ଧର୍ମଗ୍ରନ୍ଥମାଳା

ଷଂଶ ରେଣୁ

ନିର୍ବେଦ ସାଧନା

ଭୀମଭୋଇ

OR
294.56
B469 N

ଧର୍ମଗ୍ରନ୍ଥ ମାଳା — ବଂଶରେଣୁ

ମହାତ୍ମା ୰ଭୀମ ଭୋଇଙ୍କ ରଚିତ

ସତ୍ୟ ମହିମା ଧର୍ମ

ନିର୍ବେଦ ସାଧନ

ପ୍ରକାଶକ

ଧର୍ମଗ୍ରନ୍ଥ ଷ୍ଟୋର

ଭକ୍ତ ଶ୍ରୀ ବିଦ୍ୟାଧର ସାହୁ

ମହିମାବ୍ଦ ୧୫୯

ସନ ୧୯୮୬

ନୂତନ ମୁଦ୍ରଣ

ପ୍ରାପ୍ତିସ୍ଥାନ

ଧର୍ମଗ୍ରନ୍ଥ ଷ୍ଟୋର

ଶ୍ରୀ ବିଦ୍ୟାଧର ସାହୁ

ଅଲିଶା ବଜାର, କଟକ-୨

ଫୋନ୍ ନଂ-୨୪୭୯୭

ମୂଲ୍ୟ—[illegible]

OR
294.56
B 469 N

INDIAN INSTITUTE OF ADVANCED STUDY
Acc. No. 81147
Date 26/5/93
SIMLA

ନିର୍ବେଦ ସାଧନ

ପ୍ରଥମ ଅଧ୍ୟାୟ

ଜୟ ତୁ ଅନନ୍ତ ଅରୂପ । ନାମ ତୋ ଅଲେଖ ଅଜପ ॥
ଜୟ ଅଜନ୍ମାରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ । ନାମ ତା ଅବର୍ଣ୍ଣ ଅଚିହ୍ନ ॥
ଜୟ ତୁ ନିର୍ବେଦ ସମ୍ଭୂତ । ଅକର୍ମ ଅବିକାର ମତ ॥
ଅନାଦି ତନ୍ତୁଁ ଦିବ୍ୟ ଜ୍ୟୋତି । ମହାଶୂନ୍ୟରେ ତୋର ସ୍ଥିତି ॥
ଜୟ ତୁ ଏକାକ୍ଷର ଭେଦ । ଅବ୍ୟକ୍ତ ଅଣାକାର ସିଦ୍ଧ ॥
ଅଶେଷ ଗତିରେ କାରଣି । କରୁଣା କୃପାସିନ୍ଧୁ ପାଣି ॥
ଜୟ ପରମ ଆଦିକନ୍ଦ । ଦିଅ ତୋ ସୁଧା ମକରନ୍ଦ ॥
ସକଳ ଜୀବ ପରେ ଦାତା । ଅଖିଳ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ କରତା ॥
ଜୟ ତୁ ମହିମା ସାଗର । ଘୋଟି ରହିଛୁ ତିନିପୁର ॥
ସଞ୍ଚରୁ ଅବନା ଅକ୍ଷରୁ । ଏକୋଇଶପୁର ଆଦି କରୁ ।୧୦॥
ବନ୍ଦୁ ତୁମ୍ଭର ନିଜ ନାମ । ସଦା ଆନନ୍ଦ ପୂର୍ଣ୍ଣକାମ ॥
ବନ୍ଦଇ ଓଁକାର ଶବଦ । ବ୍ରହ୍ମ ଶୂନ୍ୟ ତୁ ମୁକ୍ତିଭେଦ ॥
ବନ୍ଦୁ ମହାନ୍ତ ଚାରିବେଦ । ଜଳ ପବନ ବିନ୍ଦୁ ନାଦ ॥
ବନ୍ଦଇ ଆପ ବାୟୁ ତେଜ । ନକ୍ଷତ୍ର ଆଦି ଗ୍ରହରାଜ ॥
ବନ୍ଦୁ ତୁମ୍ଭର ଚାରିଦିଗ । ଆବର ଧାମ ଚାରିଯୁଗ ॥
ବନ୍ଦୁ ତୁମ୍ଭର ମନମୂର୍ତ୍ତି । ଆସ୍ଥାନ ବିଶ୍ରାମର ସ୍ଥିତି ॥
ବନ୍ଦଇ ଜ୍ୟୋତି ନିରାକାର । ଏକାନ୍ତ ରୂପ ଯୁଗାନ୍ତର ॥
ବନ୍ଦଇ ମୁରାଟ ମଣ୍ଡଳ । ବିରାଟ ମହାରାଟ କୁଳ ॥
ବନ୍ଦଇ ଧ୍ରୁବ ଜ୍ୟୋତି ଆଦି । ବ୍ରହ୍ମ ଭୁବନ ସନକାଦି ॥
ବନ୍ଦଇ ସୁରବୃନ୍ଦ କୁଳ । କୁବେର ଦଶଦିଗପାଳ ॥
ବନ୍ଦଇ ସପତ ସାଗର । ଅଗାଧ ଘୋର ଭୟଙ୍କର ॥
ବନ୍ଦୁ ଦେବାନ୍ତ ଚନ୍ଦ୍ର ସୂର୍ଯ୍ୟ । ଯେତେକ ଏ ସୀମାନ୍ତରୁ ତେଜ ॥
ବନ୍ଦୁ ସପତ ଜମ୍ବୁଦ୍ୱୀପ । ବନ୍ଦୁ ଦ୍ୱାଦଶ ବର୍ଣ୍ଣରୂପ ॥

ବନ୍ଦଇ ଉଦେ ଅସ୍ତ ଗିରି । ଦକ୍ଷିଣୋତ୍ତର ଆଦି କରି ॥
ବନ୍ଦଇ ଗୁରୁଧାମ ମଠ । ଆବର ବନ୍ଦୁ ଗୁରୁବଟ ॥
ବନ୍ଦୁ ଧାରଣା ଜପତପ । ଆବର ବନ୍ଦୁ ବିଷ୍ଣୁ ରୂପ ॥
ନମସ୍ତେ ପ୍ରଭୁ ଅଣାକାର । ମାଗୁଛି କବକୃତ ବର ॥
ତୁମ୍ଭେ ପ୍ରସନ୍ନ ହେଲେ ମୋରେ । ବ୍ୟକତ କରିବ ସଂସାରେ ॥
କହିବ ନବେଦ ସାଧନ । ବଖାଣି କରି ଅନୁମାନ ॥
ଜ୍ଞାନକୁ ସାଧିବା ଆଗୁର । ଯେ ଗୁରୁ ଶିଷ୍ୟଙ୍କ ବିଚାର ॥
ପାଞ୍ଚ ମନରେ କରି ତତ୍ତ୍ୱ । ଆରମ୍ଭେ ଖିମ ଅରକ୍ଷିତ ।୩୦॥
ଅଭୟ ପଞ୍ଜରକୁ ଧ୍ୟାନ । ନିର୍ମଳ କରି ବୁଦ୍ଧି ମନ ॥
ସେ ଯେ ଅନାଦି ଅବଧୂତ । ମହିମା କେ କରିବ ଅନ୍ତ ॥
ସେ ମହାଶୂନ୍ୟାଦି ନବେଦ । ଭଜିଲେ ଏକାକ୍ଷର ପଦ ॥
ଛପନାକୋଟି ଜୀବ ଯେତେ । ସୁଦୟା କର ହୋ ସମସ୍ତେ ॥
ସବୁରି ଚରଣେ ଶରଣ । ମଣି ଏକାନ୍ତ ନାରାୟଣ ॥
ପ୍ରଣାମ କରି ଶତେବାର । ପାଦୁକା ପାଇ ଶ୍ରୀପୟର ॥
ସ୍ତୁତି ଉଚ୍ଚାରି ମନେ ମନ । ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲି ସଦନେ ॥
ହୃଦେ ସୁମରି ନିଦଗଲି । ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଅବଧୂତ ବୋଲି ॥
ହୋଇଛି ଦଶଘଡ଼ି ରାତି । ବିଜୟେ ଅଣାକାର ଜ୍ୟୋତି ॥
ପ୍ରବେଶ ଶୟନ ମନ୍ଦିରେ । ତିମିର ଫିଟିଲା ତେଜରେ ॥
ଛିଡ଼ା ହୋଇଲେ ଦିବ୍ୟଜ୍ୟୋତି । ଜାଜ୍ୱଲ୍ୟମୟ ରୂପକାନ୍ତି ॥
ଶ୍ରବଣେ ଶୁଭିଲା ଡାକିଲେ । ଅନାଦି ପ୍ରଭୁ ଆଜ୍ଞା ଦେଲେ ॥
ବୋଇଲେ ଉଠନ୍ତିରେ ବାପ । ଦେଖ ଅନାଦି ବ୍ରହ୍ମରୂପ ॥
ଚେତି ଉଠିଲି ତତକ୍ଷଣ । ପାରୁଶେ ବିଜେ ଶୂନ୍ୟବ୍ରହ୍ମ ॥
ଚକ୍ଷୁ ମେଲିଣ ଦେଖିଲି ଚାହିଁ । ସମାନ ଗୁରୁ ଶିଷ୍ୟ ଦୁଇ ॥
କଲି ମୁଁ ଦଣ୍ଡ ଯେ ପ୍ରଣାମ । ଲଭିଲି ପୂର୍ଣ୍ଣ ମୁକ୍ତିକାମ ॥
କଲ୍ୟାଣ ବାଞ୍ଛିଲେ ତୁରିତ । ମଥାରେ ମାରିଦେଲେ ହସ୍ତ ॥
ଶିରରେ ବେନିକର ଯୋଡ଼ି । ଉଠିଣ ପୁଣି ପାଏ ପଡ଼ି ॥

ହେ ପ୍ରଭୁ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ କରତା । ଭକ୍ତ ଜୀବନ ଜଗକର୍ତ୍ତା ।୫୦। ॥
ବିଜୟ ଶ୍ରୀକର ପାରୁଶ । ଏ ପୁଣି କେବଣ ପୁରୁଷ ॥

ଅନାଦି ଉବାଚ

ବୋଲନ୍ତି ଅନାଦି ପୁରୁଷ । ଏ ପରା ଜଗନ୍ନାଥ ଦାସ ॥
ବଡ଼ ଦେଉଳେ ବାସସ୍ଥିତି । ଏ ଯେ ମାନବ ବସ୍ତୁ ମୂର୍ତ୍ତି ॥
ମୁଁ ଯହୁଁ ହେଲି ଅବତାର । ତେଜିଲି ଶ୍ରୀ ନୀଳକନ୍ଦର ॥
ଷାଠିପଉଠି ହେଗ ଗୁଡ଼ । ଏକାନ୍ତ ପାଦେ ଚଉ ଜଡ଼ ॥
ମୋହର ନାମ ଅନୁସରି । ରାତ୍ର ଦିବସ ଏକ କରି ॥
ଏକାନ୍ତେ କରେ ସେ ଭଜନ । ମୋ ପାଦେ କରି ନିବେଦନ ॥
ତେଣୁ ହୋଇଲା ଅଜ୍ରାମର । ଅକ୍ଷୟ ହୋଇଲା ଶରୀର ॥
କର ଅଞ୍ଜଳି ଶିରେ ଦେଇ । ସ୍ଥମ୍ଭୁରେ ପୁଣି ପଚାରଇ ॥
ଯାଷା ସମ୍ଭବେ ମହାଗାଢ଼ । ନିର୍ବେଦ କରୁଛନ୍ତି ଦୃଢ଼ ।୬୦ ॥
ସ୍ୱରୂପ କେମନ୍ତେ ଜାଣିବା । ହେ ପ୍ରଭୁ ଆଜ୍ଞା ମୋତେ ଦେବା ॥
ବୋଲନ୍ତି ଶୁଣରେ ନନ୍ଦନ । ବଖାଣ ନିର୍ବେଦ ସାଧନ ॥
ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଶିଷ୍ୟଙ୍କ ଚରିତ । ଶାହାସ୍ତ୍ରେ କରାଅ ଚଦନ୍ତ ॥
ତେବେ ପାଇବୁ ତାଙ୍କ ଭେଦ । ଯାକ୍ଷାହିଁ ଧ୍ୟାନ ଯୋଗ ପଦ ॥
କହି ସେ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ ହେଲେ । ଶଯ୍ୟନ ବ୍ରହ୍ମ ନିଶିକାଳେ ॥
ଅରୂପାନନ୍ଦ ଅବଧୂତ । ଜଗତେ ହୋଇଲେ ଉଦିତ ॥
ଧୂନି ସ୍ଥାପିଲେ ଜମ୍ବୁଦ୍ୱୀପେ । ଆଗର ଅତଥି ସ୍ୱରୂପେ ॥
ସେ ଧୂନି ମନ୍ଦିରେ ଶରଣ । ଭଣେ ଅର୍ଜିତ ଭୀମସେନ ॥
ସୁଜନେ ନ ଧରିବ ଦୋଷ । ବୃଦ୍ଧି ମୋ ବାଳୁତ ବୟସ ॥

ଇତି ଶ୍ରୀ ନିର୍ବେଦ ସାଧନେ ଗୁରୁଶିଷ୍ୟ ବିଚାରଣେ ଜମ୍ବୁଦ୍ୱୀପେ
ବ୍ରହ୍ମଧୂନି ସ୍ଥାପନେ ପତିତ ଦୁଃଖ ନିବାରଣେ
ନାମ ପ୍ରଥମୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

ଦ୍ୱିତୀୟ ଅଧ୍ୟାୟ

ଜୟ ତୁ ଅନାହତ ଧୂନି । ଯହିଁକି ଧ୍ୟାଇଛନ୍ତି ମୁନି ॥
ଜାଗିଲେ ସଂସାର ସାଗରେ । ସୁଜନେ ସତ୍ୟବାଦ ଆଶ୍ରମର ॥
ପଶ୍ଚିମଦିଗ ପୂର୍ବେ ଯାଇ । ଖୁଣ୍ଟୁଣିବାଲ ଆରଦ୍ଧାଇ ॥
ପୂର୍ବ ପଶ୍ଚିମ ପରିଯନ୍ତେ । ବାଦ ହୋଇବ ଅପ୍ରମିତେ ॥
ସିନ୍ଧୁ ପର୍ଯ୍ୟେ ପୁରି ଥାଟ । ପେଲ ଯିବାକୁ ନାହିଁ ବାଟ ॥
ସମ୍ବଲପୁର ପରିଯନ୍ତେ । ପ୍ରଚାର କରିବେ ଭକତେ ॥
ଯାଜକପୁର ସୀମାନ୍ତରୁ । ଘୋଟି ସମ୍ବଲପୁରଠାରୁ ॥
ମହ୍ରାଦଦେଶ ଭୃତଖଣ୍ଡ । ଭକ୍ତଙ୍କର ବସୁଥିବ ପିଣ୍ଡ ॥
ଏକୌଶ ତାଳ ଭକ୍ତନଦୀ । ବନ୍ଧିବ ଜମ୍ବୁଦ୍ୱୀପ ଭେଦି ॥
ସୁର ଅସୁର ଏକମେଳ । ରଙ୍ଗେ କରିବେ ଭକ୍ତକେଳି ॥
ଏ ଦୁଇ ସୀମାନ୍ତରୁ ମଧ୍ୟ । ପଡ଼ିବେ ଯନ୍ତ୍ରାଯନ୍ତ୍ର ହୋଇ ॥
ଦୁର୍ଗାଦେବୀ ମଧ୍ୟେ ଜାଣ । ଶ୍ରଦ୍ଧାରେ କରିବେ ଆପ୍ୟାନ ॥
ପ୍ରଭୁ ରହିବେ ଶୂନ୍ୟେ ଯାଇ । ଦେଖିବେ ଉହାଡ଼ରେ ଥାଇ ॥
ଭକତ ଜନ ବୃନ୍ଦ ହେନ । ଦେଖିବେ ଭକ୍ତର କାହାଣୀ ॥
ପ୍ରଭୁ ଭକତେ ନ ମାରିବେ । ସାକ୍ଷୀ ପର୍ଯ୍ୟେ ଦେଖୁଥିବେ ॥
ଜନ୍ମିବ ଏକୌଶ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ । ଉଶ୍ରିବ ପୃଥ୍ୱୀ ନବଖଣ୍ଡ ॥
ତେଣୁ ସରିବ ଦଳହେଗ । ଧ୍ୱନି ହୋଇଛି ଉଦବେଗ ॥
ବିଜେ ହୋଇଲେ ଯୋଗାନ୍ତର । ନିର୍ବେଦ ସାଧନକୁ ଧରି ॥
ବିହରି ଅବଧୂତ ରୂପେ । ମନକୁ ଥୋଇ ନିଜ କଳ୍ପେ ॥
ତେଣୁ ଭୋଜନ କଲେ ଅନ୍ନ । ଭିକ୍ଷା ଦିଅନ୍ତି ଭକ୍ତଜନ ॥
ଭୁଞ୍ଜନ୍ତି ମାଟି ଖପରରେ । ବିକାର ନ ଥାଇ ମନରେ ॥
ଭ୍ରମନ୍ତି ମନର ସାନନ୍ଦେ । ଆତ୍ମା ଜ୍ଞାନକୁ ଧରି ହୃଦେ ॥
ସଂସାରେ ସାକ୍ଷୀ ପ୍ରାୟେ ହୋଇ । ସର୍ବନ୍ଦ ସମାନ ଦେଖଇ ॥
ସକଳ ଜୀବେ ଦୟାଧର୍ମ । କରି ନିର୍ବେଦ ନିଜକର୍ମ ॥
ବିଜୟ ସଚରାଚରରେ । ଚିତ୍ତ ରଖାଅ ଆନନ୍ଦରେ ॥

ବଳାସିଂହ ରେ ହୋଇ ମଠ । ପାଇଲ ଭକ୍ତଜନେ ଭେଟ ॥
ପ୍ରଥମେ ଶ୍ରୀଗୁରୁ ପାରୁଶ । ମିଳିଲେ ସେ ଗୋବିନ୍ଦ ଦାସ ॥
ଧନ୍ୟ ତାଙ୍କର ପୂର୍ବ ଭାଗ୍ୟ । ଥିଲା ବାସନା ଭକ୍ତିଯୋଗ ॥
କାହିଁ ତପସ୍ୟା କଲ ବସି । ବାସନା ବିକାଶିଲେ ଆସି ॥
ସମ୍ମୁଖରେ କଲେ ଦଣ୍ଡବତ । ହୃଦୟ ଛନ୍ନ ଛନ୍ନ ଚିତ୍ତ ॥
ମନରେ ହୋଇ ଗଦଗଦ । ପଡ଼ିଲେ ଶ୍ରୀଗୁରୁଙ୍କ ପାଦ ॥
ଉଠିଲେ ବେନି ପାଦଧରି । ନୟନୁ ବହୁଅଛି ବାରି ॥
ପଡ଼ିଅଛନ୍ତି ପାଦତଳେ । ଏ ମାୟା ଉଦ୍ଧାର ନିମନ୍ତେ ॥
ଅଜ୍ଞାନ ପାପିଷ୍ଠ ପାମର । ଜନ୍ମ ମରଣୁ ପାରିକର ॥
ଶରଣ ତୁମ୍ଭ ପାଦତଳେ । ହେ ପ୍ରଭୁ ଦୟାକର ମୋତେ ॥
ତିମିର ମହାଜାଲ ଫାଶ । ଜ୍ଞାନ ଖଡ଼ଗେ କରି ଧ୍ୱଂସ ॥
ପୂର୍ବର ସୁକୃତ ଥିବାରୁ । ଭେଟିଲି ଅବଧୂତ ଗୁରୁ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଭାବ ହେଲେ । ଗଡ଼ି ଅଭୟ ପାଦତଳେ ॥
ସେ ପ୍ରଭୁ ମହିମା ସାଗର । ହୃଦୟ ଅଗାଧ ଗମ୍ଭୀର ॥
ସେ ବ୍ରହ୍ମ ଜ୍ଞାନରେ ଶକତା । ଭକତ ଜନ ଉଦ୍ଧାରନ୍ତା ॥
ଈଶ୍ୱର ହୃଦୟ ମଧ୍ୟରେ । ସାର ଅସାରହିଁ ମଧ୍ୟରେ ॥
ଏହାଙ୍କୁ କରିବା ଭକତ । ଦେବା ନିର୍ବେଦ ପଦତତ୍ତ୍ୱ ॥
ଏତେ ଈଶ୍ୱର ବ୍ରହ୍ମବେତ୍ତା । ଜାଣିଲେ ଭକ୍ତ ମନକଥା ॥
ବୋଇଲେ ଉଠ ହେ ଭକତ । ସୁଜ୍ଞାନ ହେଉ ପରାପତ ॥
ତୋ ଯେଉଁ ଦଶଅବତାର । ଗୁରୁ ଦର୍ଶନେ ଗଲ ପାରି ॥
ମାନବ ବିଷ୍ଣୁ ଭଗବାନ । ଏ ଘୋରଯୁଗେ ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ ॥
ସେ ପାପମାନ ଏବେ ତୋର । ପୋଡ଼ିଲା ବ୍ରହ୍ମ ଯେ ଅନଳ ॥
ଉଠିଲେ ବେନିପାଦ ଛାଡ଼ି । ଶିରରେ କରପଦ୍ମ ଯୋଡ଼ି ॥
ହେ ପ୍ରଭୁ ନିଷ୍କାମ ନିର୍ମୋହ । ଜ୍ଞାନର ବାଟ ମୋତେ କହ ॥
କି ରୂପେ କରିବି ଭଜନ । ମନ ପବନ ଅଭ୍ୟାସନ ॥
କି କର୍ମକରି ଧ୍ୟାନ ନେବି । କାହିଁ କି କରି ବିହରିବି ॥

ନିଷ୍କାମ ଶତ୍ରେ ମୋତେ କହ । ଶୁଣି ସନ୍ତୋଷ ହେଉ ଦେହ ॥

ଅବଧୂତ ଉବାଚ

ତାହା ଶୁଣିଣ ମହାସନ୍ତ । ଫଶପୁ ନୋହୁ ତୋର ମତ ॥
ବତ୍ତିଶ ନାମ ଷୋଳକ୍ଷର । ଏ ଗୁରୁବେଦ ମଧ୍ୟେ ସାର ॥
ତାହା କହିବା କର୍ଣ୍ଣପାଶେ । ଏ ଆତ୍ମା ଉଦ୍ଧାର ବିଶ୍ୱାସେ ॥
ଯେ ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନ ମନ୍ତ୍ର ସାର । ବେଦେ ନିର୍ବେଦେ ସେ ଗୋଚର ॥
ନିଷ୍କାମ ନିର୍ମୋହ ଆଗୁର । ସାର ଅସାରେ ନିର୍ବିକାର ॥

ଗୋବିନ୍ଦ ଉବାଚ

ହେ ପ୍ରଭୁ ଅନନ୍ତ ସାଗର । କହିବା ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନ ସାର ॥
ଜ୍ଞାନର ଅବିକାର ମତ । କେମନ୍ତେ ଜାଣିମା ତଦନ୍ତ ॥

ଅବଧୂତ ଉବାନ

କହନ୍ତି ଅନାଦି ଗୃଜନ । ଗୋବିନ୍ଦ ସାବଧାନେ ଶୁଣ ॥
ଜ୍ଞାନ ପ୍ରସଙ୍ଗ ଆଦି ଅନ୍ତ । ସଖା ହୋଇଛୁ ଶାନ୍ତ ମତ ॥
କ୍ଷମାଦି ଶୀଳ ଦୟା ଦକ୍ଷ । ଜ୍ଞାନର ଛନ୍ତି ଚଉପାଖ ॥
ଏ ଛଅ ଜଣ ଆଦିକରି । ଯୋଡି ଅଛନ୍ତି ଭିନପୁରୀ ॥
ଅରୂପ ବ୍ରହ୍ମ ସେ ଯେ ହରି । ଛପନକୋଟି ଜୀବେ ପୂରି ॥
ତାହାର ନାହିଁ ଭଲ ମନ୍ଦ । କର୍ମ ଅକର୍ମରେ ଆନନ୍ଦ ॥
ତା ରୂପ ପବନ ଆକାର । ପୂରିଛି ସକଳ ଶରୀର ॥
ଦଶ ଦିଗରେ ଭ୍ରମ ଯାଇ । ଯେ ଭଲମନ୍ଦ ଏକକଇ ॥
ନାମଟି ବାଞ୍ଛ ଅଣଗୃଶ । ଅରୂପେ ହୋଇଛି ପ୍ରକାଶ ॥
ନାମଟି ଅମୂଲ୍ୟ ରତନ । ନ ଲାଗେ ପାପ ଦୋଷମାନ ॥
ସେହି ନାମକୁ କର ଧ୍ୟାନ । ମିଶାଇ ଏ ମନ ପବନ ॥
ଷଡ଼ ଜଣକୁ ଏକମେଳେ । ସ୍ଥାପିବୁ ହୃଦୟ କମଳେ ॥
ଭଜନେ ନାହିଁ ହବାନିଶି । ସାଧନା ମଧ୍ୟରେ ନ ପଶି ॥
ସୁସିଦ୍ଧ ନାମର ଉପରେ । ଲାଗି ରହିଛି ନିରନ୍ତରେ ॥
ସୁମନେ ବୁଝ ହେ ଭକତ । ଏ ମନ ପବନ ଧାଷିତ ॥

ଗୋବିନ୍ଦ ଉବାଚ

ଶୁଣି ଗୋବିନ୍ଦ ଅତି ତୋଷେ । ହେ ପ୍ରଭୁ କହ କର୍ଣ୍ଣ ପାଶେ ॥
ଯେ ଜ୍ଞାନ ଉପଦେଶ ମନ୍ତ୍ର । କହିଲେ ହୋଇବ ପବିତ୍ର ॥
ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଗୋବିନ୍ଦ ଚରିତ । ଭଣଇ ଖିମ ଅରକ୍ଷିତ ॥

ଇତି ଶ୍ରୀ ନିର୍ବେଦ ସାଧନେ ଗୁରୁଶିଷ୍ୟ ବିସ୍ତରଣେ ସାରସାର
ସମାନ କରଣେ ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଗୋବିନ୍ଦ ସମ୍ବାଦେ
ନାମ ଦ୍ୱିତୀୟୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

ତୃତୀୟ ଅଧ୍ୟାୟ

ଗୋବିନ୍ଦ ଉବାଚ

ହେ ଗୁରୁ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ କରତା । ଭକତ ଗତି ପଦଦାତା ॥
କର୍ଣ୍ଣରେ ଜ୍ଞାନ ମନ୍ତ୍ର ଦେଇ । ପବିତ୍ର କର ମୋର ଦେହି ॥
ଥିବ ଯେମନ୍ତେ ପୂର୍ବ ଭାଗ୍ୟ । ଚରଣାରବିନ୍ଦେ ହେବି ଯୋଗ୍ୟ ॥
ଶୂନ୍ୟ ବ୍ରହ୍ମକୁ ଅନୁସରି । ତରିବି ମାୟା ସିନ୍ଧୁ ବାରି ॥

ଅବଧୂତ ଉବାଚ

ଶୁଣି ଅନାଦି ଅବଧୂତ । ବୋଲନ୍ତି ଆସ ହୋ ଭକତ ॥
ତକ୍ଷଣେ ସେ ଗୋବିନ୍ଦ ଦାସ । ଅଇଲେ ଶ୍ରୀଗୁରୁଙ୍କ ପାଶ ॥
ଶ୍ରୀହସ୍ତ ଯୋଡ଼ିଣ ବସିଲେ । ଚରଣ ଅଗ୍ର ଲୁଚାଇଲେ ॥
ସେ ଯେ ନିର୍ବେଦ ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନୀ । ଶିରେ ସିଞ୍ଚିଲେ ମନ୍ତ୍ରପାଣି ॥
ଦଇବେ ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନେ ସିଦ୍ଧ । ଉଚ୍ଚାରି ଏକାକ୍ଷର ପଦ ॥
ଆବର ଗୋମୟ ଅଖଣ୍ଡ । ସିଞ୍ଚି ଛୁଇଁଲେ ଭକ୍ତ ପିଣ୍ଡ ॥
କପାଳେ ଶ୍ରୀହରି ମନ୍ଦିର । ଚନ୍ଦନ ଟୀକା ମନୋହର ॥
ହୃଦୟ ପଦ୍ମେ ଦେଲେ ଲିପି । ଆବର ବେନି ଭୁଜେ ଦେଇ ॥
ଶରୀର ପବିତ୍ର ନିବାଡ଼ି । କର୍ଣ୍ଣ ଧଇଲେ ମନ୍ତ୍ର ପଢ଼ି ॥
ବତିଶ ନାମ ଷୋଳାକ୍ଷର । ଉଚ୍ଚାରି ଆଦ୍ୟ ଯେ ପ୍ରାନ୍ତର ॥
ପଢ଼ି କର୍ଣ୍ଣରେ ଦେଲେ ଫୁଡ଼ି । କର୍ଣ୍ଣ କେଶର ମଧ୍ୟେ ଜଡ଼ି ॥

ଭେଦିଲ ଓଁକାର ଶବଦ । ଫିଟାଇ ତମିର ସମ୍ପଦ ॥
ଯେ ବିଧି ମତେ କଲ ନିର୍ଭ । ମୁକତ ଲଭସିରେ ବାବା ॥
ତକ୍ଷଣେ ସେ ଗୋବିନ୍ଦ ଦାସ । ଉଠି ନମିଲେ ଗୁରୁ ପାଶ ॥
ଶିରରେ କର ପଦ୍ମ ଯୋଡ଼ି । ପଛକୁ ଘୁଞ୍ଚି ପାଏ ପଡ଼ି ॥
ଉଦରେ ଲଗି ବେନି ଜାନୁ । ଆଗ ପଯୂର ପୃଷ୍ଠତନୁ ॥
ମଥା ଲଗିଲେ ଭୂଜ ଦଣ୍ଡେ । ପ୍ରଣାମ ବେନି ଭୂଜ ମୁଣ୍ଡେ ॥
ଭୂମିରେ ଦଣ୍ଡବତ ହୋଇ । ଆଗକୁ ବେନି ହସ୍ତ ଦେଇ ॥
ବୁଲାଇ ଆଣି ମଥାପରେ । ହସ୍ତ ରଖିଲେ ମସ୍ତକରେ ॥
ପୁଣି ଆଣିଲେ ହୃଦୟକୁ । ବାମ ଡାହାଣ ଚରଣକୁ ॥
ବାମ ଚରଣ ଡାହାଣରେ । ଡାହାଣ ଚରଣ ବାମରେ ॥
ଉଠିଲେ ଆଣ୍ଠୁ ଭର ଦେଇ । ତକ୍ଷଣେ ପାଦରେଣୁ ପାଇ ॥
ପାଦୁକା ସୁଧା କରି ଗ୍ରାସ । ନମୋ ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନ ପୁରୁଷ ॥
ପଡ଼ଇ ପୁଣ ପୁଣ ପାଦେ । ମନ ଆନନ୍ଦ ଗଦଗଦେ ॥
କରୁଣା ଅଭୟ ପଞ୍ଜରୁ । କଲ୍ୟାଣ ବାଞ୍ଛିଲେ ଶ୍ରୀଗୁରୁ ॥
କାରଣ ପାଅ ଭକ୍ତବୀର । ହୁଅ ଅକ୍ଷୟ ଅଜାମର ॥
ଗୁରୁବଚନ ନ ଲଙ୍ଘିବୁ । ମେଣ୍ଟିଲେ ଅପ୍ରାଧୀ ହୋଇବୁ ॥
ଅଣ ଅକ୍ଷର ବ୍ରହ୍ମ ଦୀକ୍ଷା । ଏଠାରେ କେହ୍ନ ନାହିଁ ଶାଖା ॥
କେବଳ ମାତ୍ର ଏକା ସଙ୍ଗ । ମନ ପବନ ଧ୍ୟାନ ଯୋଗ ॥
ଏହାକୁ କର ସୁସଙ୍ଗତ । ଚହ୍ନିଲେ ଲଭିବୁ ମୁକତ ॥
ଦୁହିଙ୍କି ଏକମେଳ କରି । ହୃଦୟ ପଦ୍ମେ ଥିବୁ ଧରି ॥
ଏହି ପ୍ରସନ୍ନ ହେବ ଯେବେ । ଅକ୍ଷୟ ହେବୁ ଯୁଗେ ଯୁଗେ ॥
ଅନେକ ଯାଇଛନ୍ତି ବହି । ମନ ପବନ ଚହ୍ନିନାହିଁ ॥

ଗୋବିନ୍ଦ ଉବାଚ

ଶୁଣିଣ ସେ ଗୋବିନ୍ଦ ଦାସ । ମନ୍ତ୍ର ସଂଶୟ କଲ ନାଶ ॥
ହେ ପ୍ରଭୁ ସର୍ବଜ୍ଞ ପୁରୁଷ । ଆଜ୍ଞା ଯେ କଲ ଯାହା ଦୃଶ୍ୟ ॥
ମନପବନ ବେନି ଜନ । ନୁହନ୍ତି କେହ୍ନ ବଡ଼ ସାନ ॥

ଏହା ମୁଁ ଜାଣିବ କେମନ୍ତେ । ହେ ଗୁରୁ ଆଜ୍ଞା ଦେଇ ମୋତେ ॥

ଅବଧୂତ ଉବାଚ

କହନ୍ତି ଗୁରୁ ବ୍ରହ୍ମବେତ୍ତା । ଏ ମନ ପବନର କଥା ॥
ମନଟି ମୂଳ ବୋଲି କହି । ପବନ ଛନ୍ଦ ସମ୍ଭାଳଇ ॥
ନାମ ଯେ ଧାରଣା ହୋଇଲା । ଶବଦ ବ୍ରହ୍ମ ବଧ ହେଲା ॥
ଦକ୍ଷ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନବେଦରେ । ଭିକ୍ଷା କରିବୁ ସର୍ବ ଘରେ ॥
ଏକାନ୍ତ ରଖି ଦୃଢ଼ଚିତ୍ତ । ସାମାନ୍ୟ ମଣିବୁ ଜଗତ ॥
ଦୁଷ୍ଟ ପଣ୍ଡିତ ଦୁରଗୃରେ । ଅନ୍ତର ନ କରି ଶତ୍ରୁରେ ॥
ସଂସାରେ ନାହିଁ ପରାପର । ଅନାଦିମଯ୍ୱେ ନିରାକାର ॥
ରହିଛି ସର୍ବଠାରେ ପୂରି । ଅଣବିକାର ମତ ଧରି ॥
ଏ ବୋଲ ବୁଝି ତୁ ବିହର । ଭବ ଭୟକୁ ଦୂର କର ॥
କର ତୁ ଏକାଙ୍ଗ ବାରିଧି । ତେବେ ଲଭିବୁ ସର୍ବସିଦ୍ଧି ॥

ଗୋବିନ୍ଦ ଉବାଚ

ହେ ପ୍ରଭୁ ଅନନ୍ତ ଅଦେହ । କଷା ବସନ ମୋତେ ଦିଅ ॥
ଜଗତେ ଭ୍ରମୁଥିବି ମୁହିଁ । ଶ୍ରୀ ନାମ ବ୍ରହ୍ମ ହୃଦେ ଧ୍ୟାଇ ॥
ଗୁରୁ ବଚନ ଅନୁସରି । ଆଜ୍ଞାକୁ ଅବଜ୍ଞା ନ କରି ॥

ଅବଧୂତ ଉବାଚ

ତାହା ଶୁଣିଣ ଅବଧୂତ । ମହିମା ସାଗର ଅନନ୍ତ ॥
ମନ ସମାଧି ଯୋଗ ସତ୍ୟ । କଷା ବସନ ପରାପତ ॥
କଷା କୌପୀନ ଆଡ଼ ବନ୍ଧ । ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଦେଲେ ସେ ଗୋବିନ୍ଦ ॥
କଟିରେ ଭିଡ଼ିଲେ ଆଟୋରି । ବାନାକୁ ନମସ୍କାର କରି ॥
ଚୋଳ ପିନ୍ଧିଲେ କଟିତଟେ । ସିଦ୍ଧବସନ କୁମ୍ଭୀପଟେ ॥
ଚଢ଼ାଇ ଅକ୍ଷୟ ବିଭୂତି । ଯେ ବ୍ରହ୍ମ ବାସନା ଭକତି ॥
ସର୍ବ ସମ୍ଭାଳି ଆଗୁଁ ସାରି । ନମିଲେ ଶ୍ରୀଗୁରୁ ପୟରି ।୭ ॥

ଅନାଦି ଉବାଚ

ଗୁରୁ ବୋଇଲେ ଯାଅ ଶିଷ୍ୟ । ବଉଦ କଳ୍ପ ପଛ ଦେଶ ॥

ବଳସିଂହାର ଗ୍ରାମତଟ । ନିର୍ଭା ହୋଇଛି ତହିଁ ମଠ ॥
ଗ୍ରାମର ଦକ୍ଷିଣ ପାରୁଶେ । ଧର ପଶ୍ଚିମ ସୀମା ଦେଶେ ॥
ତହିଁ ଆମ୍ଭରମାଳଗାଦି । ଭୂ ତଥା ହୋଇଛି ସମାଧି ॥
ତହିଁ ରଖିଛୁ ସର୍ବ ସିଦ୍ଧି । ଯେ ନାମ ବ୍ରହ୍ମ ଅଷ୍ଟ ନିଧି ॥
ବମ୍ଭର ବଳ ଯହିଁ ଅଛି । ଭିତରେ ଦେଉଳେ ରହିଛି ॥
ତହିଁ ଆମ୍ଭର ହିଦ ଭୂମି । ବ୍ରହ୍ମକୁ ଅନୁଭବେ ଗମି ॥
ଆମ୍ଭେ ଯାଉଛୁ ପୂର୍ବଦିଗେ । ତୁ ଯାଅ ପଶ୍ଚିମର ଦିଗେ ॥
ଆସନ ଏକାମ୍ବର ପୁରୀ । ରହିବୁ କପିଳାସ ଗିରି ॥
ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ ହେଲେ । ଗୋବିନ୍ଦ ଦାସ ଚଳିଗଲେ ॥
ସେ ଅବଧୂତ ଦିକ୍ଷା ଧନ୍ୟ । ଭଣେ ପାମର କ୍ଷମ ହୀନ ॥

ଇତି ଶ୍ରୀ ନିର୍ବେଦ ସାଧନେ ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଗୋବିନ୍ଦ ବର୍ତ୍ତରଣେ ଉପଦେଶ
ମଧ କକ୍ଷାବନ୍ଧନ ଗ୍ରହଣେ ମନ ପବନ ତତ୍ତ୍ୱ କଥନେ
ନାମ ତୃତୀୟୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

ଚତୁର୍ଥ ଅଧ୍ୟାୟ

ଜୟ ତୁ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ କରତା । ଭକ୍ତଙ୍କ ଧଇର୍ଯ୍ୟ ଧରନ୍ତା ॥
ଏଣୁ ଗୋବିନ୍ଦ ଦାସ ଗଲେ । ଗ୍ରାମରେ ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲେ ॥
ଗ୍ରାମେ ପଶିଲେ ତପ ଅର୍ଥେ । ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଆଜ୍ଞା ଘେନି ମାଥେ ॥
ଖପର ଖଣ୍ଡେ ହସ୍ତେ ଲଇ । ବୋଲନ୍ତି ଭିକ୍ଷା ଦିଅ ମାଇ ॥
ତାହା ଶୁଣିଣ ଗ୍ରାମ ନାରୀ । ତଣ୍ଡୁଳ ମୁଠେ ମୁଠେ ଧରି ॥
ଗଲେ ସେ ଅତିଥିଙ୍କ ପାଶ । ଦେଖିଣ ସେ ଗୋବିନ୍ଦ ଦାସ ॥
ବୋଲନ୍ତି ମାତା ମୁଖ ଚାହିଁ । ଆମ୍ଭର ଏହି ଧର୍ମ ନାହିଁ ॥
ଭ୍ରମୁଛୁ ଗୁରୁ ଆଜ୍ଞା ଘେନି । ଭିକ୍ଷାହିଁ କରୁ ଅନ୍ନ ପାଣି ॥
ତଣ୍ଡୁଳ ନେଉଟାଇ ନିଅ । ଅନ୍ନ ଗୋ ମାଏ କିଛି ଦିଅ ॥
ତାହା ଶୁଣିଣ ଗ୍ରାମଜନ । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲେ ମନେମନ ॥

ଲୋକେ ବୋଲନ୍ତି ତାହା ଚାହିଁ । ଶୁଣ ହେ ସନ୍ୟାସୀ ଗୋସାଇଁ ॥
ତୁମ୍ଭର କେଉଁ ଧର୍ମ ଦୀକ୍ଷା । ଭୋଜନ ସର୍ବଠାରେ ଭିକ୍ଷା ॥
ଗୁରୁ ତୁମ୍ଭର କେଉଁ ଥାନ । କହ ଲକ୍ଷଣ ଗୁଣ ଗ୍ରାମ ॥
ଏ ଯେ ମହା ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଦୀକ୍ଷା । ବେଦ ଶାହାସ୍ତ୍ରେ ନାହିଁ ଦେଖା ॥
କହନ୍ତି ଗୋବିନ୍ଦ ଅତିଥ । ଗୁରୁ ଆମ୍ଭର ଅବଧୂତ ॥
ଅନାଦି ଅବନାବହାସ୍ତ । ଯେ ଭଲମନ୍ଦ ସମକର ॥
ଶୁଣି ଯେଝାରେ ଚଳିଗଲେ । ଅନ୍ନ ଗୁଡ଼ିଏ ଆଣି ଦେଲେ ॥
ଭୁଞ୍ଜିଲେ ଶ୍ରୀଗୁରୁ ସୁମରି । ଅଣ ବିକାର ମତ ଧରି ॥
ଉଠିଣ ସାରି ଆଚମନ । ସନ୍ତୋଷ ହେଲା ପିଣ୍ଡ ପ୍ରାଣ ॥
ଶୂନ୍ୟକୁ ଚାହିଁ ଯୋଡ଼ି ହସ୍ତ । ସୁମରି ଅନାହ ଅନନ୍ତ ॥
ତେଣୁ ଚଳିଲେ ଅନ୍ୟ ଗ୍ରାମେ । ଗୁରୁ ବଚନ ଆଜ୍ଞା ଧର୍ମେ ॥
ଆନନ୍ଦେ ଚଳିଯାନ୍ତି ପଥ । ସେ ଯେ ଗୋବିନ୍ଦ ଜଗନ୍ନାଥ ॥
କରନ୍ତି ସର୍ବଠାରେ ଭିକ୍ଷା । ଲୋକେ କରନ୍ତି ମନେ ଶଙ୍କା ॥
ସାଧୁ ସୁଜନ ମନେ ଚିନ୍ତା । ବୋଲନ୍ତି ଅଗୋଚର କଥା ॥
ହାଡ଼ି ଚଣ୍ଡାଳ ଘରେ ଖାଇ । ଭୂମି ଆସନେ ଗଡ଼ୁଥାଇ ॥
ସ୍ନାହାନ ଶଉଚ ନ କରି । ସନ୍ଧ୍ୟା ତରପଣ ନ କରି ॥
କଟିରେ ବସନ ନ ପିନ୍ଧି । ବୃକ୍ଷ ବକଳ ଅଛୁ ବାନ୍ଧି ॥
ମାଳ ତିଳକ ନ ଛୁଅଇଁ । ତୁଳସୀ ଧଣ୍ଡି ନ ପକାଇ ॥
ଅଙ୍ଗରେ ବିଭୂତି ପଇତା । ଆବର ନ କାଟଇ ଚିତା ॥
କେବଳ ଶିରେ ଜଟାଧର । ଅଖାଦ୍ୟ କରୁଛି ଆହାର ॥
ଏ ଅଟେ କେବଣ ଭବେଷ । ଦେଖି କରନ୍ତି ଉପହାସ ॥
ତା ଶୁଣି ସେ ଗୋବିନ୍ଦ ଦାସ । ମନେ ଲାଗିଲା ବହୁପ୍ରାସ ॥
ହେ ପ୍ରଭୁ ଜଗତ ଠାକୁର । ଅଲେଖ ଅନାହ ଈଶ୍ୱର ॥
ନରମାନବେ କଲେ କୁଟ । ମନରେ ପଡ଼ିଲା ସଙ୍କଟ ॥
ଗୋବିନ୍ଦ ଶୂନ୍ୟମାର୍ଗେ ଚାହିଁ । ବୁଝ ତୁ ଅନାଦି ଗୋସାଇଁ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଅବହେଳେ । ଦେହ ଜୀବନ ସମର୍ପିଲେ ॥

ସେଠାରୁ ଉଠିଲେ ଗୋବିନ୍ଦ । ସୁମରି ସେ ଅନାଦି କନ୍ଦ ॥
ତହୁଁ ଚଳିଲେ ଅନ୍ୟସ୍ଥାନ । ନିର୍ବେଦ ଭାଷା ମନେ ମନ ॥
ଭୁଞ୍ଜନ୍ତି ସର୍ବଠାରେ ଅନ୍ନ । ବିକୃତ ବିଶେ ରୂପ ବର୍ଣ୍ଣ ॥
ଦିବସ ବୁଲି ନାନା ଦେଶ । ଫେରି ଆସନ୍ତି ନିଜ ଦେଶ ॥
ମଠରେ ଗୀତା ଭାଗବତ । କରଇ ବେଦ ବିଧିମତ ॥
ବିବିଧ ବର୍ଣ୍ଣେ ଭୋଗ ରାଗ । ଧ୍ୟାନ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ମନ୍ତ୍ର ଯୋଗ ॥
ସର୍ବ କରାଇ ଅନ୍ୟ ଲୋକେ । ଅନ୍ତରେ ଥାନ୍ତି ସାକ୍ଷୀ ରୂପେ ॥
ବିବିଧ ଦ୍ରବ୍ୟ କରି ମେଦ । ବଣ୍ଟାଇ ଦିଅନ୍ତି ପ୍ରସାଦ ॥
ଯେ ଇହ ପରଲୋକେ ମିଳି । ଗୋଷ୍ଠି କରିଣ ଯାନ୍ତି ଚଳି ॥
ଏମନ୍ତେ ସେ ଗୋବିନ୍ଦ ଦାସ । ଭ୍ରମନ୍ତି ଦିବା ଦଶଦିଶ ॥
ଦିନେକ ଆସନ ଶୟନେ । କୂଟ ରଚିଲେ ଦେବଗଣେ ॥
ସମସ୍ତେ ଅଇଲେ ପାରୁଶ । ଝିଙ୍କି ଧଇଲେ ମଥା କେଶ ॥
ସମସ୍ତେ ଧରି ଗୁଳିଯିବା । ନଦୀ ଜଳରେ ବୁଡ଼ାଇବା ॥
ଏ ଭାଷା ହୋଇଲେ ପ୍ରବେଶ । ଆମ୍ଭେ ହୋ ନ ପାଇବା ବାସ ॥
ଏହାଙ୍କଠାରେ ହେବେ ପୂଜା । ଅନାଦି ପ୍ରଭୁ ହେବେ ରାଜା ॥
ସଂସାରେ ଲଗାଇବେ ଧୂନି । କର୍ମି ବି ସପତ ମେଦିନୀ ॥
ଆମ୍ଭେ ହୋ ରହି ନ ପାରିବା । ଧରି ଏହାକୁ ବନ୍ଧି ନେବା ॥
ସର୍ବେ ହୋଇଣ ଏକ ମେଳ । ଭୂମିରୁ ନ ପାରିଲେ ଟୋଳି ॥
ନିଷ୍କାମନିମୋହିନୀ ରହିଲେ । ଭୂମିରୁ କେତେବେହେଁ ନ ଟଳେ ॥
ଆଦି ପୁରୁଷ ଭଗବାନ । ଏ କଳିଯୁଗେ ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ ॥
ତାହାଙ୍କୁ କରୁଛନ୍ତି କୂଟ । ସମସ୍ତେ ଅଜ୍ଞାନେ ଲମ୍ପଟ ॥
ଯେ ଅଟେ ତ୍ରିଭୁବନ ପତି । ତାହାଙ୍କୁ ବିଘ୍ନ କରୁଛନ୍ତି ॥
ଗୁପତ ରୂପ କଳିଯୁଗେ । ଗୋବିନ୍ଦ ଦାସ ନାମ ଏବେ ॥
ଗୁରୁ ଆଜ୍ଞାରେ ଏତେ ମତ । ସେ ଜଗନ୍ନାଥ ଅବଧୂତ ॥
ତାହାଙ୍କୁ ଜାଣିବେ ସେ କାହିଁ । ମାୟାରେ ଛନ୍ତି ଉଦେ ହୋଇ ॥
ସମସ୍ତ ଦେବ ଛାଡ଼ି ଉଭା । ଏମନ୍ତେ ସେ ଗୋବିନ୍ଦ ବାବା ॥

ଦେବେ ଯେ କରୁଛନ୍ତି ବନ୍ଦ । ନୟନ ମାର୍ଗରେ ସ୍ୱପନ ॥
ଜାଗି ଉଠିଲେ ନିଦ୍ରା ତେଜି । ସକଳ ଦେବେ ଗଲେ ଭାଜି ॥
ମନରେ କରି ଭୟ ଶଙ୍କା । ଏ ସବୁ ଦେବକୂଟ ଲେଖା ॥
ଚିତ୍ତେ ଚିନ୍ତିଲେ ଶୂନ୍ୟ ବ୍ରହ୍ମ । ନିଷ୍ଠା ଭକତି ନିଜ ଧର୍ମ ॥
ବୁଝି ତୁ କୃପା ଜଳ ହୋଇ । କିସ କରିବ ସ୍ୱାମୀ ମୁହିଁ ॥
ତୁ ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ନାରାୟଣ । ଭକତ ବିପତ୍ତି ଖଣ୍ଡନ ॥
ଉଠିଲେ ନିଜ ବାସ ତେଜି । ହୃଦେ ମହିମା ନାମଭଜି ॥
ଆନନ୍ଦେ ଦିଗ ଭ୍ରମିଗଲେ । କାହିଁ ରହନ୍ତି ସଙ୍ଗମେଳେ ॥
ଏକାନ୍ତେ ଭ୍ରମି ଦିନ ଗଲା । ଦ୍ୱାଦଶ ବରଷ ହୋଇଲା ॥
ମନେ ବିଚାରି ସେ ଗୋବିନ୍ଦ । କିଅର୍ଥେ ହୋଇଅଛୁ ଧନ୍ଦ ॥
ଏତେ ଦିବସ ବହିଗଲା । ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଅଜ୍ଞା ନୋହିଲା ॥
ପ୍ରଚଣ୍ଡେ ଉଦବେଗ ମନ । ଯିବି କପିଳାସ ଦର୍ଶନ ॥
ଗୁରୁ ମୋ ବତାଇଲେ ଯେତେ । ମନରେ ନ ଗଲା ପରତେ ॥
ସତେ ଯେମନ୍ତେ ସଦଗୁରୁ । କଳ୍ପନା ଜାଣିବେ ଅନ୍ତରୁ ॥
ସେ ଯେବେ ଅନାଦି ପୁରୁଷ । ମୋ ଚିତ୍ତ ଜାଣିବେ ଅବଶ୍ୟ ॥
କରନ୍ତି ସବୁ ଘରେ ଭିକ୍ଷା । ଗୁରୁ ବଚନ ଧରି ଶିକ୍ଷା ॥
ପଞ୍ଚମନରେ ଛନ୍ନ ଛନ୍ନ । ପୂର୍ବକୁ କଲେ ସେ ଗମନ ॥
ନିଜମଢ଼ିଆ ତେଜି ଗଲେ । ଅର୍ଦ୍ଧବାଟରେ ହୋଇଥିଲେ ॥
ଗୁରୁ ଯେ କପିଳାସ ଗିରି । ହୋଇ ଯେ ଥିଲେ ଯୋଗଧାରୀ ॥
ଭକତ ମନରେ ଅସତ୍ୟ । ଜାଣି ଅନାଦି ଅବଧୂତ ॥
ତକ୍ଷଣେ ଧ୍ୟାନ ଯୋଗ ତେଜି । ସମାଧି ଯୋଗବଳେ ଭାଜି ॥
ତହୁଁ ଉଠିଲେ ସିଦ୍ଧଚେତା । ସେ ମହାଶୂନ୍ୟ ବ୍ରହ୍ମବେତ୍ତା ॥
ବେଗେ ପଶ୍ଚିମ ଦିଗକୁହିଁ । ଭେଟିଲେ ଭକତକୁ ଯାଇ ॥
ବୋଇଲେ ଶୁଣରେ ପାମର । ଘଷାକୁ କଲୁ ନାରଖାର ॥
ଆମ୍ଭର ବଚନ ନ ମାନି । ଯାଉ କେବଣ ତୀର୍ଥ ସ୍ଥାନି ॥
କାଇ ହୋଇଲୁ ନିଷ୍ଟେ ଏଥେ । ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡେ କେ ରଖିବ ତୋତେ ॥

ନ ମାନ ଶ୍ରୀଗୁରୁ ବଚନ । ପାଷାଣ କଲୁ ଦରଶନ ॥
ଥୁଆ ହୋଇଛୁ ଲିଙ୍ଗଦେବ । ସେ ତୋତେ କ ଜ୍ଞାନ କହିବ ॥
କୋପେ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ମହାବଳୀ । ବ୍ରହ୍ମ ଅନଳେ ଦେବଜାଳି ॥
ଶିର ତୋ ଖଡ଼ଗରେ ଛେଦ । ଶୁଣରେ ଗୁରୁ ଅପରାଧି ॥
ଆଜ୍ଞାରେ ଚଳେ ଚନ୍ଦ୍ର ସୂର୍ଯ୍ୟ । ଯେ ପୃଥ୍ୱୀ ଆପବାୟୁ ତେଜ ॥
ଯାର ଆଜ୍ଞାରେ ଏହୁମାନେ । ଉଦୟ ଅସ୍ତ ପ୍ରତିଦିନେ ॥
ନମିଷେ କୋଟି ଯୁଗ ଯାକୁ । ତୁ ଚିହ୍ନି ନ ପାରବୁ ତାକୁ ॥
ସ୍ୱର୍ଗ ନରକ କେନ ବାଣୀ । ଯା ଲୋମ ମୂଳରୁ ମେଦନୀ ॥
ତାକୁ ନ ଚିହ୍ନି ତଣ୍ଟୁ କର । ବାନ୍ଧିଲେ କେନ ହସ୍ତ ଧର ॥
ବନ୍ଧାଇ ଘେନ ଚଳଗଲେ । ଭରିଲେ ନିମୁହି ମନ୍ଦିରେ ॥
କବାଟ କଲ ଜଡ଼ମୁଦ୍ର । ଭିତରେ ରହିଲେ ଗୋବନ୍ଦ ॥
ଡାକ କହିଲେ ଅବଧୂତ । ହୋଇବୁ ଯେବେ ଯୋଗୀପୁତ୍ର ॥
ସୁକୃତ ଥିଲେ ନସ୍ତରବୁ । ନୋହିଲେ ଏଥେ ଲୀନହେବୁ ॥
ରଖିଲେ ଅତି ନବନ୍ଧରେ । ପାହାର ଜଗାଇ ଦୁଆରେ ॥
ଦେଉଳେ ମାର ତିନି ତାଳ । ତେଣୁ ଚଳଲେ ତପଶାଳୀ ॥
ଶରଣ ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଅଲେଖ । ଭଣେ ଅର୍ଜିତ ଖେମ ମୂର୍ଖ ॥
ଦୋଷ ନ ଧର ସାଧୁ ସନ୍ଥ । ମୁଁ ତୁମ୍ଭ ଭୃତ୍ୟଙ୍କର ଭୃତ୍ୟ ॥

ଇତି ଶ୍ରୀ ନବେଦ ସାଧନେ ଦେବକୂଟ ବର୍ଣ୍ଣନେ ସୁର ମାନବ
ଉପହାସ ବଳାପେ ଗୋବନ୍ଦ ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଆଜ୍ଞା ଅପରାଧ
ବର୍ଣ୍ଣନେ ଦୁଃଖାଦୁଃଖ ଫଳ ଭୋଗେ ନାମ
ଚତୁର୍ଥୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

—୦—

ପଞ୍ଚମ ଅଧ୍ୟାୟ

ଜୟ ତୁ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ କରତା । ଅଶେଷ ଜୀବ ପିତା ମାତା ॥
ଭକ୍ତକୁ ପଡ଼ିଲୁ କଷଣ । କରୁଣାକର ନାରାୟଣ ॥
ଅଭୟ ମେରୁ ଶୂନ୍ୟ ବାନା । ଭକ୍ତ ଅପରାଧ ଖଣ୍ଡନା ॥

ଚେଣୁଛି ସେ ଗୋବିନ୍ଦ ଦାସ । ଚହୁଣ ମହାଶୂନ୍ୟ ବାହ ॥
ହେ ପ୍ରଭୁ ଅନାଦି ଅରୂପ । ଅବନା ଅଲେଖ ଅରୂପ ॥
ଅଣଅକ୍ଷର ଅଣାକାର । ହେ ପ୍ରଭୁ କର ପ୍ରତିକାର ॥
ରୂପ ଅରୂପ ସମାଯୁକ୍ତ । ତୁମ୍ଭର ନାହିଁ ଆଦି ଅନ୍ତ ॥
ଅଭୟ ପଞ୍ଜରେ ଶରଣ । ହେ ପ୍ରଭୁ କର ଉଦ୍ଧାରଣ ॥
ଏ ପିଣ୍ଡ ପ୍ରାଣହିଁ ତୋହର । ତୁ ନାଥ ଯାହା ତାହା କର ॥
ମନ ଚତୁର ବୁଦ୍ଧି ମୋର । ଲାଗିଲା ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଛାମୁର ।୧୦। ॥
ଆଉର ମନ ଧ୍ୟାନ ଯୋଗ । ସମର୍ପି ଦେଲି ତୋର ଆଗ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଦୃଢ଼ମନେ । ରହିଲେ ଏକାକ୍ଷର ଧ୍ୟାନେ ॥
ଗୋବିନ୍ଦ ହୃଦୟ ମୂର୍ଦ୍ଧନ । ଥାପିଲେ ଏକାକ୍ଷର ଧ୍ୱନ ॥
ପିଣ୍ଡକୁ କରି ଭୂମିଖଣ୍ଡ । ନାଭି କମଳ ଧ୍ୱନି କୁଣ୍ଡ ॥
ଜାଳିଲେ ବ୍ରହ୍ମ ଅଗ୍ନି ଧୂନି । କମ୍ପିଲା ସପତ ମେଦିନୀ ॥
ଅନଳେ ପକାଇ ଆହୁତି । ସମିଧ ପଚିଶ ପ୍ରକୃତି ॥
ଯେ ଲୋଭ ମୋହ କାମକ୍ରୋଧ । ହିଂସା କପଟ ଛନ୍ଦ ବାଦ ॥
ଆଉର ପାପ ମାୟା ମୋହେ । ରହି ନିର୍ମଳ କଲେ କାୟେ ॥
ଭଜନ କଲେ ଦିବାନିଶି । ମନ ପବନକୁ ଆଶ୍ୱାସି ॥
ଜାଣିଅନାଦି ବ୍ରହ୍ମ ଜ୍ୟୋତି । ଲାଗିଲା ଭକ୍ତି ଚିନ୍ତା ଭୁକ୍ତି ।୨୦॥
ଅବନୀ ମଣ୍ଡଳ ବିଜୟେ । ଅନାଦି ଜ୍ୟୋତି ବ୍ରହ୍ମମୟେ ॥
କୋଟି ଅରୁଣ ତେଜ ରାଶି । ଶୂନ୍ୟରୁ ଧୀରେ ଧୀରେ ଖସି ॥
ସେ ଯେ ଅନାଦି ମହାଜ୍ଞାତା । ମନେ ଲାଗିଛି ଭକ୍ତ ଚିନ୍ତା ॥
ବିଜୟେ ଦେଉଳ ପାରୁଶେ । ଉଇଁଲେ କୋଟି ଚନ୍ଦ୍ର କି ସେ ॥
ଭୁଜ ବଢ଼ାଇ ଶୂନ୍ୟ ହରି । ଦେଉଳ ଶିରେ ହସ୍ତ ମାରି ॥
ଗୋବିନ୍ଦ ଦାସକୁ ଡାକିଲେ । ସଙ୍ଗତେ ଘେନି ଚଳିଗଲେ ॥
ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲେ ଅରୂପା । ସେ ତ ଶୁକଳ ଗିରି ଗୁମ୍ଫା ॥
କ୍ଷୁଧା ତୃଷା ତହିଁ ନାହିଁ । ସର୍ବଦା ବସନ୍ତ ବହଇ ॥
ଜଳ ବହଇ ଝର ଝର । ସେ ତ ଶୁକଳ ଗିରିବର ॥

ସେଠାରେ ଉଦେ ଅସ୍ତ ନାହିଁ । ହରି:ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କୁ ଗମ୍ୟ କାହିଁ ।୩୦॥
ଏକାନ୍ତେ ଗୁରୁ ଶିଷ୍ୟ ଦୁଇ । ବସିଲେ ଶୁଚିମନ୍ତ ହୋଇ ॥
ଆସ୍ଥାନ ନାମ ସର୍ବ ସାଧି । ତହିଁ ବସିଲେ ବିଶେ ବୁଦ୍ଧି ॥
ଅଜ୍ଞାନ ହରେ ବୁଦ୍ଧି ବିଶେ । ଗନ୍ଧ ଚନ୍ଦନ ପ୍ରାୟେ ବାସେ ॥
ପୂର୍ବାଦି ଉତ୍ତରକୁ ଧରି । ତହିଁ ଅଛଇ ସେହୁ ଗିରି ॥
ତହିଁ ବସନ୍ତି ସିଦ୍ଧମାନେ । ନିର୍ମଳ ମତି ଶୁଦ୍ଧ ଧ୍ୟାନେ ॥
ଅତି ସୁପଞ୍ଚ ସିଦ୍ଧବନ । ସମାନ ନୋହେ ତ୍ରିଭୁବନ ॥
ତହିଁ ବିଜୟେ ଗୁରୁ ଶିଷ୍ୟ । ପ୍ରକାଶି ଜ୍ଞାନରେ ହରଷ ॥
ଉଠି ଗୋବିନ୍ଦ କର ଯୋଡ଼ି । ଅନାଦି ପାଦତଳେ ପଡ଼ି ॥

ଗୋବିନ୍ଦ ଉବାଚ

ହେ ପ୍ରଭୁ ଜଗତ ନାୟକ । ତୁମ୍ଭେ ଅନାଦି ଅନ୍ତଜପ ॥
ପୂର୍ବେ ଶୁଣିଛୁ ଗୁରୁମୁଖେ । କହିଲ ବାହ୍ୟରସ ରୂପେ ।୪୦॥
ଏକଅକ୍ଷର କାହିଁ ଥିଲା । କିରୂପେ ପ୍ରକାଶ ହୋଇଲା ॥
ଆଗୁର ଧରି କେଉଁ ମତ । କହ ଏହାର ଆଦି ଅନ୍ତ ॥

ଅନାଦି ବ୍ରହ୍ମ ଉବାଚ

ଭକତ ମୁଖୁ ବାକ୍ୟ ଶୁଣି । ସେ ଯେ ଅନାଦି ବ୍ରହ୍ମ ସ୍ୱାମୀ ॥
ବୋଲନ୍ତି ଶୁଣରେ ଗୋବିନ୍ଦ । କହିବା ଏକାକ୍ଷର ଭେଦ ॥
ପ୍ରଥମେ ମହାଶୂନ୍ୟ ଥିଲା । ଓଁକାର ରୂପେ ବିଶ୍ରମିଲା ॥
ଓଁକାରୁ ଆକାରକୁ ଧରି । ଉକାର ମଧରେ ସଞ୍ଚରି ॥
ମକାର ପରେ ବିଶ୍ରାମିଲା । ଶବଦ ଭେଦ ସଞ୍ଚରିଲା ॥
ଅବନା ଶବଦେ ସମ୍ଭୁତ । ତେଣୁ ବିକାର ହେଲା ଜାତ ॥
ବିକାର ପରେ ବିଶ୍ରାମଇ । ପରମ ସଙ୍ଗତରେ ଥାଇ ॥
ତେଣୁ ମୂର୍ତ୍ତିଏ ପ୍ରକାଶିଲେ । ମୂର୍ତ୍ତିରୁ ଜ୍ୟୋତି ନିର୍ଭାକଲା ॥
ଜ୍ୟୋତିରୁ ଜଳ ହେଲା ଜାତ । ଠୂଳ ଶୂନ୍ୟରୁ ଉପଗତ ॥
ବେଦରୁ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ରଚିଲା । ଜଳ ପବନ ପିଣ୍ଡ କଲା ॥
ସକାମ ନିଷ୍କାମ ଏ ବେନି । ଏ ପିଣ୍ଡ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡକୁ ଘେନି ॥

ଭେଦ ରହିଛି ତିନିପୁର । ସକଳ ସ୍ଥାନରେ ବିହାର ॥
ଆବର ଯୋଟି ସପ୍ତ ଦ୍ୱୀପେ । ଛାରିବା ମାରିବା ସ୍ୱରୂପେ ॥
ଶ୍ରୀଗୁରୁ ମୁଖୁ ଏହା ଶୁଣି । ଗୋବିନ୍ଦ ଯୋଡ଼ି ବେନିପାଣି ॥

ଗୋବିନ୍ଦ ଉବାଚ

ହେ ପ୍ରଭୁ ଯାହା ଆଜ୍ଞାଦେଲ । ମନରୁ ସଂଶୟ ନ ଗଲ ॥
କାହାକୁ ମହାଶୂନ୍ୟ କହି । କେହୁଟି ପରମ ଅଟଇ ॥
ଓଁକାର କେହୁ ବୋଲାଇଲା । ଆକାର କାହାକୁ ବୋଇଲା ॥
ଫୁଁକାର ଅଟେ କେଉଁ ଜନ । ସକାର କେବଣ ବିଧାନ ॥
ମକାର ଅଟେ କାହା ନାମ । ସକାର କେଉଁ ସରି ସମ ॥
ବିକାର କେହୁ ବୋଲାଇଲା । ମୂରତି କାହାକୁ କହିଲ ॥
ଜ୍ୟୋତି ରୂପଟି କେ ଅଟଇ । କାହା!କୁ ଜଳ ବୋଲି କହି ॥
ବେଦ ରଚିଲା କେଉଁଅକ୍ଷର । କେ ତିନି ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ବିପୁର ॥
କାହାକୁ ନାଦବିନ୍ଦୁ କହି । ପିଣ୍ଡର ନାମ କେ ବୋଲାଇ ॥
ହେ ପ୍ରଭୁ କୃପାଜଳ ଧାରି । କହ ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ କରି ॥
ଶୁଣି ମୁଁ ପବିତ୍ର ହୋଇବି । ଅଶେଷ ଦୁର୍ଗତି ଖଣ୍ଡିବି ॥
ନାମକୁ ନିରନ୍ତରେ ଭାବି । ଦେହରେ ସମସ୍ତ ଚହ୍ନିବି ॥
ସେହି ପ୍ରକାରେ ନାମ କହ । ଯେବେ ଭକତ ବାନା ବହ ॥
ଅଭୟ ଚରଣେ ମୋ ଆଶ । କରିଅ ଯୁଗେ ଯୁଗେ ଦାସ ॥
ଶ୍ରୀମୁଖେ ଆଜ୍ଞା ମୋତେ ଦିଅ । ନିର୍ବେଦ ସାଧନାରେ କହ ॥

ଅନାଦି ଉବାଚ

କହନ୍ତି ଶବ୍ଦାର୍ଥ କରି । ନିର୍ବେଦ ସାଧନାକୁ ଧରି ॥
ଯାହା ପ୍ରକାଶ କଲୁ ତୁହି । ଶୁଣ ଗୋବିନ୍ଦ ମନ ଦେଇ ॥
ବ୍ରହ୍ମକୁ ମହାଶୂନ୍ୟ କହି । ପବନ ପରମ ଅଟଇ ॥
ନିଶବ୍ଦ ଓଁକାର ଅଟଇ । ଶବ୍ଦ ଆକାର ନାମ କହି ॥
ଫୁକାର ନାମ ଝର ଜଳ । ମ୍ଳ କାର ନାମ ଶୁଭଜନ ॥
ମକାର ନାମ ଉତପନ୍ନ । ବିକାର ପ୍ରଜାପତି ଜାଣ ॥

ତକାର ନାଦ ତତ୍ତ୍ୱ କହ୍ବ । ତପତି ତେଜ ପ୍ରକାଶଇ ॥
ଜୀବର ନାମ ମୂର୍ତ୍ତି କହ୍ବ । ଜାତକ ଜଳ ବୋଲି କହ୍ବ ॥
ଜ୍ୟୋତି ସ୍ଥିତି ବୋଲି ଜାଣ । ପ୍ରକାଶ ଶଶିକା ଅରୁଣ ॥
ସିଦ୍ଧ ଅକ୍ଷର ସାମବେଦ । ର ଅକ୍ଷରୁ ଋକବେଦ ॥
ଜ ଅକ୍ଷରୁ ଜଯୁର୍ବେଦ । ଆଦି ଅନନ୍ତ ଅଥର୍ବେଦ ॥
ସୁଦ୍ଧାରୁ ଶିଶୁବେଦ ଜାତ । ଯେ ନାମ ବ୍ରହ୍ମ ସାରସ୍ୱତ ॥
ଗୋବିନ୍ଦ ଶୁଣି ତୋଷ ମନ । ଭଣେ ପାମର ଭୀମସେନ ॥

ଇତି ଶ୍ରୀ ନିର୍ବେଦ ସାଧନେ ଅନାଦି ଗୋବିନ୍ଦ ସମ୍ବାଦେ ଏକାକ୍ଷର ପଦ ଅର୍ଥ ଭେଦ କଥନେ ନାମ ପଞ୍ଚମୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

—o—

ଷଷ୍ଠ ଅଧ୍ୟାୟ

ଗୋବିନ୍ଦ ଉବାଚ

ହେ ପ୍ରଭୁ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ କରତା । ଶ୍ରୀ ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନେ ସାମରଥା ॥
ସେ ନାମ ଅବନା ଅଜପା । କାହାକୁ କରଅଛ ଶାଖା ॥
ମୋତେ ଯେମନ୍ତେ ଦୟାବନ୍ତ । ବିସ୍ତାରି ଫେଡ଼ି ଆଜ୍ଞା ଦିଅ ॥

ଅନାଦି ବ୍ରହ୍ମ ଉବାଚ

ଯାହା ପଚାରିଲୁ ଗୋବିନ୍ଦ । ବ୍ରହ୍ମର ସଙ୍ଗେ ସାଥି ଭେଦ ॥
ତାହାର ନିଜ ସଙ୍ଗସାଥି । କ୍ଷମାଦି ଦୟାଶୀଳ ଶାନ୍ତ ॥

ଗୋବିନ୍ଦ ଉବାଚ

ଶୁଣି ଭକତ ଅତି ତୋଷେ । କେ ଅଛୁ କେବଣ ପାରୁଶେ ॥
ଶ୍ରୀମୁଖେ ଆଜ୍ଞା ହେଉ ହରି । କହିବା ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ କରି ॥

ଅନାଦି ଉବାଚ

କହନ୍ତି ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଗୋସାଇଁ । ଶୁଣ ତୁ ସାବଧାନ ହୋଇ ॥
ଶାନ୍ତିର କଳା ବାମ କରେ । ଦୟା ରହିଛି ଡାହାଣରେ ॥
କ୍ଷମା ରହିଲ ଯେ ପୃଷ୍ଠରେ । ଶୀଳ ରହିଛି ହୃଦତଟେ ॥
ଧର୍ମ ରହିଲ ଶ୍ରୀମୁଖରେ । ସୁଶାନ୍ତ ରହିଛି ମନରେ ॥

ତହିଁ କରନ୍ତୁ ବ୍ରହ୍ମ ବାସ । ଦିବା ରଜନୀରେ ପ୍ରକାଶ ॥
ବ୍ରହ୍ମାଦି ଦେବ ସୁର ନର । ମୁନି ଜନଙ୍କୁ ଅଗୋଚର ॥
ଶୁଣି ଗୋବିନ୍ଦ ଅବଧୂତ । ମନରେ ହେଲେ କୃତକୃତ୍ୟ ॥

ଗୋବିନ୍ଦ ଉବାଚ

ହେ ପ୍ରଭୁ ଦୟାହେଉ ମୋତେ । ମନକୁ ଲାଗିଲା ଅପ୍ରତେ ॥
କେଉଁ ଅକ୍ଷର ଶାନ୍ତଶୀଳ । କ୍ଷମାଦି ଦୟାଧର୍ମ କୁଳ ॥
ଏ ପଦ ଅର୍ଥ କହ ମୋତେ । ଶୁଣ ସୁପ୍ରେମ ମୋର ଚିତ୍ତେ ॥

ଅନାଦି ଉବାଚ

ଭକ୍ତ ବଚନେ ବ୍ରହ୍ମ ଜ୍ୟୋତି । ଯେ ଛଅକ୍ଷର ଅର୍ଥ ରତି ॥
ସୁମନେ ଶୁଣ ଗୋବିନ୍ଦାଳ । ସଂଶୟ ଫେଡ଼ିଦେବା କଥ୍ବ ॥
ଚାରି ଅକ୍ଷର ଚାରି ବେଦ । ବର୍ଣ୍ଣ ଆଣିମା ଚାରିବେଦ ॥
ମିଳିବ ଛଅକ୍ଷର ମୂଳ । କ୍ଷମାଦି ଦୟା ଶାନ୍ତ ଶୀଳ ॥
ଶୁଣ ତୁ ଚାରି ବେଦ ଅର୍ଥ । ମନରେ କରି ଦୃଢ଼ବ୍ରତ ॥
କାମ ପ୍ରମୋଦ ହାକ ସିଦ୍ଧି । ସଞ୍ଚରି ଗଲା ଆଦ୍ୟ ମଧ୍ୟ ॥
ଯାଆ ଶବଦେ ଋକ ବେଦ । ଶୁଣ ତହିଁର ଅର୍ଥ ଭେଦ ॥
ଋକଟି ରସାଙ୍ଗନା ଯୁତା । କଅଛି କଞ୍ଚନା କରତା ॥
ଏ ଦୁଇ ଯୁଗଳରେ ଭେଦ । ନିଷ୍ଠୁୟ ରାମ ନାମ ପଦ ॥
ଯାଆ ଅକ୍ଷର ଶୁକ୍ଳ ଜାଣ । ମକ୍ଷର ବ୍ରହ୍ମ କଳାବର୍ଣ୍ଣ ॥
ସିଇରୁ ଶିର ଜନ୍ମ ହେଲା । ନାମ ତା ସାଥି ବୋଲାଇଲା ॥
ବିମାତା ତତ୍ତ୍ୱ ବୋଲାଇଲା । ସୁଶାନ୍ତ ନାମ ତା ହୋଇଲା ॥
ଅଣ ମାତ୍ରାରେ ଆରମ୍ଭିଲା । ର ମାତ୍ରା ରଜ ଗୁଣ ହେଲା ॥
ନିମାତ୍ରା ଯୋନି ବୋଲାଇଲା । ବିମାତ୍ରା ମର୍ମ ଜାତ ହେଲା ॥
ମାଆ ସେ ମାୟା ହେଲା ଜାତ । ନିମାତ୍ରା ନାମରେ ମଧୁତ ॥
ସ ମାତ୍ରା ସୃଷ୍ଟି ସରଜନ । ଋକ ବେଦର ଅର୍ଥ ଶୁଣ ॥
ଶୂନ୍ୟରୁ ସୁଦ୍ଧାକ୍ଷର ହେଲା । ସେ ସାମବେଦ ବୋଲାଇଲା ॥
ଶ୍ରୀଅରୁ ଶାଖା ବୋଲାଇଲା । ମଥରୁ ମନ୍ତ୍ର ଯନ୍ତ୍ର ହେଲା ॥

ବଅରୁ ବ୍ରହ୍ମ ବିକାଶିଲା । ଦଅରୁ ଅପାର ଦର୍ଶିଲା ॥
ବଅମାତ୍ରାରୁ ବର୍ଣ୍ଣ ଜାତ । ଦଅରୁ ଦୃଷ୍ଟି ଉପଗତ ॥
ନମାତ୍ରା ଜନ୍ମିଲାର ବିଷ । ନମାତ୍ରା ଉପୁଜିଲା ରସ ॥
ବ ମାତ୍ରା କାକୁସ୍ଥ ରଚିଲା । ସମାତ୍ରା ସାହାପକ୍ଷ ହେଲା ॥
ସାହାରୁ ଝରିଲା ଅମୃତ । ନାମ ତା ହୋଇଲା ସୁଶାନ୍ତ ॥
ଶ୍ରୁତିରୁ ଜ୍ୟୋତି ସଞ୍ଚରିଲା । ମୁଖରୁ ଯଜୁର୍ବେଦ ଲୀଳା ॥
ଯଅରୁ ଯାବତ ରଚନା । ଝଅରୁ ଝିପୁର ସର୍ଜନା ॥
ପଅରୁ ପରାପର କଲା । କାମାର୍ତ୍ତି ଝିୟା କର୍ମ ହେଲା ॥
ଜୀଇରୁ ଜନ୍ମିଲା ସମ୍ବାଦ । ଲ୍ମାତ୍ରା ଲକ୍ଷଣ ପ୍ରବୃଦ୍ଧ ॥
ଜା ମାତ୍ରା ଜୀବଜନ୍ତୁ ଜନ୍ମ । ବଅରୁ ବିହରଇ କର୍ମ ॥
ଲଅରୁ ଲୁପ୍ତି ବିକାଶିଲା । ରଅରୁ ରକ୍ଷଣ ବାଞ୍ଛିଲା ॥
ତମାତ୍ରା ତତ୍ତୁରେ ସମ୍ଭୂତ । ନାମ ପ୍ରକାଶରେ ସଂଯୁକ୍ତ ॥
ଶୁଣିଲୁ ଯଜୁର୍ବେଦ ଅର୍ଥ । କ୍ଷମାତ୍ରା ନାମ ସାରସ୍ୱତ ॥
ଅବନା ଅନନ୍ତ ଶରୀର । ଅଥର୍ବ ବେଦର ବିଚାର ॥
ଶୁଣିଲେ ଲଭିବୁ ମୁକତ । ଏ ବେଦ ଅର୍ଥ ସାରସ୍ୱତ ॥
ଅଅରୁ ଆକାର ସଞ୍ଚର । ବଅରୁ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡକୁ କର ॥
ନାଆରୁ ନମସ୍କାର କଲା । ଅମାତ୍ରା ଆଶା ସଞ୍ଚରିଲା ॥
ତ ମାତ୍ରା ତର୍କକୁ ଲଙ୍ଘିଲା । ନ ମାତ୍ରା ନବକର୍ମ କଲା ॥
ସ ମାତ୍ରା ସାମର୍ଥ୍ୟକୁ କର । ର ମାତ୍ରା ରକ୍ଷକୁ ଆଚାର ॥
ର ମାତ୍ରା ରହାସ ବିହିତ । ଦ୍ୱାଦଶ ପ୍ରକାରେ ବଦିତ ॥
ଅମାତ୍ରା ଆସ୍ଥାନ ନିବିଡ଼ । ଅମାତ୍ରା ସ୍ଥିତି କର ଦୃଢ଼ ॥
ବମାତ୍ରା ବ୍ୟକତେ ପ୍ରକାଶ । ଭମାତ୍ର ଭାବେ କଲ ଦୃଶ୍ୟ ॥
ଦମାତ୍ରା ଦହନ ତା ନାମ । ଦୁର୍ବଳ ଚନ୍ଦ୍ର ଭୁବନ ॥
ଭମାତ୍ରା ରସ ନାମ କହି । ବିମାତ୍ରା ବିକାର ଜନ୍ମଇ ॥
ଚମାତ୍ରା ଚମତ୍କାର କହି । ହୃଦୟେ ଦକା ଉପୁଜଇ ॥
ରମାତ୍ରା ଲକ୍ଷଣକୁ ଦୃଢ଼ । ଭରସା କରିବାକୁ ବଡ଼ ॥

ଗୃହବେଦର ଅର୍ଥଫଳ । ଶୁଣି ଖଣ୍ଡିବ ଭବ କାଳ ॥
ଶୁଣ ତୁ ଭକତ କୁଶଳ । ନାମ ଚାରି ଅଟଇ ଶୀଳ ॥
ବେଦରେ ବୁଝାଇଲ ତୋତେ । ଅକ୍ଷର ମାତ୍ରା ଅର୍ଥ ଯେତେ ॥
ପୁଣି ଗୋବିନ୍ଦ ବେଦ ଗ୍ରୁଡ଼ି । ଶ୍ରୀଗୁରୁ ପାଦତଳେ ପଡ଼ି ॥

ଗୋବିନ୍ଦ ଉବାଚ

ଶୁଣି ପାରିଲି ଏବେ ପ୍ରତେ । ମନେ ସଂଶୟ ଥିଲି ଯେତେ ॥
ଖଣ୍ଡିଲି ସକଳ ଦୁରିତ । ଲଭିଲି ପରମ ମୁକତ ॥
ସେ ଗୁରୁଶିଷ୍ୟ ପାଦ ଧ୍ୟାୟୀ । ଭଣେ ଅଧମ ଖାମ ହୋଇ ॥
ହେ ସାଧୁ ସୁଜନ ପୁରୁଷ । ମୋହର ନ ଘେନିବା ଦୋଷ ॥
ନୋହିଲି ନ ବୋଲିବ ନାହିଁ । ନ ପଢ଼ି ଶିକ୍ଷି ଅକ୍ଷର ମୁହିଁ । ୭୩॥

ଇତି ଶ୍ରୀ ନିର୍ବେଦ ସାଧନେ ଶାନ୍ତଶୀଳ ଚରିତ ଗୃହ ବେଦ ବର୍ଣ୍ଣନେ ଅର୍ଥଯାତ୍ରା କଥନେ ଶ୍ରୀଗୁରୁଗୋବିନ୍ଦ ସମ୍ବାଦେ ନାମ ଷଷ୍ଠୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

—o—

ସପ୍ତମ ଅଧ୍ୟାୟ

ଗୋବିନ୍ଦ ଉବାଚ

ହେ ପ୍ରଭୁ ନିର୍ବେଦ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ । ଜୀବ ଉଦ୍ଧାର ସାମରଥ ॥
ଆବର କଥା ଏକ ଅଛି । ସ୍ୱରୂପ କହିଦେବ ବାଛି ॥
ସପତ ସାଗର କେମନ୍ତେ । ରଚନା ହୋଇଛି ନିରତେ ॥
ଏଥିର ବିଧିମତ ଯେତେ । ହେ ପ୍ରଭୁ ଆଜ୍ଞାହେଉ ମୋତେ ॥

ଅନାଦି ଉବାଚ

ଶୁଣ ଭକତ ଶୁଦ୍ଧଚେତା । ସପ୍ତ ସାଗର ଆଦ୍ୟ କଥା ॥
ଆଦ୍ୟରୁ ପ୍ରାନ୍ତ ପରିଯନ୍ତେ । ଶୁଣ କହିବା ତୋ ଅଗ୍ରତେ ॥
ପ୍ରଥମେ ଏକ ବ୍ରହ୍ମ ଥିଲି । ରୂପ ରଚନା ବିଗ୍ରହିଲି ॥
ପଅରୁ ପ୍ରିୟା ପାଞ୍ଚକଲି । ଥଅରୁ ସ୍ଥିତି ଶୂନ୍ୟେ ଧରି ॥
ମଅରୁ ମନ ପ୍ରେମ ଶିଳା । ରଅରୁ ଅଂକାର ବାଞ୍ଛିଲା ॥
ବଅରୁ କଲି ଜାତ କରି । ବଞ୍ଛିଲି ରୂପକୁ ଆବୋରି ।୧୦ ॥

ଶ୍ୱେତ ଶୁକଳ ଜାତ କଲା । ଗଢ଼ିଲା ଅମାପ ଅବଳା ॥
ଯୁବା ବୟସ ତାଙ୍କୁ କଲା । ହସ୍ତରେ ବୀଜାମୃତ ଧରି ॥
ବାମ ଅଙ୍ଗୁଳି ହସ୍ତ କରେ । ଶ୍ରୀହସ୍ତ ଜାନୁ ଯୁଗଳରେ ॥
ନଖେ ଚିରିଲେ ଜାନୁତଳେ । ପଦ୍ମ ରଞ୍ଜିତ ନିଶ୍ୱାବଳେ ॥
ପଦ୍ମରେ ବୀଜାମୃତ ଗୋଟି । ସମ୍ଭାଳି ଦ୍ୟନ୍ତେ ଗଲା ଫାଟି ॥
ତକ୍ଷଣେ ନିଜ ପ୍ରାଣ ହାରି । ପଡ଼ିଲା ଅମାପ କୁମାରୀ ॥
ଯାଇ ପଡ଼ିଲା ରସାତଳେ । ଅଥଳ ଅଖଣ୍ଡ ତ କୂଳେ ॥
ଦେଖି ସେ ଅବନା ଅରୂପ । ମନେ ପାଇଲେ ବଡ଼ ଦୁଃଖ ॥
ନିରେପି କଲେ ଉଦେଯୋଗ । ଯେ ବର୍ଣ୍ଣି କାନ୍ତି ରସସଙ୍ଗ ॥
ଯୁବା ବୟସ ନିର୍ମିକରି । ନାମ ତା ଅକାଦ କୁମର ॥
ଜାନୁ ଯୁଗଳ ପଦ୍ମ ଦଳ । ସ୍ଥାପନା କଲେକ ସକଳ ॥
ପଦ୍ମେ ହିଅନନ୍ତ ରସ ଦୋଳା । ଜାନୁ ଯୁଗଳେ ଯୋଡ଼ିଦେଲା ॥
ସମ୍ଭାଳି ବୀଜାମୃତ ଗୋଟି । ନ ରହିଁ ଗଲେ ସେ ଲେଉଟି ॥
ଦ୍ରବଣ ଗର୍ଭକୁ କ୍ଷେପିଲା । ମୂର୍ଛନା ଫାଟି ପ୍ରାଣ ଗଲା ॥
ପଡ଼ିଲେ ଅଚେଷ୍ଟା ନ ହୋଇ । ଅମାପ ଶକ୍ତିପଦେ ଯାଇ ॥
ରହିଁ ଅଲେଖ ମନ୍ତ୍ରମାହିଁ । ଅମାପ ଆଦ୍ଧ ଶକ୍ତି ନାହିଁ ॥
ବିଚାର କଲେ ମନେ ମନ । କେଉଁ ଯୁବତୀ ହାରି ପ୍ରାଣ ॥
ଧରାଇ ଦେଲୁ ଯେତେବେଳେ । ବହ୍ନିତ ସମାନ ନୋହିଲେ ॥
ବିଚାର କଲେ ମନେ ଚେତ । ଆର ଗଢ଼ିବ ଆଦିଶକ୍ତି ॥
ଏମନ୍ତ ବିଚାରି ନିରବଳେ । ହୋଇସବା ଆଦ୍ଧଶକ୍ତି କଲେ ॥
ଯେତେକ ରୂପ ନିର୍ମି କଲ । ନାମ ତା ଅବନା କୁମାରୀ ॥
ଯୁବା ଅବସ୍ଥା ତାକୁ କଲେ । ପଦ୍ମରେ ବୀଜ ଦାନ କଲେ ॥
ସେ ମୂର୍ତ୍ତି ଗର୍ଭରେ ଝେପାଇ । ପଢ଼ିଲେ ଅସାଷ୍ଟମ ହୋଇ ॥
ଦେଖି ଅବନା ନାରୀ ସ୍ଥିତି । ବିଚାରି ଏକବ୍ରହ୍ମ ଜ୍ୟୋତି ॥
ଯେତେ ରଚିଲୁ ନର ଦେହୀ । ବଢ଼ିଲ ନୋହିଲ ସେ ମହୀ ॥
ପୁଣି ରଚିବା ମନେ ସ୍ମରି । ଏମନ୍ତ କହିଲି ଧାନ କରି ॥

ଭେଦରୁ ବେନିମାତ୍ରା ଆଣି । ଯୁଗଳେ ମେଦ କଲେ ଜାଣି ॥
ସେ ବେନିମାତ୍ରା ଏକ କରି । ନାମ ତା ଅମେଧ କୁମାରୀ ॥
ଯୁବା ବୟସ ତାକୁ କଲେ । ହସ୍ତରେ ବୀଜଖଣ୍ଡ ଦେଲେ ॥
ହସ୍ତେ ପଡ଼ନ୍ତେ ବୀଜ ବଳି । ତେଜ ପ୍ରକାରେ ଗଲ ଜଳି ॥
ଅମେଧ ଆଦିଶକ୍ତି ମଲ । ଏରୂପେ ଗୁରୁବର୍ଣ୍ଣ ଗଲ ॥
ଏ ଗୁରୁରୂପ ଜାତ କଲ । ରଚନ୍ତେ କୋଟିକଳ୍ପ ଗଲ ॥
ପୁଣି ବିଚାର କଲେ ଚିତ୍ତେ । ନିଶ୍ଚଳେ ବସିଲେ ଏକାନ୍ତେ ॥
ଚିତ୍ତରେ ଅନୁମାନ କରି । ଶୂନ୍ୟରୁ ମୂର୍ତ୍ତି ଅନୁସରି ॥
ଶୂନ୍ୟରୁ ଶବଦ ଅକ୍ଷର । ସୁମାତ୍ରା ମତ୍ୟବନ୍ତ ସାର ॥
ନି ମାତ୍ରା ତତ୍ତ୍ୱକୁ ଜିହ୍ୱଲି । ସମାନ୍ତା ସର୍ଜିବାକୁ କଲି ॥
ରୁ ମାତ୍ରା ରୂପବର୍ଣ୍ଣ ରୂପି । ସମସ୍ତ ମେଦ କରି ସ୍ଥାପି ॥
ରଚନା କଲେ ଆଦ୍ୟଶକ୍ତି । ତେଣୁ କୁମାରୀ ନାମ ଶ୍ରୁତି ॥
ଏରୂପେ ରୂପ କୋଟିଲେ । ହୃଦୟ ପଦ୍ମେ ବାସ କଲେ ॥
ସେ ଯେ ଅଣିମା ମହାମାନ୍ତ୍ରି । ବିଷ୍ଣୁଙ୍କ ଗର୍ଭେ ଅଛି ବନ୍ଧି ॥
ନି ଅକ୍ଷରଟି ବିଷ୍ଣୁ ଜାଣ । ପଞ୍ଚପ୍ରକୃତି ବିକାରେଣ ॥
ନାଭିରେ ଷଡ଼ଦଳ ସ୍ଥାପି । କାମି ପ୍ରେମକୁ ଦେଲେ ରଖି ॥
ଷଡ଼ରେ ଷଡ଼ପଦ୍ମ ବନ । ଗୁଢ଼ ପବନ ବେହାରେଣ ॥
ଦୁର୍ବାଦଳରେ ରଜ ରସ । ମନରେ ସ୍ୱକୃତି ପରଶ ॥
ଏକ ମନରୁ ପାଞ୍ଚମନ । ରମଣୀରନ୍ଧ୍ର ଛନ ଛନ ॥
ବୁଝିଲେ ଦ୍ୱିଗ ଦେଶାନ୍ତର । ଯେସନ୍ତେ ଗ୍ରହିଁଲେ ଅନ୍ଧକାର ॥
ଅଙ୍ଗ ହୋଇଲା ଆଳମ୍ବିତ । ସୁରତି ରସେ ହେଲେ ରତ ॥
ପଦ୍ମରେ ରଜରସ ପୂରି । ଶୂନ୍ୟରୁ ଆସୁଛି ଲହରୀ ॥
ଅଙ୍ଗରେ ଅଭେଦ ପବନ । ଦେହେ ଅଣାରୁଣ ସମାନ ॥
ଅସ୍ଥି ମାଂସକୁ ଏକ କରି । ଅଗାଧ ପଙ୍କ ଶ୍ରୋଣିବାରି ॥
ଆବରି ଚର୍ମ ରୋଗ ପୁରି । ଦେହେ ଫୁଟିଲ ଶ୍ରମବାରି ॥
ହୃଦୟ ହେଲା ଛନ ଛନ । ବିକାର କଲା ପଞ୍ଚମନ ॥

ଚବିଶ ପ୍ରକୃତ ଓଟାର । କି ଅବା ନେବ ମାର ଧର ॥
ଏମନ୍ତ ଭାଳନ୍ତେ ସେ ଦେବୀ । ମନରେ ବଢ଼େ ଅନୁଭବ ॥
ଯେହୁ କରନ୍ତି ହୃଦେ ବାସ । ହରଣ କରତା ପୁରୁଷ ॥
ନରେପି କରିବ ଶରଧା । ସେହି ରଖିବେ କାମବାଧା ॥
ହୃଦସ୍ଥ ପଦ୍ମ ମଧ୍ୟେ ହର । ଶଯ୍ୟାରେ ଯୋଗନିଦ୍ରା କର ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଶ୍ରୁତିନାଶା । ରୂପକ ପରକାଶ କର ॥
ପୁରୁଷ ଗଲ୍ଣ ଅନୁସର । ସ୍ୱପ୍ନ ସୁନ୍ଦରୀ ରୂପଧର ॥
ଆସ୍ଥାନେ ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲ । ଯୁବା ମୂରତ ଦେଖାଇଲ ॥
ସ୍ତନ ଯୌବନ ତା ବିକାଶି । ଅତି ସୁନ୍ଦର ଶୁଭ୍ରକେଶୀ ॥
ନବୀନ ରୂପ ଝଟ ଝଟ । ସୁସଞ୍ଚ ଶୁଭ୍ର ଜାନୁତଟ ॥
ମୁଖ ତା କୋଟି ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ । ଅଙ୍ଗ ଅରୁଣ ତେଜ କାନ୍ତ ॥
କାମରେ ଆତୁରେ ସୁନ୍ଦରୀ । ବିଷ୍ଣୁର ମନ ନେଲ ହର ॥
ସର୍ବତେ ଅଙ୍ଗ ସଙ୍ଗ କଲ । ରଜର ସାଙ୍ଗ ଉଚ୍ଛୁଳିଲ ॥
ବିଷ୍ଣୁର ଉଚ୍ଛୁଳିଲ ଧାତୁ । ହସ୍ତେ ଧଇଲେ ପାର ହେତୁ ॥
ସେ ଯୋଗନିଦ୍ରା ଯାଇଥିଲେ । ତତକ୍ଷଣେ ଉଠିଣ ବସିଲେ ॥
ଚକ୍ଷୁ ମେଲିଣ ଦେଖିଲେ ଗୃହିଣୀ । ପାରୁଶେ ନ ଦିଶନ୍ତ କେହି ॥
ବିଚାର କଲେ ମନେ ମନ । ନିଷ୍ଟପୁ ପ୍ରକୃତ ଭିଆଣ ॥
ଯେ ଆଦିଶକ୍ତି ଶ୍ରୁତିନାଶା । ମାୟାରେ ଅଙ୍ଗ ସଙ୍ଗ କର ॥
କପଟେ ପାରୁଶେ ମିଳିଲ । ମନରୁ ଜ୍ଞାନ ହରୁଥିଲ ॥
ଏ ପୁରେ ନ ରହିବା କ୍ଷଣେ । ବଳଗେ ଉଠିଲେ ବହନେ ॥
ବାହାର ହୋଇଲେ ଅଖଣ୍ଡ । ହସ୍ତରେ ଧର ବୀଜ ଭାଣ୍ଡ ॥
ବାମ ହସ୍ତରେ ପଦ୍ମ ଧର । ଚପିଲେ ଧୀର ଧୀର କର ॥
ଏବେ ସେ ଯୁବାଙ୍ଗ ବସ୍ତୁମ । ପୂରି ରହିଲା ରଜ ରସ ॥
ବୀଜକୁ ସପ୍ତଭାଗ କର । ଶକ୍ତି ସମ୍ଭବେ ଦେଲେ ଭର ॥
ଭାଗେକ ଶୂନ୍ୟେ ଉଡ଼ିଗଲା । ଭାଗେ ପଦ୍ମରେ ଲୀନ ହେଲା ॥
ଭାଗେ ଗର୍ଭକୁ ହେଲା ଯୋଗ୍ୟ । ଗର୍ଭରେ ହେଲା ବେନିଭାଗ ॥

ସେବଣ ଭାଗଶୂନ୍ୟେ ଗଲା । ଶୂନ୍ୟ କୁହୁର ବୋଲାଇଲା ॥
ଏକ ଭାଗରୁ ଗ୍ରହଭାଗ । ଶୂନ୍ୟେ ଜନ୍ମିଲା ଗ୍ରହଦଗ ॥
ଯହୁଁ ସେ ଗ୍ରହଦଗ ହେଲା । ଟୂକ ଶୂନ୍ୟହିଁ ବୋଲାଇଲା ॥
ଏମନ୍ତେ କେତେ କଲ୍ପ ଗଲା । ମରୁତ ଉଜାଣି ବହିଲା ॥
ଗର୍ଭରେ ଯେଉଁ ବୀଜ ମୃତ । ଅଧେ ଶୁକଳ ଅଧେ ଶ୍ୱେତ ॥
ସମାହା ମାର ବୋଲି କହି । ଉମାହା ସକାର ଅଟଇ ॥
ଗର୍ଭରୁ ହୋଇଲା ବାହାର । ନାମ ତାଙ୍କର ନିରାକାର ॥
ନିର୍ମିତ ଜ୍ୟୋତି ଅରୂପରେ । ପଡ଼ିଲେ ଉଜାଣି ଶିଖରେ ॥
ଗ୍ରହିଁଲେ ଆଦିଶକ୍ତି ନାରୀ । ଅଙ୍ଗେ ପୁରୁଷ ଅଙ୍ଗେ ସ୍ତିରୀ ॥
ଦେଖିଣ ଆଦିଶକ୍ତି ତୁଚ୍ଛ । ବଟ ମୂଳରେ କଲେ ବାସ ॥
ସ୍ୱରୂପ କହିଲେ ବିସ୍ତାରି । ଶୁଣ ଗୋବିନ୍ଦ ହେତୁ କରି ॥
ସେ ଗୁରୁ ଶିଷ୍ୟଙ୍କ ପଯ୍ୟର । ସେବାରେ ଦିନ ଯାଉ ମୋର ॥
ହେ ପ୍ରଭୁ ମୋତେ କୃପାକର । ଭଣେ ଅର୍ଜିତ ଖେମ ଛାର ॥
ସୁଜନେ ନ ଦୋଷିବ ମୋତେ । ବର୍ଣ୍ଣିଲି ଅନୁଭବ ଚିତ୍ତେ ॥
ବେଦ ପୁରାଣେ ନାହିଁ ଶୁଣା । ଉ ଉସୁକ୍ଷର ନାହିଁ ଜଣା ॥

ଇତି ଶ୍ରୀ ନବେଦ ସାଧନେ ଶୂନ୍ୟସାର ସପ୍ତସାର ବିଚାର ଆଖ୍ୟାନେ
ଅନେକ ଆଦିଶକ୍ତି ଉଦ୍ଧାରଣେ ଯୋଗ ନିରାକାର ଜନ୍ମ
ଉତ୍ପତ୍ତି କଥନେ ଅନାଦି ଗୋବିନ୍ଦ ସମ୍ବାଦେ
ନାମ ସପ୍ତମୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

—ଃ0ଃ—

ଅଷ୍ଟମ ଅଧ୍ୟାୟ

ଗୋବିନ୍ଦ ଉବାଚ

ହେ ପ୍ରଭୁ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ କରତା । ଶୁଣିଲି ଆଦି ଅନ୍ତ କଥା ॥
ଲଭିଲି ପୂର୍ବର ସୁକୃତେ । ଶ୍ରୀମୁଖେ ଆଜ୍ଞା ହେଉ ମୋତେ ॥
ସେ ନିରାକାର ଜନ୍ମ ହେଲେ । ଏଥି ଉତ୍ତାରୁ କିସ କଲେ ॥

କେମନ୍ତେ ଜାଣିବା ସେ କଥା । ମନେ ଲଗିଲା ବଡ଼ ଚିନ୍ତା ॥
ହେ ବ୍ରହ୍ମଜ୍ୟୋତି ନିରାକାର । କେମନ୍ତେ ମହିମା ତାଙ୍କର ॥

ଅନାଦି ବ୍ରହ୍ମ ଉବାଚ

ବୋଲେ ଅନାଦି ବ୍ରହ୍ମଙ୍କମ । ଶୁଣ ଗୋବିନ୍ଦ ସାଧୁ ବାଣୀ ॥
ସେ ବ୍ରହ୍ମ ଜ୍ୟୋତି ନିରାକାର । ହିଁ ଶାସ୍ତ୍ର ରୂପ ଏକାନ୍ତର ॥
ଜନ୍ମିଲା ଶବଦ ଠାରୁ । ପଡ଼ିଲା ଉଜ ଣି ଶିଟରୁ ॥
ପଡ଼ଣ ହାହାକାର କଲ । ଓଁ କାର ଷର ଜନ୍ମ ହେଲ ॥
ଓଁ କାର ଜନ୍ମିଲ ଶବଦ । ଶଦ୍ଦରୁ ଏକାକ୍ଷର ଭେଦ ॥
ବେଦରୁ ସୃଷ୍ଟି ସଞ୍ଚରିଲ । ସପତ ସିନ୍ଧୁ ଜାତ କଲ ॥
ସ ମାନ ଶ୍ୱେତ ସିନ୍ଧୁ ଜାଣ । ଏକାନ୍ତେ ରଚିଲ ପ୍ରମାଣ ॥
ଆପଣବନ୍ଦ ଆପେ ବାର । ଭିଆଣ ହିଗ ହିଗାନ୍ତର ॥
ଏକାନ୍ତେ ବସି ନିର୍ଭ କଲ । ମପକ୍ଷ ଯୁଗଳ ବାଞ୍ଛିଲ ॥
ଶୂନ୍ୟ ବ୍ରହ୍ମଙ୍କୁ ଧ୍ୟାନ କରି । ଚହ୍ନିଲ ବେନି କର୍ଣ୍ଣ ଡେରି ॥
କୋଟିଏ ଯୁଗ ବହି ଗଲ । ପ୍ରସନ୍ନ କରି ନ ପାରିଲ ॥
କି ରୂପେ ହୋଇବେ ପ୍ରସନ୍ନ । ଯାହାର ନାହିଁ ବର୍ଣ୍ଣ ଚିହ୍ନ ॥
ମନରେ ହୋଇଲେ ବିସ୍ମୟେ । ଉତ୍ତର ଶବଦ ନ ହିଏ ॥
ଶୂନ୍ୟ ମଣ୍ଡଳୁ ବ୍ରହ୍ମ ଆସି । ତାହାଙ୍କ ହୃଦୟରେ ପଶି ॥
ପ୍ରକାଶ କରି ଦେବବୁଦ୍ଧି । ଯେ ସୃଷ୍ଟି ରଚନାର ବିଧି ॥
ବହିଲ ଅନେକ ବିଗ୍ରହ । ଯେ ଜ୍ୟୋତି ବ୍ରହ୍ମ ନିରାକାର ॥
ତାହାଣ ଅଙ୍ଗକୁ ଗୃହିଲେ । ବ୍ରିଙ୍ଗ ଗୋଟିଏ ଜାତ କଲେ ॥
ନମାନ ହରି ବୋଲିଲେ । ମାରରୁ ବିକାଏ ଜନ୍ମିଲ ॥
ବୀଷଦ୍ର ବେଦମାନାକ୍ଷର । ତେଣୁ ରାଧିକା ନାମ ତାର ॥
ଅଙ୍ଗରୁ ଅବତାର ହେଲ । କାକ୍ଷର କୁମାରୀ ହୋଇଲ ॥
କୁମାରୀ କୃଷ୍ଣ ବୋଲାଇଲ । କୁମାରୀ ରାଧିକା ହୋଇଲ ॥
ରାଧିକା ନାମ କୃଷ୍ଣ ବେନି । ବଢ଼ିଲ ଯୁଗଳ କାହାଣୀ ॥
ଯୁଟନ୍ତେ ରାଧା କୃଷ୍ଣ ଦେହୀ । ଶତ ସୁକଲ୍ପ ଗଲ ବହି ॥

ଶ୍ରୁତିରୁ ସତ ହେଲା ଜାତ | ସତରୁ ରଜ ସମାଯୁକ୍ତ ||
ରଜ ଗୁଣରୁ ପ୍ରକାଶିଲା | ଗୁଣରୁ ତମ ଉପୁଜିଲା ||
ତମରୁ ଜନ୍ମ ହେଲା କାମ | କାମେ ବିବିଧ ଲୋଭ କର୍ମ ||
ଲୋଭରୁ ମୋହ ସଞ୍ଚରିଲା | ମୋହରୁ ମାୟା ପ୍ରକାଶିଲେ ||
ମାୟାରୁ ଜନ୍ମ ହେଲା ବୁଦ୍ଧି | ହିଂସା କପଟ ଛନ୍ଦ ବାଧି ||
ସମାହା ଶ୍ୱେତସିନ୍ଧୁ ଜାଣ | ରଜ ଲୋହିତ ସିନ୍ଧୁ ଶୁଣ ||
ଗୁଣଟି ଲବଣ ସମୁଦ୍ର | ତମଟି ନୀଳ ସିନ୍ଧୁ ଭେଦ ||
କାମ କାରୁଣ୍ୟ ଜଳ ହେଲା | ପ୍ରଳୟ କାଳକୁ ରହିଲା ||
ଲୋଭଟି ଲୋହିତ ସାଗର | ମାୟାରେ ବୁଡ଼ଇ ସଂସାର ||
କ୍ରୋଧରୁ ରୁଧିର ସାଗର | ନାମତା ରକତ ସିନ୍ଦୂର ||
ହିଂସାକୁ ସୁରାସିନ୍ଧୁ କହି | ଶୁଣ ଗୋବିନ୍ଦ ମନଦେଇ ||
ଅନାମ କ୍ଷର ଜାତ ହେଲା | କ୍ଷୀର ସମୁଦ୍ର ଜାତ କଲା ||
ଦୁଗ୍ଧଟି ଦଧିସିନ୍ଧୁ କହି | ସତ୍ୟକୁ ସର ଅର୍ଥ ଲହି ||
ଶୁଣି ଗୋବିନ୍ଦ ତୋଷମନେ | ପଡ଼ି ଅନାଦି ଶ୍ରୀଚରଣେ ||
ହେ ପ୍ରଭୁ ଅନାଦି ଠାକୁର | ବୁଝିଲି ଶବ୍ଦର ସାଗର ||
ଆବର ବାହ୍ୟମତେ କହ | ଶୁଣି ସନ୍ତୋଷ ହେଉ ଦେହ ||
ଭକତ ବଚନେ ଅନାଦି | କହନ୍ତି ବାହ୍ୟ ଅନ୍ତ ଆଦି ||
ଖ ମାତ୍ରା କ୍ଷୀରସିନ୍ଧୁ ହେଲା | ଦମାତ୍ରା ଦଧିକ ଲହିଲା ||
ଲମାତ୍ରା ଲବଣୀ ଶାକର | ଲ ମାତ୍ରା ଲୋହିତ ତିମିର ||
ଲମାତ୍ରା ହିମବର୍ଣ୍ଣ ଆଦି | ରମାତ୍ରା ରକତ ବାରିଧି ||
ସମାତ୍ରା ଶ୍ୱେତସିନ୍ଧୁ ହେଲା | ଅଗାଧ ଶକ୍ତିରେ ରହିଲା ||
ଆକାରେ ଆବୋଶ ରହିଲା | କାରୁଣ୍ୟ ଜଳ ବୋଲାଇଲା ||
ମାତାର ଛଡ଼ରଜ ଧାତୁ | ପିତାର ବୀଜ ସପ୍ତସେତୁ ||
ଶୁଣିଲୁ ଟିକ ହେ ଭକତ | ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ ବାହ୍ୟ ମତ ||
ଶୁଣି ଗୋବିନ୍ଦ କୃତକୃତ୍ୟ | କହିଲେ ଅନାଦି ଅଚ୍ୟୁତ ||

ଆନନ୍ଦେ ଶିରେ କର ଯୋଡ଼ି । ପୁଣି ପଦ୍ମରେ ପାଦେ ପଡ଼ି ॥
ପ୍ରଭୁ ଅନାଦି ଅବଧୂତ । କହ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ଆଦି ଯାତ ॥
କେମନ୍ତେ ହେଲା ନିର୍ମାପୁର । ଶୁଣି ମୁଁ ଥିବଇ କର୍ଣ୍ଣରେ ॥

ଅନାଦି ଉବାଚ

କହେ ଅନାଦି ବ୍ରହ୍ମବେତ୍ତା । ନିର୍ବ୍ବର ଆଦିଅନ୍ତ କଥା ॥
ବେଦରୁ ଉଦିତ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ । ରଚିଲା ପୃଥ୍ୱୀ ନବଖଣ୍ଡ ॥
ଶ୍ରୁତିରୁ ଶ୍ରୁତି ସଞ୍ଚରିଲା । ମୃତିରୁ ପୃଥ୍ୱୀ ସଞ୍ଚରିଲା ॥
ପୃଥିବୀ ଏକାକ୍ଷର ହେଲା ।ଅବନୀ ମଧ୍ୟରେ ରହିଲା ॥
କେତେ ବେଳରେ କେହି ନାହିଁ । ସହସ୍ର ଯୁଗ ଗଲା ବହି ॥
ପୁଣି ମନରେ ବିଚାରିଲା । ପ୍ରେମ ଯୁଗଳେ ସର୍ବ କଲା ॥
ତେଣୁ ସେ ଯୁଗଳେ ବସିଲା । ତହୁଁଟି ମେଳ ଜାଣିକଲା ॥
ପ୍ରସବ କଲେ ମହାମାଇ । ସପ୍ତ ଫେଣାରେ ଦେଲେଥୋଇ ॥
ସପତ ଫେଣାରେ ରହିଲା । ତିନି ସହସ୍ର ଯୁଗ ଗଲା ॥
ସେ ସ୍ଥାନୁ ନେଇ ବଟପୁଟେ । ଥୋଇଲେ ଆଶ୍ରମ ନିକଟେ ॥
ବଟ ପୁଟରେ ଡିମ୍ବ ରହି । ସହସ୍ରେ ଯୁଗ ଗଲା ବହି ॥
ସେ ଡିମ୍ବ ଭିତରୁ ଯେ ପୁଣି । ହୃଦିତ ସ୍ୱୟଂ କମଳିନୀ ॥
ସେ ଡିମ୍ବ ଭିତରେ ଯେ ଥାଇ । ରୋଦନ ଶବଦ ଶୁଭଇ ॥
ପିତା ଯେ ଜ୍ୟୋତି ନିରାକାର । ତକ୍ଷଣେ ଶୁଣିଲେ କର୍ଣ୍ଣର ॥
ବିଜୟ ବଟପୁଟେ ଯାଇ । ଦେଖିଲେ ତାଙ୍କୁଣି ପିଟାଇ ॥
ଅମୂଲ୍ୟ ରତନ କୁମାରୀ । ରୂପ କୋଟିଏ ସୂର୍ଯ୍ୟ ସରି ॥
ଅନାଦି ଶ୍ରୀମୁଖ ବଚନ । ଭଣେ ଅର୍କ୍ଷିତ ଖିମହୀନ ॥
ନମସ୍ତେ ସାଧୁ ସୁଜ୍ଞଜନ । ସର୍ବଦା ଚରଣେ ଶରଣ ॥

ଇତି ଶ୍ରୀ ନିର୍ବେଦ ସାଧନେ ଗୁରୁଶିଷ୍ୟ ବିଚାରଣେ ସପ୍ତସାଗର
ଆଦିଅନ୍ତ ଚରିତ କଥନେ ନିର୍ପୁଣ ବ୍ୟାଖାନେ ଅନାଦି
ଗୋବିନ୍ଦ ସମ୍ବାଦେ ନାମ ଅଷ୍ଟମୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

ନବମ ଅଧ୍ୟାୟ

ଗୋବିନ୍ଦ ଉବାଚ

ଶୁଣି ଭକତ ଅତି ତୋଷେ । ପୁଚ୍ଛଇ ଶ୍ରୀଗୁରୁ ପାରୁଶେ ॥
ଖୋଳର ଭିତରେ ଯେ ଥାଇ । ଆହାର ନିତି ଭୁଞ୍ଜୁ ଥାଇ ॥
କହେ ଅନାଦି ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନୀ । ଶୁଣ ଆହାର ଅର୍ଥ ପାଣି ॥
ଗର୍ଭେ ଯେ ଜନ୍ମ ପ୍ରକାଶିଲା । ତାକୁ ପ୍ରସବ ଯେହୁ କଲା ॥
ଯେ ବ୍ରହ୍ମା କର୍ତ୍ତାରୂପେ ହରି । କରତାରୂପେ ବ୍ରତକାରୀ ॥
ଅକ୍ଷରେ ବର୍ତ୍ତିଲେ ନିମିଷେ । ବ୍ୟକତ ବଚନ ନ ଭାଷେ ॥
ସେହି ତାହାର ସଖାମନ । ନିତ୍ୟେ ଦିଅଇ ସୁଧାପାନ ॥
ଯେ ଆଦ୍ୟ ବ୍ରହ୍ମ ନିରାକାର । ଯେତେକେ କଲେ ସେ ବିସ୍ତର ॥
ଆପଣା ନାଭି କମଳରେ । କୋଟିଏ ବ୍ରହ୍ମା ଜାତକଲେ ॥
କୋଟିଏ ବର୍ଷରେ ନିବାରି । ମୁଖ ଗୃହାନ୍ତେ ଗଲା ସରି ॥
ବିସ୍ତର ଜ୍ୟୋତି ନିରାକାର । ରଚନା କଲେ ସେ ବିସ୍ତର ॥
ନାଭି କମଳ ପଦ୍ମଦଳେ । ରଚିତ ଏକମନ କଲେ ॥
ତହିଁ ନିର୍ମିତ ପଦ୍ମବନ । ସୃଜିଲେ ଚଉଦ ଭୁବନ ॥
ସେ ନିତ୍ୟସ୍ଥଳ ଭୁବନରେ । ଚୌଦ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ଜାତକଲେ ॥
ଏକ ପୁରକୁ ଏକ ବ୍ରହ୍ମା । ଧାତା ପଣରେ ସୃଷ୍ଟି ସୀମା ॥
ଉଦରେ ଚଉଦ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ । ସ୍ଥାପନା କଲେ ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ ॥
ଉଦର କଳପାର ଯେବେ । ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡେ ସଞ୍ଚରିବ ତେବେ ॥
ମୁଁ ଯୋଗନିଦ୍ରା ଯାଉଅଛି । ସର୍ବ ନିର୍ମିତ କରି ବାଛି ॥
କହି ସେ ଯୋଗନିଦ୍ରା ଗଲେ । ଲକ୍ଷ୍ମୀ ପଯ୍ୟର ମଣ୍ଡାଳଲେ ॥
ସେ ଯେ ଚଉଦ ଗୋଟି ଭାଇ । ଯେ ଯାହା ଭୁବନକୁ ଯାଇ ॥
କଳଣା କଲେ ମନ ସ୍ମରି । ନ ପାରି ଆଦ୍ୟଅନ୍ତ କରି ॥
ଏମନ୍ତ କେତେଯୁଗ ଗଲା । କାହାକୁ ଗୋଚର ନୋହିଲା ॥
କେହୁ ରହିଲା କେଉଁ ଦିଗେ । ନ ଦେଖି ଆଚମ୍ବିତ ସର୍ବେ ॥
ଭ୍ରମି ସେ ପଥଶ୍ରମ ହେଲେ । ରୁଣ୍ଡ ହୋଇଲେ ଏକମେଳେ ॥

ମୁଖକୁ ଚାହିଁ ପୁଚ୍ଛ ପୁଚ୍ଛି । କେବଳ ନ ପାଇଲ କିଛି ॥
ଧନ୍ୟ ଏ ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଉଦର । ଅଗାଧ ସପତ ସାଗର ॥
ଯା ତୁମ ମୂଳରେ ନେଦ୍ୱାମୀ । ଗ୍ରହନ ଯତିପନ୍ତ ପୁଣି ॥
ସପତ ସିନ୍ଧୁ ଯାକୁ ଡୋକେ । କାହିଁ ପାଇବା ତାକୁ ଠିକେ ॥
ଏଠାରେ ନ ପାଇଲୁ ଅବା । ଚାଲ ବାହ୍ୟମତେ ଖୋଜିବା ॥
ତହିଁରେ ପାଇଲେ ପ୍ରଭୁର । ତୁମୁରେ କହିବ ଗୋଚର ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ବ୍ରହ୍ମାମାନେ । ଯେଝାରେ ଉଠିଲେ ବହନେ ॥
ନାଭିରୁ ହୋଇଲେ ବାହାର । ଭ୍ରମିଲେ ଦିଗ ଦେଶାନ୍ତର ॥
ଏଥୁ ଉତ୍ତରେ କଥା କସ । ଶୁଣ ସୁଜନେ ଦିବ୍ୟରସ ॥
ଯେ ମାତା ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଠାକୁରାଣୀ । ପଦ୍ମା ଜାତି କମଳମା ॥
ବସିଛି ବେନଜାନୁ ପର । ବିଷ୍ଣୁର ବେନି ପାଦ ଧରି ॥
କରେ ଚପୁର ମଞ୍ଜାଳଣ । ଯୋଗରେ ମୋହେ ମନ ପୁଣ ॥
ପାଦେ ମର୍ଦ୍ଦନ୍ତେ ବେନି ହସ୍ତ । ହସ୍ତେ ଲଗିଲ ମଳ ଛୁଟ ॥
ଆପଣା ବେନି ହସ୍ତ ମନ୍ଥି । ଏକାନ୍ତେ ମଳ ହେଲ ମେଣ୍ଟି ॥
ବେନି ଶ୍ରୀହସ୍ତ ଛାଡ଼ିଦେଲେ । ପଡ଼ିଲ ଅଗାଧର ଜଳେ ॥
ପଡ଼ନ୍ତେ ବେନିଖଣ୍ଡ ହୋଇ । ମଧୁ କୈଟଭ ନାମ ବହି ॥
ଜଳ ସମାନେ ରଜରସ । ମଳ ହୋଇଲା ବିନ୍ଦୁ ଦୋଷ ॥
ତରୁଣ ରୂପ ପ୍ରକାଶିଲା । ବେନି ବାଳକ ଉପୁଜିଲ ॥
ପିଇଲ ସପତ ସାଗର । ବଳିଷ୍ଠପଣେ ବଳଯୁଝି ॥
ସେ ଯେ ଦନୁଜ ଭାଳ ବେନି । ଜଳ ହୋଇଲ ଆଣ୍ଠୁଆଣି ॥
ତରୁଣ ମୂର୍ତ୍ତି ପରକାଶ । ଉପୁତ୍ତି ସେ ବ୍ରହ୍ମ ରାକ୍ଷସ ॥
ଚଉଦ ବ୍ରହ୍ମ ବୁଲୁଥିଲେ । ଜଗତ ରଚିବାର ଯୋଗେ ॥
ଉଠିଲେ ସେ ବେନିରାକ୍ଷସ । ବିଷ୍ଣୁ ତୁମୁରେ ପରବେଶ ॥
ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କି ଦେଖି ବେନି ବୋଇଲେ । ତରତେ ଆହାର ମାଗିଲେ ॥
ଦିଅ ତୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଆହାର । ପୂରାଅ ଆମ୍ଭର ଉଦର ॥

ପରମଲକ୍ଷ୍ମୀ ଉବାଚ

ଲକ୍ଷ୍ମୀ ବୋଇଲେ ଶୁଣ ବାବୁ । ଆହାର କସ ଦେଖି ମାଗୁ ॥
ଏଠାରେ ମାଟି ପୃଥ୍ୱୀ ନାହିଁ । ଜୀବ ଜନ୍ତୁହିଁ ଆହନାହିଁ ॥
ମୋତେ ଯେ ଆହାର ମାଗିଲ । କାହୁଁ ଆଣି କରିବ ଠୂଳ ॥
ସିନ୍ଧୁକୁ ପିଇ ଶୁଖାଇଲ । ତହିଁରେ ଶାନ୍ତ ନ ହୋଇଲ ॥
ମୋତେ ତେ ନ ମିଳଇ କଛୁ । କାହୁଁ ଆହାର ଦେବ ବାଛୁ ॥
ଏମନ୍ତ ଶୁଣି ମାତା ମୁଖୁ । ବୋଇଲେ ଖାଇବୁ ତୁମ୍ଭକୁ ॥
ପୁଣି ମନରେ କଲେ ଭ୍ରାନ୍ତ । ଏ ଦୁଷ୍ଟ ଦୈତ୍ୟକୁଳ ଜାତ ॥
ଦୈତ୍ୟକୁ ଗୃହିଁ ଆଜ୍ଞା ଦ୍ୟନ୍ତ । ଚଉଦ ବ୍ରହ୍ମା ବୁଲୁଛନ୍ତ ॥
ତାଙ୍କୁ ଘଉଡ଼ି କର ଗ୍ରାସ । ବହୁରୁଛନ୍ତ ଦଶଦଶ ॥
ମାତାଙ୍କ ମୁଖୁ ଏହା ଶୁଣି । ତକ୍ଷଣେ ସେ ଦାନବ ବେନି ॥
ଚଳଲେ ହେଗ ହେଗାନ୍ତର । ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କୁ କଲେ ସେ ଆହାର ॥
ଅଗାଧ ମହା ସିନ୍ଧୁ ଜଳେ । ଧରି ବୁଡ଼ାଇ ରଖି ଦେଲେ ॥
ସପ୍ତ ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କୁ କଲେ ଭକ୍ଷ । କେ ବୋଲେ ଆଉଥିବ ଦେଖ ॥
ଭ୍ରମିଲେ ଗୃହେହେଗ କଇ । ଆବର କଛୁ ନ ହେଶଇ ॥
ମନରେ ହୋଇଣ ଉତ୍ସୁକ । ପୁଣି ମିଳଲେ ବିଷ୍ଣୁ ପାଖ ॥
ଆକୁଳେ ମାଗିଲେ ଆହାର । ଆମ୍ଭର ନ ପୂରେ ଉଦର ॥
ଆଧାର ଦେବୁ ହେଲେ ହେଅ । ନୋହିଲେ ଛୁଇଁବୁ ତୋ ଦେହ ॥
ସୁଧା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ତୋର ଅଙ୍ଗ । ହେଅ ତୁ ରତିରସ ରଙ୍ଗ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲ କହିଲନ୍ତ । ମାତା ମନରେ କଲେ ଘାତ ॥
ଦୈତ୍ୟେ ବୋଇଲେଶୁଣ ସତ୍ୟ । ଚଳ ଆମ୍ଭର ସଙ୍ଗେ ତୁହି ॥
ଆମ୍ଭେ ତୋହର ପତି ଭଗ୍ନ । କମ୍ପାଇ ମନେ କରୁ ଚିନ୍ତା ॥
ଏମନ୍ତ ଶୁଣି କମଳମା । ଯେ ମହାବିଷ୍ଣୁର ଘରଣୀ ॥
ସେ ପ୍ରଭୁ ପାଦପଦ୍ମ ଚିନ୍ତ । ଭଣଇ ଶ୍ୟାମ ହୀନମତି ॥

ଇତି ଶ୍ରୀ ନିର୍ବେଦ ସାଧନେ କୋଟି ବ୍ରହ୍ମା ଉଦେ ପ୍ରଳୟ ସଂହାରଣ

ବିଷ୍ଣୁ ନାଭି କମଳେ ଷଟଚକ୍ରଭେଦ ଭୁବନ ନିର୍ମିତ ମଧୁକୈଟଭ
ଜନ୍ମ ଚଉଦବ୍ରହ୍ମା ଗ୍ରହଗଣ କଥନେ ଶ୍ରୀ ଅନାଦି
ଗୋବିନ୍ଦ ସମ୍ବାଦେ ନାମ ନବମୋଽଧ୍ୟାୟ

ଦଶମ ଅଧ୍ୟାୟ

ଅନାଦି ଉବାଚ

ଏମନ୍ତେ ସେ ବେନ ଦଇତେ । ଗୁହାରି କରି ନାନାମତେ ॥
ବୋଲନ୍ତି ଶୁଣରେ ସୁନ୍ଦରି । ଭର୍ତ୍ତା ତୋ ଯୋଗନିଦ୍ରା କରି ॥
ଶୟନ ମୂଳ ଅହର୍ନିଶି । ନ ଜାଣେ ଦିବା ରବି ଶଶୀ ॥
ଏଥିରେ କି କି ସୁଖ ପାଉ । ଏକା ତୁ ହୋଇ ବସିଥାଉ ॥
କିଛି ନ ପାଉ ପତିରୁଷ । କିଅର୍ଥେ ଗଲା ତୋ ବୟସ ॥
ପତି ତୋ ହେଲା ଯୋଗଧାରୀ । ନ ପାରୁ ସୁଖ ଭୋଗ କରି ॥
ଆସ ଗୋ ତୋତେ ଆମ୍ଭେନେବୁ । ଆମ୍ଭର ଦାସୀ ତୁ ହୋଇବୁ ॥
ବେନି ପୁରୁଷେ ହେବୁ ଯୋଗ୍ୟ । ପାଇବୁ ରତିରସ ଭୋଗ ॥
କହନ୍ତେ ସେ ବେନି ଅସୁର । ଡରେ କମ୍ପିଲେ ଥରହର ॥
ଖତ୍ରୀ ମୂରତି ଯେବେ ହୁଅ । ଜିଣି ପାରିଲେ ମୋତେ ନିଅ ॥
ଏମନ୍ତ କହି ସେ ମୃଗାକ୍ଷୀ । ଗର୍ଭ କମଳେ ଯାଇଁ ଲୁଚି ॥
ନାଭି କମଳ ଚମକିଲା । ବିଷ୍ଣୁର ନିଦ୍ରାହିଁ ଭାଙ୍ଗିଲା ॥
ଚକ୍ଷୁ ମିଳଣ ହେଲେ ଗୁହିଁ । ପାରୁଶେ ଉଭା ଦୈତ୍ୟ ଦୁଇ ॥
ଡାକିଲେ ଶବଦ ଶୁଭଇ । କାହିଁଗଲା ଗୋ ମହାମାଈ ॥
ଥିଲେ ଯେ ନାଭି କମଳରୁ । ତତକ୍ଷଣେ ହୋଇଲେ ବାହାରୁ ॥
ସମ୍ମୁଖରେ ବେନିକର ଯୋଡ଼ି । ଉଭା ହୋଇଲେ କରଯୋଡ଼ି ॥

ନିରାକାର ଉବାଚ

ଏ ପୁଣି କେବଣ ବୃତ୍ତାନ୍ତ । ସ୍ୱରୂପ କହ ଗୋ ଆଗତ ॥
ଦିଶନ୍ତି ବୀରବେଶ ମୂର୍ତ୍ତି । କାହୁଁ ହୋଇଲେ ଉତପତ୍ତି ॥

ପରମଲକ୍ଷ୍ମୀ ଉବାଚ

ହେ ସ୍ୱାମୀ ଜଗତ କରତା । ମୋ ପ୍ରାଣ ଗନ୍ତ ପତିଦାତା ॥
ଆପଣ ଯୋଗ ନିଦ୍ରା ଯାଇ । ଚମ୍ବୁର ମଞ୍ଜାଳନ୍ତେ ମୁହିଁ ॥
ଚରଣୁ ଉକୁଟନ୍ତେ ମଳ । ଜଳକୁ ପୋପଡ଼ାଇ ଦେଲ ॥
ପଡ଼ିଲା ହୋଇ ବେନଖଣ୍ଡ । ଜନ୍ମିଲେ ଏ ଦୁଇ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ॥
ଶୋଷିଲେ ସପତ ସାଗର । ପ୍ରବେଶ ହୋଇ ସେ ଆଗର ॥
ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଆହାର ମାଗିଲେ । ନାସ୍ତି କରନ୍ତେ କୋପ କଲେ ॥
ଯେ ବ୍ରହ୍ମା ନାଭି କମଳରେ । ଗର୍ଭ ଚଉଦ ଭୁବନରେ ॥
ଭ୍ରମି ସେ ପଥଶ୍ରମୀ ହେଲେ । କିଛି ଗୋଚର ନ ପାଇଲେ ॥
ବାହାର ମୋତେ ଗଲେ କହି । ଗର୍ଭରେ ଗୋଚର ନ ପାଇ ॥
ବ୍ରହ୍ମା ବୋଲନ୍ତି ଶୁଣ ମାଏ । ଗମନ ବାହ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି ଯାଏ ॥
ଯାଇ ଭ୍ରମିଲେ ଦଶଦଶ । ଏମନ୍ତ ବେଳେ ସେ ଭକ୍ଷ ॥
ମୋ ଜାନୁ ଯୁଗଳକୁ ପାଶ । ଆପଣା ପଦ୍ମପାଦ ଧରି ॥
କଲ ଶ୍ରୀହସ୍ତେ ମଞ୍ଜାଳଣ । ଧମନ୍ତ ସମସ୍ତରେ ପୁଣ ॥
କଟାଳ କଲେ ଦୈତ୍ୟ ଦୁଇ । ଚଉଦ ବ୍ରହ୍ମା ଦେଲେ କହି ॥
ସୃଷ୍ଟି ସାଧନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ । ଭ୍ରମନ୍ତି ଦିଗ ଦିଗନ୍ତରେ ॥
ଯାଅ ତାହାଙ୍କୁ ଧରି ଭକ୍ଷ । ତକ୍ଷଣେ ଉଠି ସେ ରାକ୍ଷସ ॥
ଦଶ ଦିଗରେ ଭ୍ରମି ଯାଇ । ଚୌଦ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ଦେଲେ ଖାଇ ॥
ସକଳ ଗୋଡ଼ାଇ ଖାଇଲେ । ପୁଣି ସେ ତୁମ୍ଭକୁ ଅଇଲେ ॥
ଆବର ଆହାର ମାଗିଲେ । ଦୃଢ଼ୁ ବଚନ ପ୍ରକାଶିଲେ ॥
ମୋତେ ନେବାକୁ ତାଙ୍କ ମନ । କହି ଉମାଳ କଥାମାନ ॥
ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ଅନେକ ଧିକ୍କାର । କରୁଅଛନ୍ତି ବେନ ବୀର ॥
ତୁମ୍ଭରେ କରିବେ ପ୍ରମାଦ । ଆବର ମାଗୁଛନ୍ତି ଯୁଦ୍ଧ ॥
ସେ ଦୁଇ ଦଇତଙ୍କୁ ମୁହିଁ । ଅଖିଳ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ଗୋସାଇଁ ॥

ନିରାକାର ଉବାଚ

ବୋଲନ୍ତି ବୀର ଶୁଣ ତୁମ୍ଭେ । ଯୁଦ୍ଧ କି କରିବ ମୋ ସଙ୍ଗେ ॥

ସଂଗ୍ରାମେ ଯେତେ ଜିଣି ପାରି । ତେଣୁ ମୋ ନେବ ନିଜ ନାରୀ ॥
ତା ଶୁଣି ସେ ବେନି ଦଇତ । ସଂଗ୍ରାମ କରିବୁ ନିଶ୍ଚିତ ॥
ଯୁଦ୍ଧକୁ ହେଲେ ଆଗୁସାର । ବିଷ୍ଣୁ ଯେ ଦେଲେକ ଉତ୍ତର ॥
ଏଠାରେ ନୁହଇ ଅୟୁଧ । ହୋଇବ ମାଲବନ୍ଧେ ଯୁଦ୍ଧ ॥
ଦୈତ୍ୟେ ତା କଲେ ସନମତ । ଆମ୍ଭେ ହୋ ମାରିବୁ ଆଗତ ॥
ଏମନ୍ତ ଶୁଣି ଜଗତ୍‌ଜିତା । ଅଶେଷ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ କରତା ॥
ଅବନୀ ମଣ୍ଡଳକୁ ଚାହିଁ । ଅନାମ ନାମ ହୃଦେ ଧ୍ୟାଇ ॥
ବଢ଼ାଇ ଦେଲେ ଭୁଜ ଦୁଇ । ସହସ୍ରେ ଯୋଜନ ଗଲା ବହି ॥
ଚୌରାଶୀ ଯୁଣ ଦୀର୍ଘ ପ୍ରସ୍ତ । କି ଅବା ଉଦେ ନବ ଷିତି ॥
ଲକ୍ଷ୍ମୀ ରହିଲେ ହୃଦୟରେ । ଦ୍ୱିଶସ୍ତ୍ର ଭୁଜେ ବେନି ଘାରେ ॥
ଧରି ଝିଙ୍କିଲେ ମନ କରି । ଯେସନ୍ତେ ଅଚଳ ମେରୁଗିରି ॥
ଆବର ସିଂହ ରଡ଼ି ଦେଲେ । ଚଉଦ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ କମ୍ପିଲେ ॥
ବାରିଧି ହୋଇଲା ହାଦୋଳାଳ । କେବେ ସେ ନ ପାରିଲା ତୋଳି ॥
ସଂଗ୍ରାମ କଲେ ଶତେବେଳ । ଅଙ୍ଗୁ ବହିଲା ଶ୍ରମଜଳ ॥
ଯା ପାଦତଳେ ସପ୍ତସିନ୍ଧୁ । ଯାର ସୁଜନେ ନାଦ ବିନ୍ଦୁ ॥
ଯାର ହୃଦରେ ତ୍ରିନପୁର । ଉଦୟେ ଚନ୍ଦ୍ର ଦିବାକର ॥
ହାରି ସକଳ ସର୍ବକର୍ମ । ଭୁଜେ ଦିଶନ୍ତି ଯେସନ୍ତେ ଦ୍ରୁମ ॥
ଧରି ସେ ନ ପାରିଲେ ଭିଡ଼ି । ଉଗ୍ର ହୋଇଲେ ଭୁଜ ଛୁଡ଼ି ॥
ବୋଲନ୍ତି ପ୍ରଭୁ ନିରାକାର । ଆୟୁତ ସଂଗ୍ରାମ ଏଥର ॥
ଜାଣିଲେ ସେ ବେନି ରାକ୍ଷସ । ନିଶ୍ଚେ ପରମ ବ୍ରହ୍ମ ପୁଂସ ॥
ନିଶ୍ଚୟ ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ମାରିବେ । ଅଗାଧ ଜଳେ ପକାଇବେ ॥
ବୋଇଲେ ପ୍ରଭୁ ମୁଖ ଚାହିଁ । ଶୁଣିମା ଜଗତ ଗୋସାଇଁ ॥
ନିଶ୍ଚେ ନେବ ଆମ୍ଭ ପ୍ରାଣ । ଏଥକୁ ମାଗୁଛୁଁ କାରଣ ॥
ହେ ପ୍ରଭୁ ଏତେ ମାନ୍ୟକର । ଜଳ ନ ଥିବା ଠାରେ ମାର ॥
ଏମନ୍ତ ଶୁଣି ନିରାକାର । ବଢ଼ାଇ ବେନି ଜାନୁକର ॥
ଧରିଲେ ଜାନୁପରେ ଆଣି । ଦାସଙ୍କୁ ନ ଦିଶିଲା ପାଣି ॥

ଲାଗିଲ ସପ୍ତଦ୍ୱୀପ ପରି । ଦୁହିଁଙ୍କି ବେନହସ୍ତେ ଧରି ॥
ଶିର ମୋଡ଼ିଣ ପ୍ରାଣନେଲେ । ଦୁହିଁଙ୍କି ଏକାନ୍ତେ ମର୍ଦ୍ଦିଲେ ॥
କର୍ଣ୍ଣଚଟରୁ କାଢି ମଳ । ପାଷାଣ କଲେ ତହିଁ ମଳ ॥
ବେନ ହସ୍ତରେ ମୂର୍ତ୍ତି ଗଢ଼ି । ସପ୍ତସାଗରେ ଦେଲେ ଛାଡ଼ି ॥
ବହୁଛି ଅଣଗୁଣ ବାଇ । ହେଇଲେ ଠଳ ଠଳ ସେହି ॥
ଅଙ୍ଗରୁ ଉପାଡ଼ିଲେ ଲୋମ । ପୋତିଲେ କରି ମେରୁ ଟମ୍ଭ ॥
ଶୁଣିଲୁଟିକ ହେ ଭକତ । ପୃଥ୍ୱୀ ରଚନା ବିଧିମତ ॥
ଶୁଣି ଗୋବିନ୍ଦ ଛନ୍ନ ଛନ୍ନ । ଭଣେ ପାମର ଖାମ ହୀନ ॥
ନୋହିଲ ନ ବୋଲିବା ସନ୍ଦେ । ଯାହା ବଖାଣ ମୋର ଚିତ୍ତେ ॥

ଇତି ଶ୍ରୀ ନିର୍ବେଦ ସାଧନେ ପୃଥ୍ୱୀରଚନାଜାତକ ଚରିତେ ଜ୍ୟୋତି-
ନିରାକାର ବେନ ଦାନବ ଯୁଦ୍ଧ କରଣେ ଶ୍ରୀ ଅନାଦି
ଗୋବିନ୍ଦ ସମ୍ବାଦେ ନାମ ଦଶମୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

ଏକାଦଶ ଅଧ୍ୟାୟ

ଅନାଦି ବ୍ରହ୍ମା ଉବାଚ

ଶୁଣ ଗୋବିନ୍ଦ ଶୁଦ୍ଧଚିତେ । ମୁଁ ଯାହା କହୁଅଛି ତୋତେ ॥
ଗୃରି ରୁମରୁ ଗୃରିଗିରି । ପୃଥ୍ୱୀରେ ଆଭରଣ କରି ॥
ନଚଳେ ନ ରହେ ବସୁନ୍ଧରା । ଠେଲେ ଲହରୀ ପରଖରା ॥
ସେ ବିଷ୍ଣୁ ଅଙ୍ଗରୁ ଉଦିତ । ସମସ୍ତେ ହୋଇଲେ ବିଦିତ ॥
ତାଳୁକା ଦ୍ୱାର ଶୂନ୍ୟ କଲେ । ଅରୂପାବଟ ଉଆଇଲେ ॥
କର୍ଣ୍ଣିକା ଚଟେ ଚଳବାଇ । ସ୍ଥଳରେ ଉଜାଣି ବୁହାଇ ॥
ବେନ ନୟନେ ଚନ୍ଦ୍ର ସୂର୍ଯ୍ୟ । ଉଦେ ଅସ୍ତରେ କଲେ ଉଜ ॥
ସୂର୍ଯ୍ୟର ତେଜ ଅଗ୍ନି ପ୍ରାୟ । ଚନ୍ଦ୍ରମା ତେଜ ହେମମୟ ॥
କର୍ଣ୍ଣରେ ଶବଦ ବାରଣ । ବେଦମାର୍ଗକୁ କଲେ ଜନ୍ମ ॥
ନାସାରେ ଅଣଗୁଣ ବାଇ । ଜନ୍ମ ସେ ଉଦ୍ଭିଦେ ବହି ।୧୦॥
ମୁଖୁଁ ଅନଳ ଜାତ କଲେ । ଦହନ ଅନ୍ତେ ନିର୍ଭା କଲେ ॥

ହୃଦରୁ ଜାତ ତିନପୁର । ଯେ ସ୍ୱର୍ଗ ପାତାଳ ଭିତର ॥
ସ୍ୱର୍ଗକୁ ଅର୍ଦ୍ଧ ଶୂନ୍ୟ ସ୍ଥାପି । ନକ୍ଷତ୍ର ଦେବାନ୍ତ ନରୋପି ॥
ସକଳ ଆପେ ନିର୍ଭା କରି । କୋଟିଏ ଆପ ନୋହେ ସରି ॥
ପୃଥ୍ୱୀ ହୋଇଛି ଟଳ ଟଳ । କେବେହେଁ ନ ରହେ ନିଶ୍ଚଳ ॥
ଅଙ୍ଗ ରୁମ ସେ କଟଲ ଗିରି । ସ୍ଥିତିରେ ନ ରହେ ବସୁନ୍ଧରୀ ॥
ମନରେ ବିଚାର ପଡ଼ିଲା । ସହସ୍ରଯୁଗ ବହିଗଲା ॥
ଧ୍ୟାନ ଧାରଣା ମନେ ଧରି । ଅବନାକ୍ଷରକୁ ସୁମରି ॥
ବସିଲେ ନିଶ୍ଚଳତ ହୋଇ । ଗଲା ସହସ୍ରେଯୁଗ ବହି ॥
ପ୍ରସନ୍ନେ କିଛି ନ କହିଲା । ଧ୍ୟାନ ଯୋଗକୁ ବଢ଼ାଇଲା ।୨୦॥
ପୁଣି ବସନ୍ତେ ମନ ଦେଇ । ଦ୍ୱିସସ୍ର ବର୍ଷ ଗଲା ବହି ॥
ଚଇଁତରେ କିଛି ନ କହିଲା । ପୁଣି ଯୁଗକୁ ଆରମ୍ଭିଲା ॥
ସାଧନେ ପିଣ୍ଡ ଜନ୍ମ ପାଇ । ତିନିସହସ୍ର ଯୁଗ ବହି ॥
ଯନ୍ତ୍ର ସେ ଯୁଗ ସାଧ ହେଲା । ଶୂନ୍ୟରୁ ଶବଦ ଶୁଭିଲା ॥
କର ତୁ ଯୁଗଳ ମେଳାପ । ଜାତ ହୋଇବେ ତିନିରୂପ ॥
ପ୍ରଥମ ପୁତ୍ର ନାମ ବ୍ରହ୍ମା । ଦ୍ୱିତୀୟ ପୁତ୍ର ବିଷ୍ଣୁ ନାମା ॥
ତୃତୀୟ ପୁତ୍ର ନାମ ହର । ଗୁଡ଼ି ତୁ ଯୋଗଧ୍ୟାନ ଘୋର ॥
ଆସନୁ ଉଠି ନିରାକାର । ବିଜୟ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ପ ରୁଣର ॥
ବୋଲନ୍ତି ଆସ ଆଗୋ ସତି । ନେଇ ସେ ଆସ୍ଥାନେ ବସାଇ ॥
ରମଣ କରି କୋଳେ ଘେନି । ପ୍ରଳୟ ହୋଇନ୍ତେ ପାଦୁ ପାଣି ॥
ଯୋଗକୁ ଘେନି କଲେ ରତି । ଜନ୍ମିଲେ ବିନ୍ଦୁ ତିନିମୂର୍ତ୍ତି ॥
ସଂସର୍ଗ କରି ଗର୍ଭଗତ । ଜାଣିଲେ ଜନ୍ମିବ ସଂଜାତ ॥
ତକ୍ଷଣେ ଗୁଡ଼ି ସେ ରମଣ । ଯୋଗ ନିଦ୍ରାରେ ପଦ୍ମଢ଼ଣ ॥
ସ୍ତ୍ରୀତିରୁ ସୂତ ସଂଚରିଲା । ମୂର୍ତ୍ତିରୁ ଜ୍ୟୋତି ପ୍ରକାଶିଲା ॥
ଏକରୁ ଦୁଇମାସ ହୋଇନ୍ତେ । ରୂପ ପ୍ରକାଶ ଗର୍ଭଗତେ ॥
ତିନିରୁ ଚାରି ପାଞ୍ଚମାସ । ପାଞ୍ଚଶାଖାନ୍ତି ପରକାଶ ॥
ଛଡ଼ରୁ ସପ୍ତ ଅଷ୍ଟଯାଏ । ଗର୍ଭରେ ବୁଲୁଥାନ୍ତି ପୋଏ ॥

ଅଷ୍ଟମରୁ ନବମାସ ହେଲା । ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଦଶମାସ ଗଲା ॥
ପ୍ରସବକଲେ ତିନିସୁତ । ଦେଖିଣ ହୋଇଲେ ଉଷତ ॥
ସେ ତିନି ଏକ ଏକମୂର୍ତ୍ତି । ଗୋଟିଏ ସୂର୍ଯ୍ୟ ତେଜକାନ୍ତି ॥
ସିଦ୍ଧ ସୁଫଳ ଯୋଗ ହେଲା । କଷ୍ଟୁର ନିଦ୍ରା ନ ଭାଙ୍ଗିଲା ॥
ଚକ୍ଷୁ ମଳିଣ ଗୃହିଁଦେଲେ । ମେ ତିନିପୁତ୍ର ପାଦତଳେ ॥
ଦେଖିଣ ମନରେ ଆନନ୍ଦ । ବଶୃର କଲେ ଆଦ୍ୱକନ୍ଦ ॥
ସମାନ ତିନିଗୋଟି ସୁତ । ଅବଶ୍ୟ କରିବେ ଜଗତ ॥
ମନରେ ହରଷିତ ହେଲେ । ନନ୍ଦନ ପାରୁଶକୁ ଗଲେ ॥
ଡିମ୍ବର ଖୋଳନ୍ତି ବାହାର । କୋଳେ ଧରିଅଛୁ ନିରାକାର ॥
କୋଟିଏ କନ୍ଦର୍ପ ମୂରତି । ପ୍ରକାଶ ରୂପବର୍ଣ୍ଣ କାନ୍ତି ॥
ଜାନୁ ଯୌବନରେ ଶୋଭିତ । ବାଳକ ପ୍ରାପ୍ତ ତିନିସୁତ ॥
ବୋଲନ୍ତି ଶୁଣ ଗୋ ଦୁହିତା । ନାମ ତୋହର ଆଦ୍ୟମାତା ॥
ଯାଅ ନନ୍ଦନୀ ତୁ ବହନ । ଆଶ୍ରମ ପୃଥ୍ୱୀର ମଧ୍ୟେଣ ॥
ବହରୁ ଥିବୁ ତଉହଗ । ଯାକୁ ଦେଖିଲେ କର ଭୋଗ ॥
ଏମନ୍ତ ଶୁଣନ୍ତେ ସେ ବାଳୀ । ପିତା ବଚନ ଆଜ୍ଞା ପାଳି ॥
ଚଳିଲା ମର୍ତ୍ତ୍ୟମଣ୍ଡଳକୁ । ଏ ପୃଥ୍ୱୀ ରଚନା ହେବାକୁ ॥
ସୁନ୍ଦରୀ ହୋଇବା ଭୋ ମାତ । ବନ୍ଦୁ ତୁମ୍ଭର ରୂପ ଜାତ ॥
ଶ୍ୟାମଳ ସୁନ୍ଦର ମୂରତି । ବନ୍ଦ ତୁମର ରୂପ କାନ୍ତି ॥
ବନ୍ଦୁ ତୁମ୍ଭର ପଦ୍ମପାଦ । ଗମନ ଗୃଲ ମନ୍ଦ ମନ୍ଦ ॥
ଅତି ସୁନ୍ଦର ବେନିଜାନୁ । କୋମଳ ଶୋଭା ସଞ୍ଚିତନୁ ॥
ବନ୍ଦୁ ସୁନ୍ଦଳ କଟିଭାବ । ଉଦର ପାଖ କର ଯୋଗ ॥
ବନ୍ଦଇ ଉରଜ ଯୌବନ । ଆବର ବକ୍ଷ ଯେ ସମାନ ॥
ବନ୍ଦୁ ତୁମ୍ଭର ହସ୍ତଭୁଜ । କଣ୍ଠ କୋକିଳ ବାଣ ସଜ ॥
ବନ୍ଦୁ ତୋ ଅଧର ଶୋଭିତ । ରଙ୍ଗିମା ବର୍ଣ୍ଣରେ ବହିତ ॥
ଆବର ବନ୍ଦୁ ନାସା ମୁଖ । ଚକ୍ଷୁ ଗୃଭୁଗ କର୍ଣ୍ଣ ଲକ୍ଷ ॥
ବନ୍ଦୁ ତୋ ଲଲାଟ କପାଳ । ଅଣ ଚସରେ ତଳ ହଳ ॥

ଆବର ବନ୍ଧୁ ଗୁରୁ କେଶ । ବତିଶ ଲକ୍ଷଣ ବୟସ ॥
ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସବ ଅଛୁ ପର । କୋଟି କାମିନୀ ନୋହେ ସର ॥
ଶରଣ ଆଦ ମାତା ପୃଥୀ । କେବଳ ମାଗୁଛୁ ବିନତି ॥
ନମସ୍ତେ ତୁମ୍ଭ ପାଦ ଗତେ । ତିନ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ଦିଶୁ ମୋତେ ॥
ଯେ ଯାହା ବିଶ୍ରାମରେ ଥିଲେ । ଦେଖିବ ଯେବେ ଜ୍ଞାନଡୋଳେ ॥
କରୁଣ କୃପା ଜଳ ଦେଇ । ପ୍ରସନ୍ନେ ପଦ ଦେବା କହି ॥
ତୁମ୍ଭର ନୋହିଲେ କରୁଣା । କେ ହେବ କବିପଣେ ଜଣା ॥
କବିଙ୍କ ହୃଦେ କର ବାସ । ବି ବୁଦ୍ଧି ସୁବୁଦ୍ଧି ପ୍ରକାଶ ॥
ସମନ ବର୍ଣ୍ଣି ଗୁରୁରସ । ତେଣୁ ନ ଲଗେ ପାପ ଦୋଷ ॥
ରୂପକୁ ଗୃହି ଯୋଡ଼ପଦ । ସାର ଅସାର ସବ ଭେଦ ॥
ନ ଥାଇ ମାପ ଦୋଷ ଭୟ । ଦେହ ସର୍ବଦା ପୁଣ୍ୟମୟ ॥
ଶାହାସ୍ତ ଆମ୍ଭର କରଇ । ତୋ କୃପା ଭିକ୍ଷା କରେ ମୁହିଁ ॥
ଶରଣ ତୋର ପାଦତଳେ । ସଦୟ ଥିବ ସଦାକାଳେ ॥
ଯେତେ ଦିନ ଏ ପିଣ୍ଡେ ପ୍ରାଣ । ସଞ୍ଚିବେ ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଗ୍ରଜନ ॥
ତେତେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତେ ଶାସ୍ତ୍ରଗୀତ । ଜଗତେ କରିବ ବିଦିତ ॥
ତୁମ୍ଭର ଆଜ୍ଞାରେ ଭରସା । ଯେହ୍ନେ ଗୃତକ ମନେ ଆଶା ॥
ସେ ରୂପେ କରଅଛୁ ଦୃଢ଼ । ଭଣେ ଅକ୍ଷିତ ଗ୍ରାମ ମୂଢ଼ ॥
ନିନ୍ଦା ନ ଦେବ ସାଧୁ ସନ୍ଥେ । ଯାହା ଦିଶିଲା ହୃଦଗତେ ॥
କେବଳ ଅନୁଭବ କରି । ପଦଲୋଡ଼ିଇ ଅନୁସରି ॥
ବାଳୁତ ବୟସ ଉତ୍ସୁକ । ଜନ୍ମରୁ ଅଟେ ବାଇ ମୂର୍ଖ ॥

ଇତି ଶ୍ରୀ ନବେଦ ସାଧନେ ନିରାକାର ପିଣ୍ଡ ରଚନେ ଧ୍ୟାନଯୋଗ କଥନେ, ବ୍ରହ୍ମା ବିଷ୍ଣୁ, ମହେଶ୍ୱର ମହାମାନ୍ତ୍ର ଜନନେ ଅନାଦି ଗୋବିନ୍ଦ ସମ୍ବାଦେ ନାମ ଏକାଦଶୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

ଦ୍ୱାଦଶ ଅଧ୍ୟାୟ

ଗୋବିନ୍ଦ ଉବାଚ

ହୃଦେ ଭକତ ଚନ୍ଦ୍ରେ ଧାଇ । ହେ ନାଥ ଶୁଣିମା ଗୋସାଇଁ ॥
ସେ ବ୍ରହ୍ମା ବିଷ୍ଣୁ ହର ଜାତ । ସେଠାରୁ ହୋଇଲେ କେମନ୍ତ ॥
ସ୍ୱରୂପ ଶୁଣିଥିବି ମୁହିଁ । ଶ୍ରୀମୁଖ ଫେଡ଼ଦେବା କହି ॥

ଅନାଦି ଉବାଚ

ଗୋବିନ୍ଦ ବଚନେ ଅନାଦି । ଯେ ବ୍ରହ୍ମା ବିଷ୍ଣୁ ହର ଆଦି ॥
ବୋଲନ୍ତି ଭକତକୁ ଚାହିଁ । ଶୁଣ ତୁ ସାବଧାନ ହୋଇ ॥
ଯେ ବ୍ରହ୍ମା ବିଷ୍ଣୁ ନିରାକାର । କହିଲେ ପୁତ୍ରକୁ ତାଙ୍କର ॥
ତୁମ୍ଭେ ଯେ ତିନିଗୋଟି ଭାଇ । ଏକ ଆରକେ ସମହୋଇ ॥
କେହି କାହାକୁ ନୋହେ ଊଣା । ସମାନେ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ କଳଣା ॥
ମୋହର ଆଜ୍ଞା ହେନ ଯାଅ । ଓଁ କରୁ ଏକାକ୍ଷର ନିଅ ॥
ଯେରୂପେ ଜଗତ ସର୍ଜନା । ସେ ରୂପେ କର ପୁଚ୍ଛାଗୁଣା ॥
ଏକରୁ ଅନେକ ହୁଆଇ । ତିନି ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ କର ଯାଇ ॥
ସୃଷ୍ଟି ମୁଁ କଲି ଶତେବାର । ଗିରି ପୋତିଲେ ଚଉଫେର ॥
ତଥାପି ନୋହିଲା ନିଶ୍ଚଳ । ପୃଥ୍ୱୀ ହେଉଛି ଟଳ ଟଳ ॥
ତା ଶୁଣି ବ୍ରହ୍ମା ହରିହର । ତୁମେ ତା ଭୁଞ୍ଜିତ ନ ପାର ॥
ଆମ୍ଭର ବୃତେ କସ ହୋଇ । ଭରସା କରିବୁ କିପାଇଁ ॥
ପାରିଲେ ଯାହା କରମକୁ । ନ ଯାଉଁ ମର୍ତ୍ତ୍ୟମଣ୍ଡଳକୁ ॥

ନିରାକାର ଉବାଚ

ପୁତ୍ରଙ୍କ ବାଣୀ ଶୁଣି କର୍ତ୍ତେ । କୋମଳ ମଧୁର ବଚନେ ॥
ବୋଲନ୍ତି ଶୁଣସିରେ ସୁତ । ନ ଗଲେ ହୋଇବ କେମନ୍ତ ॥
ପୂର୍ବ ବାସନା ପୁଣ୍ୟ ଥିଲା । ଆମ୍ଭ ବିହିତେ ସଞ୍ଚରିଲା ॥
ତୁମ୍ଭରପାଇଁ ତିନିସୁତ । ତା ପରେ ଏ ଦେହ ଗଞ୍ଜିତ ॥
ତପେ ନିସ୍ତ୍ର ଗଲା ବିହି । ଜନ୍ମିଲେ ତିନିଗୋଟି ଭାଇ ॥
ତୁମ ଭରସା ମୋର ଆଶ । କିପାଇଁ କରୁଛ ନିରାଶ ॥

ଜଗତ ହେ ନଥିଲା ଶୂନ୍ୟ । ତଥିରେ ଚନ୍ଦ୍ର ସୂର୍ଯ୍ୟଗଣ ॥
ନ ଥିଲା ଆପ ତେଜ ବାଇ । ବିଶ୍ରାମ ଆସ୍ଥାନ ନ ଥାଇ ॥
ବସିଲୁ ଧ୍ୟାନମାର୍ଗ ଯୋଗେ । ରଖିଲୁ କର୍ତ୍ତା କର୍ମ ଶୁଭେ ॥
ତୁମ୍ଭେ ଜନ୍ମିତ ନାହିଁ ପୁଣି । ଉଚଲୁ ଏତେ କଥା ଆଣି ॥
ଏଥିଉତ୍ତାରୁ ତୁମ୍ଭେ ଜାତ । ହେବ ଏମନ୍ତେ ପିତା ସୁତ ॥
ପିଅର ବୋଲ ଏବେ କର । ସୃଷ୍ଟିରେ ଯାଇ ଫଶହର ॥
ବଚନ କଲେ ଅବଜ୍ଞାଧି । ହୋଇବ ପିତା ଅପରାଧୀ ॥
ପିତା ଯେ ଗୁରୁଙ୍କ ସମାନ । ଶ୍ରୀଗୁରୁ ପିତା ମାତା ଜାଣ ॥
ଏ ଦୁଇ ଆଜ୍ଞା କଲେ ଭ୍ରାନ୍ତ । ଅନ୍ତକାଳରେ ନର୍କ ଗତ ॥
ଶୁଣିଣ ସେ ତିନ ନନ୍ଦନ । ବିଚାର ହେଲେ ସାବଧାନ ॥
ବୋଇଲେ ଯିବୁଟି ହେ ପିତା । ଦେଉଛ କି କି ପର ବାର୍ତ୍ତା ॥
ପୁତ୍ରଙ୍କ ମୁଖୁ ଶୁଣି ବାଣୀ । ହେ ନାଥ ବ୍ରହ୍ମ ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ମଣି ॥
ବିଜୟ ଅବମ ମଣ୍ଡଳେ । ଦ୍ୟୁତି ଓଁକାର ଷର ଠୁଳେ ॥
ବର୍ତ୍ତି ଆଣିଲେ ନିରାକାର । ଦେଲେ ସେ ବ୍ରହ୍ମା ଶ୍ରୀହସ୍ତର ॥
ତକ୍ଷଣେ ତିନଗୋଟି ସୁତ । ନମିଲେ ପିତା ପାଦଗତ ॥
ପିତର ବାଞ୍ଛିଲେ କଲ୍ୟାଣ । ସୃଷ୍ଟି କରତା ତିନଜଣ ॥
ଗଲେ ସେ ତିନଗୋଟି ଭାଇ । ମର୍ତ୍ତ୍ୟ ମଣ୍ଡଳେ ହେଲେ ଯାଇ ॥
ଆଗ ପଛରେ ତିନଜଣ । ଦିଗକୁ କରନ୍ତି ଗମନ ॥
କେତେହେଁ ଦୂର ବହିଗଲ । ହରକୁ ଗୃହିଁ ଆଜ୍ଞାଦେଲେ ॥
ଯାଅ ଏ ସ୍ଥାନୁ ବେଗେ ତୁମ୍ଭ । ସୃଷ୍ଟିକି କଳଆସ ଯାଇ ॥
ସକଳ ବିସ୍ତୃତ ଦେଖିଲେ । ବିଚାର କରିବା ନା ଭଲେ ॥
ଦେଖିଲେ ସାର ବା ଅସାର । କହିବ ଆମ୍ଭର ଆଗର ॥
କର୍ଣ୍ଣେ ଶୁଣିମା ଯେବେ ଆମ୍ଭେ । ବୁଦ୍ଧି ରଚିବା ଅନୁଭବେ ॥
ଯେହୁ ଯାହାଁକ ହେବ ଲକ୍ଷ୍ୟ । କରିବା ସେହିରୂପେ ଯୋଗ ॥
ବହନ ଚଳିଗଲେ ହର । ଭ୍ରମିଲେ ଦିଗ ଦିଗାନ୍ତର ॥
ଯାହାଁ ବହନେ ଗଲେ ହର । ବ୍ରହ୍ମା ଫିଟାଇ ବେଦଦ୍ୱାର ॥

ଫେଡ଼ ସେ ବହିନେ ପଢ଼ିଲେ । କିଛି ଗୋଚର ନ ପାଇଲେ ॥
ନିରେପି ଗ୍ରନ୍ଥ ଅନୁସରି । ଚିହ୍ନା ନ ଗଲା ତଥ୍ୟକରି ॥
ଗ୍ରନ୍ଥିଣ ବୋଲି ଶୋକଭରି । ଅନ୍ତ ନ ମିଳିଲା ଅକ୍ଷର ॥
ବ୍ରହ୍ମା ବିଷ୍ଣୁ ର ହସ୍ତେ ଦେଲେ । ବିଷ୍ଣୁ ହିଁ ପଢ଼ି ନପାରିଲେ ॥
ପୁଣି ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କ ହସ୍ତ ଦେଲେ । ବ୍ରହ୍ମା ତା ସାଇତି ଥୋଇଲେ ॥
ବୋଲନ୍ତି ବ୍ରହ୍ମା ବିଷ୍ଣୁ ଦୁଇ । ହରି ସାନୁଜ ଗଲା କାହିଁ ॥
କମ୍ପା ଭୁରତେ ନ ଅଇଲେ । ମନରେ ବିସ୍ମୟ ହୋଇଲେ ॥
ଉଠ ହୋ ଲେଉଡ଼ିଯିବା ଗୃହ । କିସ କରୁଛ ଏତେବେଳେ ॥
ଉଠିଲେ ବ୍ରହ୍ମା ବିଷ୍ଣୁ ଦୁଇ । ଲେଉଡ଼ିଲେ ଗୃହଦିଗେ ଯାଇ ॥
ବିଷାଦ ହୋଇ ଲେଉଟୁଛନ୍ତି । ଈଶ୍ୱର କାହିଁ ନ ଦିଶନ୍ତି ॥
ଯେ ନିରାକାରଙ୍କ ବୃତ୍ତାନ୍ତ । ସେ ମର୍ତ୍ତ୍ୟେ ହୋଇଛ ଉତ୍ପତ୍ତି ॥

ଜାନୁ ଯୌବନର ସମୟେ । ଯୁବା ମୂରତି ରସମୟେ ॥
କାମ କଳ୍ପଣାରେ ଲମ୍ପଟ । କରି ବିବିଧବନ୍ଧ ନାଟ ॥
ଆପଣେ ଭ୍ରମି ଆପେ ହସି । ଆପେ ରସିକ ଆପେ ଦାସୀ ॥
ଶୁକଳ କରି ଚୂରୁ କେଶ । ଆପ ପ୍ରେମରେ ଆପେ ବଶ ॥
କରିଛି କେଳି ବନେ ବାସ । ସେ ବନମଧ୍ୟରେ ବିଳାସ ॥
ବସନ୍ତ ବହେ ଘନ ଘନ । କାମ ଉପୁଜେ ଅନୁକ୍ଷଣ ॥
ଏମନ୍ତ ସମୟରେ ହରି । ପ୍ରବେଶ ହେଲ ବନଠାରି ॥
ଯହିଁ ରହିଛି ଆଦ୍ୟ ମାତା । ଭେଟିଲେ ପୁରୁଷ ହରନ୍ତା ॥
ଦଇବେ ତରୁଣ ବୟସ । ଗଞ୍ଜି ମାରୁଛି ପ୍ରେମରସ ॥
ଆତୁରେ ଧୋଇଲେ ଆଟେହୀଷି । ରତିଯୁଗଳେ ଗଲେ ମିଶି ॥
କାମ ଆରତ ହୋଇ ହରି । ନାରୀଙ୍କୁ ଘେନି ସେ କୋଳରି ॥
କରି ବିବିଧମତେ ରତି । ଶୃଙ୍ଗାର ରସେ ମାତିଛନ୍ତି ॥
ହରି ପୁରୁଷ ଆଦ୍ୟ ଶକ୍ତି । ରାତି ଦିବସ ନ ଜାଣନ୍ତି ॥
ବ୍ରହ୍ମାଦି ବିଷ୍ଣୁ ଥିଲେ କିହି । ସେ କଥା ଦେଲା ପାସୋରାଇ ॥
ପୃଥ୍ୱୀ କଳଣଥିଲେ ଆସି । କାମିନୀ ସଙ୍ଗେ ଛନ୍ତି ରସି ॥

ରସରେ ମତ୍ତଭୋଳ ହୋଇ । ସହସ୍ର ଯୁଗ ଗଲା ବହି ॥
ଏମନ୍ତେ ବ୍ରହ୍ମା ବିଶ୍ୱେଶ୍ୱର । ଯାଇଣ ଭେଟିଲେ ସେ ହର ॥
ସେ ହୁଲ ଯୁଗ କରେ ମିଶି । ଦେଖିଲେ ବ୍ରହ୍ମା ବ୍ରହ୍ମଋଷି ॥
ଅନେକ ଧିକ୍କାର ଯେ କଲେ । ଆଦିମାତାକୁ ଗାଳିଦେଲେ ॥
ବୋଇଲେ ଧିକ ତୋ ଜୀବନ । ଧିକ ତୋ ହସ୍ତ ସ୍ତ୍ରୀ ଜ୍ଞାନ ॥
ଧିକ ତୋର ଯୁବା ଯୌବନ । ସ୍ତ୍ରୀ ଜାତି ତ ତୋର ସ୍ଥାନ ॥
ଏ ସୃଷ୍ଟି କରିବାର ପାଇଁ । ହରକୁ ଦେଲୁ ପଠାଇ ॥
ଏଯେ ତୋହର କସ ବୁଦ୍ଧି । ଭୁଲଇ ରଖିବାର ବିଧି ॥
ଧିକ ତୋର ଏ ପ୍ରକୃତି । କହିବା ପୁଣ ଆଦ୍ୟ ଶକ୍ତି ॥
ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କ ମୁଖୁଁ ଏହା ଶୁଣି । ସେ ଆଦ୍ୟ ଶକତି କାମିନୀ ॥
କୋପିତେ ପ୍ରଜ୍ୱଳିତ ହେଲେ । ମୋତେ କପାଇଁ ନିନ୍ଦୁ ବୋଲେ ॥
ଆମ୍ଭର କିଛି ଦୋଷ ନାହିଁ । ତୁ ବ୍ରହ୍ମା ଜାଣିବୁଟି କାହିଁ ॥
ହଇବେ ଅଟୁ ଯୁବାସ୍ତ୍ରୀ ସ୍ତ୍ରୀ । ରତିର ସାଙ୍ଗ ଦେହେ ପୂରି ॥
ଶୃଙ୍ଗାର ରଜବୀର୍ଯ୍ୟ ମୁଖେ । ତୁ ବ୍ରହ୍ମା ନିନ୍ଦାକରୁ କସେ ॥
ମୋର ତାହାର କସ ଦୋଷ । ରଜ ବୀର୍ଯ୍ୟରୁ ଏ ଭବିଷ ॥
ତାହାଙ୍କ ମନ ଆମ୍ଭ ମନ । ଏଥିରେ ଦୋଷ ନାହିଁ ଜାଣ ॥
ତୁ ବ୍ରହ୍ମ ନିନ୍ଦାକଲୁ ଯେବେ । ଯୋନିରେ ଭ୍ରମ ଯୁଗେ ଯୁଗେ ॥
ସର୍ଜନା ନାଥିକୁ ନ ଛୁଡ଼ି । ରଜ ବୀର୍ଯ୍ୟରେ ଥିବୁ ବୁଡ଼ି ॥
ନିନ୍ଦା ତୁ ଧିକ୍କାରେ କଲେ । ସୃଷ୍ଟି କରିବୁ ତାହା ବୋଲେ ॥
ସ୍ତ୍ରୀ ସ୍ତ୍ରୀ ଯେ ଅଗାଧ ସାଗର । ଭବ ଜଳଧି ମହାଦେବ ର ॥
ଆମ୍ଭର ଅନ୍ତ ଯେବେ ପାଉ । ତେବେ ତୁ ଦେବତା ବୋଲାଉ ॥
ସଙ୍ଗ ନୋହିଲେ ଆମ୍ଭପୁରେ । ପୃଥ୍ୱୀ କରିବୁ କି ପ୍ରକାରେ ॥
ବୁଝିବା ତୋର ଧାତାପଣ । ବୋଲି ଚଳିଲେ ନିଜସ୍ଥାନ ॥
ହର ରହିଲେ ମଥା ପୋତି । ସେ ବ୍ରହ୍ମା ବିଷ୍ଣୁ ଦୁଇ ମୂର୍ତ୍ତି ॥
କାହୁଡ଼ି ବହନେ ଚଳିଲେ । ସ୍ଥମୁରେ ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲେ ॥
ନମିଲେ ପିତା ପାଦ ଗତ । ଭଣିଲେ ଶ୍ରମ ଅରକ୍ଷିତ ॥

ନିନ୍ଦା ନ ଦେବ ସାଧୁସନ୍ତେ । ଯାହା ବସିଲା ହୃଦଗତେ ॥

ଇତି ଶ୍ରୀ ନିର୍ବେଦ ସାଧନେ ବ୍ରହ୍ମା ବିଷ୍ଣୁ ସୃଷ୍ଟି ମର୍ଜନେ
ହର ଆଦିଶକ୍ତି ଅଙ୍ଗ ସଙ୍ଗ ଚରିତ କଥନେ
ନାମ ଦ୍ୱାଦଶୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

—:o:—

ତ୍ରୟୋଦଶ ଅଧ୍ୟାୟ

ଶୁଣି ଗୋବିନ୍ଦ ଗଦ ଗଦ । ନମିଲେ ଗୁରୁଙ୍କର ପାଦ ॥
ଯାହା ଶ୍ରୀମୁଖେ ଆଜ୍ଞା ହେଲା । ଶୁଣି ମନରେ ପ୍ରତେ ଗଲା ॥
ସେ ବ୍ରହ୍ମା ବିଷ୍ଣୁ ହର ତିନି । ଅଇଲେ ଏକାକ୍ଷର ଘେନି ॥
ତହୁଁ ପାଇଲେ ଅପଯଶ । ବାହୁଡ଼ି ଗଲେ ପିତା ପାଶ ॥
ଦେଖି ସେ କି ଦେଲେ ଉତ୍ତର । ହେ ସ୍ୱାମି ଶୁଣି ଶ୍ରଦ୍ଧା ମୋର ॥
ସେ ବେଦ ପଢ଼ି ନ ପାରିଲେ । ତେଣୁ ସେ କି ବିଗ୍ରହ କଲେ ॥
ଆବର ସାନୁଜ ଯେ ହର । ନ ଗଲେ ପିତାଙ୍କ ସମ୍ମୁଖର ॥

ଅନାଦି ଉବାଚ

ଭକ୍ତ ବଚନେ ଅବଧୂତ । କହନ୍ତି ଅକ୍ଷର ବହୁତ ॥
ସେ ବ୍ରହ୍ମା ବିଷ୍ଣୁ ବେନିଭାଇ । କହିଲେ ପିତା ଆଗ ଯାଇ ॥
ତୁମ୍ଭ ଆଜ୍ଞାରେ ତିନି ସୁତ । ମେଦିନୀ ରଚିଲେ ଆଗତ ॥
ଗଲୁ ସେ ଏକାକ୍ଷର ଘେନି । ମାତ୍ରହୁଁ ନ ପାରିଲୁ ଚହ୍ନି ॥
ଆବର ସାନୁଜକୁ ଆମ୍ଭେ । ପଠାଇ ଦେଲୁ ଯନ୍ତ୍ର ଶୁଭେ ॥
ଯେବଣ ଆଦିଶକ୍ତି ନାରୀ । ଛନ୍ଦିଲା କାମେ ବଶ କରି ॥
ଭେଟନ୍ତେ ଏ ଭବିଷ ଦେଖି । ହରକୁ ଅଇଲେ ଉପେକ୍ଷି ॥
ଏସନ ପିତାକୁ କହନ୍ତେ । ଆସି ମିଳିଲେ ହର ପନ୍ଥେ ॥
ମିଳିଲେ ପିତାଙ୍କ ଆଗର । ବୋଲେ ଅପ୍ରାଧ କ୍ଷମାକର ॥
ମୁଁ ବଡ଼ ମନ୍ଦ କୃତ୍ୟ କଲି । ମାତୃ ହରଣ ଦୋଷ କଲି ॥
ଏଥକୁ ଯେଉଁ ପ୍ରତିକାର । କି କର୍ମ କଲେ ଦୋଷ ପାର ॥

ଶୁଣି ବୋଲନ୍ତ ନିରାକାର । ଅଜ୍ଞାନେ ଅକର୍ମ ଆଚର ॥
ସ୍ୱଭାବେ ବସ୍ତୁସ୍ୱ କାଳ୍ପିତ । ଚର୍ମିରେ ନାହିଁ ଦୋଷ କୃତ ॥
ଦୋଷରେ ବିଚ୍ଛିର ପ୍ରମାଣ । ଭୁମ୍ବରଠାରୁ ଆଗ ଜନ୍ମ ॥
ଆମ୍ଭର ଅଟେ ସେ ଦୁହିତା । ନାମ ତା ଦେଲୁ ଆଦ୍ୟମାତା ॥
ମେଦିନୀ ସ୍ୱଭାବେ ଚଞ୍ଚଳ । କେବେ ସେ ନୋହିଲା ନିଶ୍ଚଳ ॥
ପେଷିଲୁ ଆମ୍ଭେ ଆଜ୍ଞା କରି । ପୃଥ୍ୱୀରେ ରହିଲା ଆବୋରି ॥
ସମ୍ଭାଳି ରହିଲା ଜଗତ । ତେଣୁ ହୋଇଲା ଆଦ୍ୟମାତ ॥
ସେହି କର୍ମରୁ ଶୁଣ ଶିଷ୍ୟ । ଲଭିଲୁ ମାତୃ ହର ଦୋଷ ॥
ସଂଶୟ ନ କର ତୁ ବାବୁ । କଥାଏ ପଚ୍ଛନ୍ତେ କହିବୁ ॥
ଦେହି ଅଷ୍ଟାଙ୍ଗ ଆଦ୍ୟ ଯୋଗ । ମାତୃହରଣ ଦୋଷ ଯିବ ॥
ବୋଲନ୍ତି ଜ୍ୟୋଷ୍ଠ ବ୍ରହ୍ମଶ୍ରେଷ୍ଠ । ପଢ଼ନା ସିଦ୍ଧିରସ୍ତୁ ପାଠ ॥
ଶୁଣିଣ ସେ ତିନ କୁମର । ଆଜ୍ଞାକୁ ହେଲେ ଆଗୁସାର ॥
ପାଠର ସିଦ୍ଧ ବିଧି କଥା । ଶ୍ରୀମୁଖେ କହିବେ ତୋ ପିତା ॥
କେତେ ଲଗାଇ ଧୂପ ଦୀପ । ସୁମରି ଲେଖିବାକୁ ଜପ ॥
ସ୍ୱରୂପ କେମନ୍ତେ ଜାଣିମା । ସକଳ ବିସ୍ତାର କହିବା ॥

ନିରାକାର ଉବାଚ

ବୋଲନ୍ତି ବ୍ରହ୍ମ ନିରାକାର । ସ୍ନାନ ଶଉଚ ବେଗେ କର ॥
ତାହା ଶୁଣିଣ ତିନିସୁତ । ସ୍ନାହାନ ସାରିଲେ ତୁରିତ ॥
ସ୍ତମ୍ଭରେ ଯାଇ ଉଭା ହେଲେ । ତିନିଙ୍କି କୋଳରେ ଧରିଲେ ॥
ମନ୍ତ୍ର ପଢ଼ିଲେ ବର୍ଣ୍ଣ ଧରି । ବତିଶ ନାମ ଷୋଳକ୍ଷରୀ ॥
କର୍ଣ୍ଣରେ କଲେ ସମାଯୁକ୍ତ । ତକ୍ଷଣେ ଲଭିବେ ମୁକତ ॥
ଓଁ ଅକ୍ଷର ସ୍ୱାହା ଭାବ । ବୋଇଲେ ଲେଖ ଶ୍ରୀସ୍ନାଦେବୀ ॥
ଶ୍ରୀ ହସ୍ତେ ପିତା ଦେଲେ ଲିହି । ପୁତ୍ରେ ଶିଖିଲେ ଦୃଷ୍ଟି ଦେଇ ॥
ଲେଖା ସରନ୍ତେ ନାମ ସ୍ୱାର । ପ୍ରସନ୍ନ କରାଅ ଅକ୍ଷର ॥
ଅନେକ ବିନୟ କରନ୍ତି । ବିଦ୍ୟା ଦିଅ ଗୋ ସରସ୍ୱତୀ ॥
କଣ୍ଠରେ ବିଜେ କର ମାତ । ଯେ ବିଦ୍ୟା ଭାର ପରାପତ ॥

ଯେ ମାତ୍ରା ଯେମନ୍ତ ବିଧାନ । ଲେଖନ୍ତେ ହେବ ପରସନ୍ନ ॥
ବୋଇଲେ ଜ୍ୟୋତି ଅନରୂପ । ଯ ଅକ୍ଷରଟି ଆଗେ ଲେଖ ॥
ପିତା ବଚନେ ପୁତ୍ରେ ହାକ । ଲେଖନ କଲେ ସିଦ୍ଧି ଡାକ ॥
ସିଦ୍ଧିରୁ ବର୍ଣ୍ଣିଲେ ମାତର । ସୂତେ ସାଧିଲେ ସାକ୍ଷ ସାର ॥
ଧିମାତ୍ର ଯେତ୍ନ ଦୃଢ଼ ଧାମ । ଦେଖ ହୃଦୟେ ପୁଣ୍ୟ କାମ ॥
ରରସ୍ଥୁ କ୍ଷର ମାତ୍ରା ଲେଖା । ରାଆ ରକ୍ଷଣେଲିଟି ରାକ୍ଷ ॥
ଭୁ ମାତ୍ରା ତର୍କ ତାନେ ତତ୍ତ୍ୱ । ତତ୍ତ୍ୱ ଆଗୃର ଧର୍ମ ସତ୍ୟ ॥
ଯେ ଅ ଆ କ୍ଷର ମାତ୍ରା ବର୍ଣ୍ଣି । ଏହାଙ୍କୁ କର ଛିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ॥
ଅହିଁଂସା କେଉଁ କେଉଁ ଦ୍ରବ୍ୟ । ତେବେ ଜାଣିବ କର୍ମ ସବ ॥
ନିଆଶା ଅତୋଷ ସମ୍ପଦ । ଜାଣ ଅକ୍ଷର ଅର୍ଥ ଭେଦ ॥
ରୁ ଅକ୍ଷର ମାତ୍ରା ବର୍ଣ୍ଣି । ଗ୍ରନ୍ଥ ସାଗର ଗୁରୁଜନ ॥
ଓଁ କାର ଆକାର ବକାର । କାଳିନ୍ଦୀ କୂଳେ ଗିରିଧର ॥
ଉଦୟ ଅସ୍ତସୂତ୍ର ଇତି । ପ୍ରତ୍ୟେକେ ପୃଥ୍ୱୀ ପତ୍ୟଗତି ॥
ଓ ଓ ଅକ୍ଷର ମାତ୍ରାବର । ବିଚ୍ଛନ୍ନେ ଲେଖାରେ ବିହାର ॥
ରାଉ କେ କରଣ କାମୋଦ । ରକ୍ଷରସ୍ତକେ ଆଦ୍ୟ ମଧ୍ୟ ॥
ଲବଣ୍ୟ ଲଳିତ ଲୋଭରେ । ଶରଭ ସୁରଭ ସ୍ୱର୍ଗରେ ॥
ଏ ଅକ୍ଷର ମାତ୍ରା ପଢ଼ । ଅଭ୍ୟାସେ ଧରି ମାତ୍ରା ଧାଡ଼ି ॥
ଇହ ମାତ୍ରା ଯା ହାସ୍ୟ ତେଜ । ହରଣେ କାରଣେ କାମଜ ॥
ଈ ଆମ୍ନାଗତ ପାରସ୍ୱତ । ଆସବ ପାଶରେ ପ୍ରଭାତ ॥
ସେହି ମାତ୍ରାକୁ ପଢ଼ ଯେନ । ଜ୍ୟୋତି ଜଗତକୁ ଧାରଣ ॥
ଆଶା ବକାର ଦ୍ରବ୍ୟସାର । ସାଧୁ ସନ୍ଥକୁ ପ୍ରତିକାର ॥
ଓଁ କାର ବକାର ଫୁକାର । ନିଅଧିଷ୍ଠରେ ବଚନକର ॥
ଯେ ଘଟ ଗତ ପଥ ମଣି । ଶଉରେ ରଖିଥିବ ଜାଣି ॥
ପୁତ୍ରଙ୍କୁ ଗୃହିଁ ନିରାକାର । କହନ୍ତ ପାତକ ବିଗୃର ॥
ସମାତ୍ରା ଜଗତ ସର୍ଜନା । ପମାତ୍ରା ପଣ୍ଡିତ ରଚନା ॥
ବ ମାତ୍ରା କ୍ଷୀର ଜାତ କରି । ବାଳୁତ ମୁଖୋ ଦେବ ଭରି ॥

ବ ମାତ୍ରା ବର୍ତ୍ତିରୁ ବ୍ରାହ୍ମଣ । ନିପୁର ପୃଥ୍ୱୀ ନବଖଣ୍ଡ ॥
ବ ମାତ୍ରା କୁଶଳକୁ ଭଜ । ର ମାତ୍ରା ଶିଳା ସୂତ୍ରେ ହେଜ ॥
ଦ ମାତ୍ରା ଦୟା ଉପୁଜବ । ଖ ମାତ୍ରା କ୍ଷମା ଆଚରିବ ॥
ବ ମାତ୍ରା ଧର୍ମକୁ ସ୍ଥାପିଣ । ବୃକ୍ଷରୁ ଫଳ ଉପୁଜଣ ॥
ପ ମାତ୍ରା ପରମ ସଞ୍ଚର । ଜ ମାତ୍ରା ଜୀବ ଆଦିକର ॥
ବ ମାତ୍ରା ବୀଜବନ୍ଦୁ ଜାଣ । ର ମାତ୍ରା ଭଜରସ ଧ୍ୟାନ ॥
ବ ମାତ୍ରା କାମଜାତ କର । ମୋହରେ ମାୟାକୁ ଆବୋର ॥
କ ଅରୁ କ୍ରୋଧକୁ ଜନ୍ମାଇ । ଅଙ୍ଗେ ଭରିବ ବ୍ରହ୍ମ ନେଇ ॥
ଲଅରୁ ଲୋଭ ଉପୁଜଣ । ଯେ ପାପ ମୃତ୍ୟୁକୁ ଧିଆନ ॥
ତାହା ଭରିବୁ ପଣ୍ଡ ଶୋଧି । ଯେ ଅସ୍ଥି ଚର୍ମମାଂସ ମେଦି ॥
ସକାମ ନିଷ୍କାମ ସମାନ । ଜଳ ପବନ ପାପ ପୁଣ୍ୟ ॥
ପଞ୍ଚମ କ୍ଷରୁ ପାଞ୍ଚମନା । ଏକରୁ କର ଭିନ୍ନା ଭିନ୍ନ ॥
ଯ ମାତ୍ରା ପ୍ରକୃତି ଜନ୍ମାଇ । ସ୍ଥାପିବେ ମନ ପାଶେ ନେଇ ॥
ମନ ଯେ ଅଟେ ମହାରାଜା । ପଚିଶ ପ୍ରକୃତି ପରଜା ॥
ଏହାକୁ ସଙ୍ଗେ ଘେନି ମନ । କରିବ ସ୍ୱଭାବେ ହରଣ ॥
ତ ଅରୁ ତୃପ୍ତିକି ଧରିବୁ । ଏରୂପେ ପିଣ୍ଡକୁ ଗଢ଼ିବୁ ॥
ସଞ୍ଚିବୁ ସୁଧ ମୃତ ସାର । ଫଳ ବଢ଼ାଇବ ଶରୀର ॥
ମାତ୍ରା ଗର୍ଭରେ ଦେବୁ ଠାବ । ପ୍ରସନ୍ନ ଦଶମାସ ଯୋଗ ॥
ମାୟା ଖେଳରେ ନଟକୂଟ । ମାୟାରେ ଛତିଶ ପାଟକ ॥
ଏହାକୁ କିଆଁ କର୍ମ ଆଣି । ଅନ୍ତର କରାଇବୁ ପାଣି ॥

ବ୍ରହ୍ମ ଉବାଚ

ବ୍ରହ୍ମାଏ ବୋଇଲେ ବାପିତା । ଶୁଣି ମୁଁ ହେଲି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟତା ॥
ଦେଇଛ ଏକାଙ୍ଗ ଅକ୍ଷର । ବୋଲ ଛତିଶ ଜାତିକର ॥
ଏକାନ୍ତ ପାଳ ପର୍ତିଭାଗ । କେମନ୍ତେ ନାନାଜାତି ହେବ ॥
ସ୍ୱରୂପ ବିବିଧ ବର୍ଣ୍ଣରେ । ନିର୍ମିତ କେମନ୍ତ ପ୍ରକାରେ ॥

ନିରାକାର ଉବାଚ

ବୋଲନ୍ତି ଶୁଣରେ ନନ୍ଦନ । ଏ ନିଠ କୂଠର ଭିଆଣ ॥
ମାୟା ସମ୍ମୋହ ଖେଳଘର । ସଦମାର୍ଗକୁ ପରାପର ॥
ଶରୀର ଅର୍ଥ କି କି ଦୋଷ । ଏ ସବୁ ବାହ୍ୟରେ ଭିବଷ ॥
ବୁଝି ପାରିଲେ ମାର୍ଗଜ୍ଞାନ । ଚିହ୍ନିଲେ ସମସ୍ତେ ସମାନ ॥
ସ୍ୱରୂପ ରଚିବୁରେ ବଳା । ଲିଙ୍ଗବୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ତେଜ କଳା ॥
ବଡ଼ ଲୋକଙ୍କୁ ବଡ଼ ପଦ । ସାନ ଲୋକଙ୍କୁ ସାନ ପଦ ॥
ଯାହାର ବିଧି ଯେଉଁ ମତ । କରିବୁ ବେଦରେ ଆଗତ ॥
ବ୍ରହ୍ମାକୁ କହିଲେ ଡିଆରି । ବିଧାତା ପଣେ ଅଧିକାରୀ ॥
ବିଷ୍ଣୁଙ୍କୁ ବିହିଁ ନିରାକାର । ତୁ ସବୁ ଜୀବ ଅଧିକାର ॥
ସକଳ ଜୀବର କରତା । ବୋଲାଅ ଅନ୍ନ ଜଳ ଦାତା ॥
ଏମନ୍ତ କହି ନିରାକାର । ଡିଆରି ଆତ୍ମାରୁ ଅକ୍ଷର ॥
ସେ ପ୍ରଭୁ ପାଦପଦ୍ମେ ଧ୍ୟାଇ । ଭଣେ ଅଧମ ଭୀମ ଭୋଇ ॥

ଇତି ଶ୍ରୀ ନିର୍ବେଦ ସାଧନେ ବ୍ରହ୍ମା ବିଷ୍ଣୁ ପାଠ ପଠନେ ଅକ୍ଷର
ମାଳା ବର୍ଣ୍ଣନେ ପୃଥ୍ୱୀରଚନା ପିଣ୍ଡାଦି ନିର୍ମିତ ସକଳ ବୃତ୍ତାନ୍ତ
ବୋଧନେ ଶ୍ରୀ ଅନାଦି ଗୋବିନ୍ଦ ସମ୍ବାଦେ
ନାମ ତ୍ରୟୋଦଶୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ଅଧ୍ୟାୟ

ଗୋବିନ୍ଦ ଉବାଚ

ଶୁଣ ଭକତ ଅତି ତୋଷ । ପୁଚ୍ଛଇ ଶ୍ରୀଗୁରୁ ପାରୁଶ ॥
ହେ ପ୍ରଭୁ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ନାୟକ । ନାମ ଅନାଦି ସିଦ୍ଧ ଜପ ॥
ତୁମ୍ଭର କୃପାରେ କାରଣ । ହେବ ଜଗତ ଉଦ୍ଧାରଣ ॥
ସେ ବ୍ରହ୍ମା ବିଷ୍ଣୁ ତିନି ପୁଅ । ଗଲେ କି ନାହିଁ ତାହା କହ ॥

ଶ୍ରୀ ଅନାଦି ଉବାଚ

ଭକ୍ତ ମୁଖରୁ ଏହାଶୁଣି । ସେ ଯେ ଅନାଦି ମହାଜ୍ଞାନୀ ॥

ଶୁଣ ଗୋବିନ୍ଦ ଶୁଦ୍ଧଚେତା । ସେ ପୂର୍ବ ଆଦିଅନ୍ତ କଥା ॥
ସେ ନିରାକାର ବ୍ରହ୍ମ ହରି । ପୁତ୍ରଙ୍କୁ ଅନେକ ତିଆରି ॥
କହିଲେ ସକଳ ବୁଝାଇ । ଶୁଣ ଗୋବିନ୍ଦ ମନ ଦେଇ ॥
ପିଅର ବୋଲନ୍ତି କୁମର । ଅନାଦି ଶ୍ରୀଗୁରୁ ତୁମ୍ଭର ॥
ତାଙ୍କୁ ସୁମର ହୃଦଗତେ । ମନ ପବନ ଧ୍ୟାନ ଚିତ୍ତେ ॥
ପ୍ରସନ୍ନ ହୋଇବେ ଅବଶ୍ୟ । କହିବେ ବଡ଼ ଉପଦେଶ ॥
ବ୍ରହ୍ମା ବୋଲନ୍ତି ଶୁଣ ତାତ । କେମନ୍ତେ ଜାଣିବୁ ତା ଅନ୍ତ ॥
କହିବ ତହିଁର ଯେ ସ୍ଥିତି । ଯେଉଁ ଠାରେ ରହିଛନ୍ତି ॥
ପିତା ବୋଇଲେ ଶୁଣ ବାବୁ । ଚହ୍ନିବ ଏହିଠାରେ ସବୁ ॥
ସେ ଯେ ଅନାଦି ଅବଧୂତ । ଧରନ୍ତି ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ମତ ॥
ତାହାଙ୍କୁ ଆମ୍ଭର ଭଜନା । କୃପାରେ ଆମ୍ଭେ ଜନ୍ମ ସିନା ॥
ରୂପ ଅରୂପ ରସମାନ । ବିକାର ନାହିଁ ଭିନ୍ନାଭିନ୍ନ ॥
ତାଙ୍କ ମହିମା କହି ନୋହି । ଶୂନ୍ୟ ମଣ୍ଡଳେ ଛନ୍ତି ରହି ॥
ସକଳ ଜୀବରେ ସମାନ । ନାମ ଅନାଦି ଭଗବାନ ॥
ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କୁ କହି ଦିବାକର । ଶୁଣିଣ ସେ ତିନି କୁମର ॥
ହେ ପିତା ଆଜ୍ଞା ଦିଅ ତୁମ୍ଭେ । ମର୍ତ୍ତ୍ୟମଣ୍ଡଳେ ଯିବୁ ଆମ୍ଭେ ॥
ପୃଥ୍ୱୀକି କରିବୁଁ କାରଣ । ଭଜି ଅନାଦି ନାରାୟଣ ॥
ବ୍ରହ୍ମା ବିଷ୍ଣୁଙ୍କୁ ଆଜ୍ଞା ଦେଲେ । କହନେ ଯାଅରେ ବୋଇଲେ ॥
ପିତାଙ୍କୁ କରି ନମସ୍କାର । ତକ୍ଷଣେ ହୋଇଲେ ବାହାର ॥
ପିତା କଲ୍ୟାଣ ବାଞ୍ଛା କଲେ । ଆଶିଷ ପଦ ତାଙ୍କୁ ଦେଲେ ॥
ଚଳିଲେ ବ୍ରହ୍ମା ବିଷ୍ଣୁ ହେନ । ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲେ ମେଦିନୀ ॥
ହର ରହିଲେ ପିତାପାଶ । ପୁଚ୍ଛିଲେ ଯୋଗର ଆଦେଶ ।
ହେ ପ୍ରଭୁ ଯୋଗର ବିଗ୍ରହ । କେଉଁ ସାଧନା ବିଧିତାର ॥
ପୁତ୍ର ବଚନ ଶୁଣି ପିତା । କହନ୍ତି ଯୋଗଧର କଥା ॥
ଶୁଣ ଈଶ୍ୱର ମନଦେଇ । ଅଷ୍ଟାଙ୍ଗ ଯୋଗ ଦେବା କହି ॥
ଭୂମିରେ ଆସନ ତୋଳିବୁ । ମନ ଚଞ୍ଚଳ ନ କରିବୁ ॥

ପିଣ୍ଡକୁ କରି ନବପୃଥ୍ୱୀ । ମଧ୍ୟରେ ହୋମକୁଣ୍ଡ ଗୋଟି ॥
ସ୍ଥାପିବୁ ଅନାହତ ଧ୍ୱନି । ପଚିଶ ପ୍ରକୃତିକି ଘେନି ॥
ଧରି ପକାଇ ଅଗ୍ନି କୁଣ୍ଡ । ଯୋଗରେ ରଖିଥିବ ପିଣ୍ଡ ॥
ସାଧନା କରିଥିବ ଭେଦ । ବ୍ରହ୍ମ ପ୍ରକୃତି କି ସମିଧ ॥
ଦୃଢ଼ ଆସନ ଧ୍ୟାନ ମୂଳ । ପିଣ୍ଡ ନୋହିବ ଟଳ ଟଳ ॥
ଦେହର ଲୋମ ନ ହଲିବ । ଘଣ୍ଟିକା ଜିହ୍ୱା ନ ହଲିବ ॥
ନାସା ପବନ ନ ଫେରିବ । ଚକ୍ଷୁ ଟମକ ନ ମାରିବ ॥
ଆଉରି ଏ ମେରୁ ଦଣ୍ଡକୁ । ନୁଆଁଇ ନ ଭାଙ୍ଗିବ ତାକୁ ॥
ସାଧନା କରି ବେନି ଚକ୍ଷୁ । ଉଲଟାଇବ ଉତ୍ତରକୁ ॥
ସାଧନେ ମେରୁଦଣ୍ଡ ସବୁ । ଏହାକୁ ଓଲଟି ରଖିବୁ ॥
ଯେ ଗଙ୍ଗା ଯମୁନା ତ୍ରିବେଣୀ । ଓଲଟି ବହିବ ଉଜାଣି ॥
ଶୁଖି ରହିବ ଅନ୍ତ ପିତ୍ତ । ସାଧନା ହେବ ପରାପତ ॥
ନିଶ୍ଚଳେ ଚଞ୍ଚଳକୁ କାଟି । ହୃଦରେ ପକାଇବୁ ଗଣ୍ଠି ॥
କାମକୁ କରିବ ଦହନ । ଯୋଗ ସାଧନେ ନେବ ଧନ ॥
ନବ ଦ୍ୱାରରେ ମୁଦ ଦେଇ । ଶୂନ୍ୟ ଦ୍ୱାରକୁ ଥିବୁ ଚୁହିଁ ॥
ନାମ ତା ଅଜପା ଅଜାତ । ତହିଁ ହୋଇଛି ଉପଗତ ॥
ଅବନା ମଣ୍ଡଳ ସଞ୍ଚରି । ଲାଗିଛି ସୂତା ଖିଅ ପରି ॥
ତ୍ରିକୂଟ ମହା ସନ୍ଧି ବାଟ । କେଶ ପ୍ରମାଣେ ବ୍ରହ୍ମ ମୋଟ ॥
ବିଶ୍ରାମ ନୋହେ ଏକଠାଇଁ । ତାହାର ହବା ନିଶି ନାହିଁ ॥
ତାହାକୁ ପରତେ ତୁ କରି । ମାତା ହରିଣୁ ହେବୁ ପାରି ॥
ଜୀବ ନିର୍ମଳ ହେବ କାଯ୍ୟେ । ରହିବୁ ଜ୍ୟୋତି ଲିଙ୍ଗ ପ୍ରାୟେ ॥
ହରଣ ଦୋଷ ଯିବ ପାରି । ରହିବୁ ଯୁଗ ଯୁଗାନ୍ତରି ॥
ସାଧି କରିବୁ ସର୍ବସିଦ୍ଧି । ଏ ଯେ ଅଷ୍ଟାଙ୍ଗ ଯୋଗବିଧି ॥
କରି ନିଶ୍ଚଳଠାରେ ବସା । ସୁଖ ଭୋଗରେ ନାହିଁ ଆଶା ॥
ନିରତେ କରି ଯୋଗଧର । ବାଞ୍ଛୁ ଭବରେ ଅଧିକାର ॥
ଯେହ୍ନେ ତୋ ଭକତ ସେବାକୁ । ଭକତ ବାଞ୍ଛା ତୁଛା ତାକୁ ॥

ଧନ ବାଞ୍ଛିଲେ ଧନ ଦେବୁ । ପଣ ଇଚ୍ଛିଲେ ପଣ ଦେବୁ ॥
ମଙ୍ଗଳ ବାଞ୍ଛା ଶୁଦ୍ଧ ମନ । କୋଳକୁ ଦେବୁ ପୁତ୍ର ଦାନ ॥
ଦୁଃଖ କଷ୍ଟରେ ଯେହୁ ଖିନ୍ନ । ତାହାର ଫେଡ଼ିବୁ ଦୁର୍ଗତି ॥
ଯେ ତୋର ସେବାକୁ କୁଶଳ । କାମନା କରିବୁ ସଫଳ ॥
କରିବୁ ପରାପର ନାହିଁ । ସର୍ବ ଜୀବକୁ ଥିବୁ ଚାହିଁ ॥
କଲୁ ସମର୍ପେ ଅଧିକାର । ନଦେଲେ ତୋତେ ନାହିଁପାର ॥
ଯାହାର ଯେମନ୍ତ ଭକତି । କରିବୁ ସେହିରୂପେ ଗତି ॥
ବୁଝାଇ କହିଲ ନନ୍ଦନ । ଯେ ବିଧି ଯେମନ୍ତେ ବିଧାନ ॥
କହିଲ ଯୋଗର ବିଶ୍ୱାସ । ଯାଅ ତୁ ବ୍ରହ୍ମା ବିଷ୍ଣୁ ପାଶ ॥
ଅନାଦି ହେବେ ପରସନ୍ନ । କହିବେ ସକଳ ବିଧାନ ॥
ସେ ପ୍ରଭୁ ସର୍ବଜ୍ଞ ପୁରୁଷ । ଆପେ ରଚିଲେ ଦଶଦିଶ ॥
କରିବ ଜଗତ ସର୍ଜନା । ସେ ବେନଭାଇ ତୁମ୍ଭେ ତିନା ॥
ଶାସ୍ତ୍ରେ ଜଗତ ରଞ୍ଜନ । ଯିବ ତ ଏକାମ୍ର କାନନ ॥
ତହିଁ କରିବୁ ଯୋଗ ସିଦ୍ଧ । ଛାଡ଼ିବ ଦୋଷ ପାପବଧ ॥
ପିତାକୁ କଲେ ନମସ୍କାର । କଲ୍ୟାଣ କଲେ ନିରାକାର ॥
ବହନ ଚଳିଲେ ସେ ହର । ସେ ବ୍ରହ୍ମା ବିଷ୍ଣୁ ପାରୁଶର ॥
ପାଶେ ପ୍ରବେଶ ହେଲେ ଆସି । ତପ ସାଧନେ ଛନ୍ତି ବସି ॥
ହର ବସିଲେ ତହିଁ ଯାଇଁ । ସେ ତିନ ଆତ୍ମାରୂପ ଧ୍ୟାଇ ॥
ଧ୍ୟାଇ ବସନ୍ତେ ସପ୍ତ ଯୁଗ । କମ୍ପିଣଗଲା ତିନ ଭାଗ ॥
ଏ ପୃଥ୍ୱୀ ସ୍ୱଭାବେ ଚଞ୍ଚଳ । ତହୁଁ ଅଧିକେ ଟଳ ଟଳ ॥
ଆମ୍ଭର ଆସ୍ଥାନ କମ୍ପିଲା । ମନକୁ କାତର ଲାଗିଲା ॥
ତଳକୁ ଦୃଷ୍ଟି ଦେଲୁ ଚାହିଁ । ତପଧ୍ୟାନରେ ତିନଭାଇ ॥
ତପରେ ନାମ କଲେ ଲୟ । ଆମ୍ଭର ମନ ନାହିଁ ଥୟ ॥
ଆସି ମିଳିଲୁ ତାଙ୍କଠାରେ । ସେ ବ୍ରହ୍ମା ବିଷ୍ଣୁ ତିନମୂର୍ତ୍ତି ॥
ଉଭା ହୋଇଲୁ ଆମ୍ଭେ ଯାଇ । ତପରୁ ଉଠି ତିନଭାଇ ॥
ଚରଣେ କଲୁ ନମସ୍କାର । ନମସ୍ତେ ଅନାଦି ଈଶ୍ୱର ॥

ନମସ୍ତେ ଜ୍ୟୋତି ମନହର । ନାମ ତା ଅଗାଧ ସାଗର ॥
ଜୟ ଅନାଦି ବ୍ରହ୍ମ ଜ୍ୟୋତି । ତୋହର ନାହିଁ ରୂପକାନ୍ତି ॥
ଅକାମ ଅରୂପକୁ ଧାଇ । ସେ ବ୍ରହ୍ମା ବସ୍ତୁ ତିନଭାଇ ॥
ଜୟ ତୁ ଅନାଦି ଅରୂପ । ଭଣେ ପାମର ଖାମ ମୂର୍ଖ ॥
ସୁଜନେ ନିନ୍ଦାକର ଯେବେ । ଯାହା ଦଶିଲ ଅନୁଭବେ ॥

ଇତି ଶ୍ରୀ ନିର୍ବେଦ ସାଧନେ ବ୍ରହ୍ମା ବସ୍ତୁ ନିର୍ମାଣେ ନିରାକାର
ବିଦାଘ୍ୱେ ହରିୟ ଅଷ୍ଟାଙ୍ଗ ଯୋଗ ସମର୍ପଣେ
ନାମ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୋଽଧ୍ୟାୟ ।

—ঃ০ঃ—

ପଞ୍ଚଦଶ ଅଧ୍ୟାୟ

ବ୍ରହ୍ମା ଉବାଚ

ଜୟ ତୁ ଶୂନ୍ୟ ମଣ୍ଡଳାଧି । ଭକତ ବତ୍ସଳ ବାରଧି ॥
ଜୟ ତୁ ଅଜପ ଅନାମ । ସଗୁଣ ନିର୍ଗୁଣ ସମାନ ॥
ଜୟ ଅରୂପ ଅବକାଶ । ସର୍ବଜୀବରେ ଅଛ ପୂରି ॥
ଜୟ ତୁ ସର୍ବଜ୍ଞ ପୁରୁଷ । ଭକତ ଭାବେ ହୁଅ ବଶ ॥
ଜୟ ତୁ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ କରତା । ଗୁରୁ ବାନ୍ଧବ ପିତା ମାତା ॥
ଜୟ କରୁଣା କୃପାସିନ୍ଧୁ । ଅନାଥ ଜନଙ୍କର ବନ୍ଧୁ ॥
ତିନି ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡରେ ନୃପତି । ଉଚାର ବ୍ରହ୍ମା କଲେ ସ୍ତୁତି ॥
ଜୟ ତୁ ମହାଶୂନ୍ୟ ରୂପି । ସଦା ଆନନ୍ଦ ଶୂନ୍ୟ ବ୍ୟାପି ॥
ଭକତ ଶରବନ୍ଧୁ ବାନା । ଜୟ ଅନାଦି ଅକଳ୍ପନା ॥
ଜୟ ଅନାଦି ବ୍ରହ୍ମମୟ । ଅଜନ୍ମ ଅମୃତ୍ୟୁ ଅକ୍ଷୟ ॥
ଜୟ ତୁ ଜ୍ୟୋତି ନାରାୟଣ । ଭକତ ଜନକୁ ତାରଣ ॥
ଅନେକ ହୋଇଲେ କାରୁଣ୍ୟ । ସ୍ତୁତି ଉଚାରି ଭଗବାନ ॥

ଋଷଭ ଉବାଚ

ଜୟ କରୁଣା କୃପାନିଧି । ଶୁଭ ଯୋଗରେ ସର୍ବ ସିଦ୍ଧି ॥

ଜୟ ତୁ ଅନାଦି ଅଚ୍ୟୁତ । ଅନାଦି ଅବିକାର ମତ ॥
ଅଖିଳ ଅବନୀ ଅକ୍ଷର । ଭକତଜନକୁ ଉଦ୍ଧାର ॥
ହରି ଉଚ୍ଚାରି କଲେ ସ୍ତୁତି । ଚରଣେ ନମି ତିନି ମୂର୍ତ୍ତି ॥
ତହୁଁ ଉଠିଲେ ତିନିଯାଇ । ଶିରରେ କରପଦ୍ମ ଦେଇ ॥

ଅନାଦି ଉବାଚ

ଆମ୍ଭେ ଅଇଲୁ କି କାରଣେ । ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ଚିନ୍ତା କଲ ମନେ ॥
କି କଥାଲାଗି ଏଡ଼େ ତପ । କହ ହେ କେବଣ ସ୍ୱରୂପ ॥
ଶୁଣି ସେ ବ୍ରହ୍ମା ବିଷ୍ଣୁ ତିନି । କହନ୍ତି ମନେ ମନେ ଗୁଣି ୨୦ ॥
ହେ ପ୍ରଭୁ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡର ତାତ । ଆମ୍ଭଙ୍କୁ କଲ ଅବରତ ॥
ଆବର ସୃଷ୍ଟିର ରଚନା । ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ଲଗୁଅଛି ବଣା ॥
କି ରୂପେ କରିବୁ ଜଗତ । ଏଥକୁ ଆଜ୍ଞାଦିଅ ତାତ ॥
ଶୁଣି ସନ୍ତୋଷ ହେଲୁ ଆମ୍ଭେ । ଉପାୟେ କଲୁ ନାନା ରଙ୍ଗେ ॥
ଶୁଣି ଗୋବିନ୍ଦ ଶୁଦ୍ଧଚି-ତ୍ତ । ମୁଁ ଯାହା କହୁଅଛି ତୋତେ ॥
ନିଷ୍କାମ ଭାବବଳେ ମୁହିଁ । ଅପୋଡା ଭୂମି ମଧ୍ୟେ ଯାଇ ॥
ଅନାମେ ଖୋଜି କପାଁ ଗଞ୍ଜି । ଅପୋଡ଼ା ଭୂମିଖଣ୍ଡ ସାଜି ॥
ବେନି ପାଦକୁ କଲୁ ହଳ । ଜାନୁକୁ ନିବାଡ଼ି ଲଙ୍ଗଳ ॥
ମନୟନ୍ତ୍ରକୁ କଲୁ ଲୁହା । ଧ୍ୟାନକୁ କଲୁ ଶିଳ ପୁଆ ॥
କେଶକୁ ଦଉଡ଼ି ବଳିଲୁ । ଚିଆ ଚୈତନ୍ୟ ଯୋତିକଲୁ ॥
ହୃଦପଦ୍ମରୁ କାଢ଼ି ଈଶ । ଅର୍ଥ ଯୁଆଳି ପରକାଶ ॥
ଏମନ୍ତେ ସର୍ବସ୍ୱ ତିଆରି । ପାଣି କାଟିଲୁ ଚୃଷ କରି ॥
ହସ୍ତରେ ଧରି କପାମଞ୍ଜି । ପକାଇ ପାଦେ ମାଟି ମେଞ୍ଜି ॥
ରୂପିଲୁ ଆଦ୍ୟ ଅନ୍ତ କରି । ଲେଖା ପ୍ରମାଣେ ତିନିମାରି ॥
ଅଧିକ ମାଡ଼ି ଗଲା ନଈ । ଅଧିକ ଉଆଁ ନିଯୁତଇ ॥
କପା ଫୁଟିଲା ତିନି ନଳ । ତାହା ଶ୍ରୀହସ୍ତେ କଲୁ ତୁଳ ॥
ଦେଲୁଁ ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କ ହସ୍ତେ ନେଇ । ବ୍ରହ୍ମା ହୋଇଲେ କପାଟାଇ ॥
ବିଷ୍ଣୁ ହୋଇଲେ ତୁଳାଭିଣା । କରିଲେ ସମସ୍ତେ ତୁଳଣା ॥

ଶୁଣ ତୁ ତର୍ନ୍ନିର ବ୍ୟବସ୍ଥା । ହର ଯେ ହସ୍ତେ କାଟି ସୁତା ॥
ଅନାଦି ହସ୍ତେ ଦେଲେ ସୁତା । ଆମ୍ଭେ ହୋ ଧର୍ଚ୍ଛିଲୁ ପଇତା ॥
ଦଶ କର୍ମକୁ ଦଶଖିରି । ଧର୍ଚ୍ଛିଲୁ ନବଗୁଣ କରି ॥
କଲୁ ପଇତା ତିନ ଗୋଟି । ଧାତା ନାମରେ ପାରି ଗଣ୍ଠି ॥
ଶୋଧିଲୁ ବ୍ରହ୍ମାବାକ୍ୟ କରି । ପଇତା ଦେଲୁ ମନ୍ତ୍ର କରି ॥
ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କ ହସ୍ତେ ଦେଲୁ ନେଇ । ସେ ବ୍ରହ୍ମା ବିଷ୍ଣୁ ହସ୍ତେ ଦେଇ ॥
ବିଷ୍ଣୁ ଈଶ୍ୱର ହସ୍ତେ ଦେଲେ । ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କୁ ଦିଅ ହୋ ବୋଇଲେ ॥
ଦେଖି ଅନାଦି ବ୍ରହ୍ମମୟୂ । ଆଗ ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କୁ ତୁମ୍ଭେ ଦିଅ ॥
ନାମ ବହିବ ବେଦପତି । ସର୍ଜିବ ନାଥ ପରସୃଷ୍ଟି ॥
ସେ ବେନି ହରିହର ମୂର୍ତ୍ତି । ବ୍ରହ୍ମାକୁ ପଇତା ଦିଅନ୍ତି ॥
ବ୍ରହ୍ମ ପଇତା ପଢ଼ି କାନ୍ଧେ । ବେଦ ଉଚ୍ଚାର କଲେ ତୁଣ୍ଡେ ॥
ବିଷ୍ଣୁଙ୍କୁ ଦେଲେ ବ୍ରହ୍ମା ହରି । ପଇତା ପକାଇ କାନ୍ଧରି ॥
ସେ ବ୍ରହ୍ମା ବିଷ୍ଣୁ ବେନିଧାତା । ହରକୁ ଦେଲେ ସେ ପଇତା ॥
ଏକ ଯେ ଆରେକକୁ ବୋଲି । ତିନି ହୋଇଲେ କୋଳାକୋଳି ॥
ମିଳିଲେ ଆମ୍ଭର ସ୍ଥମ୍ଭର । ଚରଣେ କଲେ ନମସ୍କାର ॥
ଆଶିଷ କଲ୍ୟାଣ ବାଞ୍ଛିଲୁ । ମଥାରେ ହସ୍ତ ମାରିଦେଲୁ ॥
ପୁଚ୍ଛିଲେ ଆମ୍ଭର ଆଗତ । ଏ ତୀର୍ଥ ବ୍ରତ କର୍ମ ମତ ॥
ଆମ୍ଭେ ବୋଇଲୁଁ ଶୁଣ ବାବୁ । ଆମ୍ଭ ଆଜ୍ଞାରେ ହେଲ ସବୁ ॥
ଆଜ୍ଞାରେ ସପତ ସାଗର । ବେଢ଼ି ରହିଛି ଚଉଫେର ॥
ଆଜ୍ଞାରେ ଉଦେ ଚନ୍ଦ୍ର ସୂର୍ଯ୍ୟ । ଅଗ୍ନି ପବନ ଆପ ତେଜ ॥
ଆଜ୍ଞାରେ ଉଚ୍ଚାରିବ ବେଦ । ପୃଥ୍ୱୀ କରିବ ଶିବ ସିଦ୍ଧ ॥
ବେଦବାକ୍ୟରେ ଗୃହମଠ । ଆଜ୍ଞାରେ ଗୃହଦ୍ୱାର ବାଟ ॥
ଆମ୍ଭ ଆଜ୍ଞାରେ ଅଷ୍ଟଗିରି । ସ୍ଥାପିବ ବେଦବାକ୍ୟ ଧରି ॥
ହରି ବ୍ରହ୍ମାଦି ବିଷ୍ଣୁ ଶୁଣ । କହିବା ଅଷ୍ଟଗିରି ପୁଣ ॥
ଯେ ସୁବଳସ୍ଥା ମୀଳଗିରି । ହେମ କଟିନା ଆଦି କରି ॥
କ ହେମଗିରି ଦେବଗିରି । ମନ୍ଦର ଗୋବର୍ଦ୍ଧନ ଗିରି ॥

ଗଙ୍ଗା ଯମୁନା ସରସ୍ୱତୀ । ବହିବ ମେରୁ ସ୍ରୋତ ଫୁଟି ॥
ଚାରି ଦୁଆରେ ଚାରିଯନ୍ତ । ଆବୋରି ଧରିଥିବ ପୃଥ୍ୱୀ ॥
ପଶ୍ଚିମ ଦ୍ୱାରରେ ଅନନ୍ତ । ଦକ୍ଷିଣ ଦ୍ୱାରେ ଜଗନ୍ନାଥ ॥
ଉତ୍ତର ଦ୍ୱାରେ ରାମଚନ୍ଦ୍ର । ପୂର୍ବଦ୍ୱାରରେ କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ॥
ଏକ ଆରେକ ଚାରିଦ୍ୱାରି । ଦିବାନିଶିରେ ଉଜାଗରି ॥
ଜଗତ ମଧ୍ୟେ ତିନିଭାଇ । ବେଦବାକ୍ୟରେ ସର୍ବ ଲହି ॥
ଏକରୁ ଅନେକ କରିବ । ଗଢ଼ିବ ନାନା ଜନ୍ତୁଜୀବ ॥
ତୁ ବ୍ରହ୍ମା ଧାତା କଳାଦେଇ । ବିଷ୍ଣୁ ପାଳଣ କଳା,ଲହି ।
ହର ପ୍ରଳୟ ତେଜ ଦେବ । ତିନିଏ ପିଣ୍ଡକୁ ଗଢ଼ିବ ।
ବ୍ରହ୍ମା କରିବ ଆଦ୍ୟସୃଷ୍ଟି । ବିଷ୍ଣୁ କରିବ ଉତପତ୍ତି ॥
ଈଶ୍ୱର କରିବ ପ୍ରଳୟ । ତ୍ରିଗୁଣେ ସଞ୍ଚରିବ ଦେହ ॥
ତୁ ବ୍ରହ୍ମା ବେଦ ବାକ୍ୟ ଘୋଷି । ଜାତ କରିବୁ ଦିବା ନିଶି ॥
ବିଷ୍ଣୁ କରତା ଦାତା ହେବ । ସର୍ବ ଜୀବକୁ ପଢ଼ଦେବ ॥
ହର ପ୍ରଳୟ ବୋଲାଇବ । କୂଟ କପଟେ ସଂହାରିବ ॥
ସର୍ଜନା ଦକରେ ତୁ ଶନ୍ତା । ଲଟିବ ରଜବୀଜ ହନ୍ତା ॥
ତୁ ବିଷ୍ଣୁ ନ କଲେ ପାଳଣ । ଲଟିବ ଜୀବ ହତ୍ୟାମାନ ॥
ତୁ ହର ନ କଲେ ସଂହାର । ହୋଇବୁ ପାତାଳ ବମ୍ବର ॥
ଆମ୍ଭେ ଅନାଦି ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନୀ । ଛପନାକୋଟି ଜୀବ ଯୋନି ॥
ତାହା ବିଷ୍ଣୁଙ୍କ ହସ୍ତେ ଦେଲୁଁ । ସେ ମୋହ ଜାଲ ସମର୍ପିଲୁ ॥
ବିଷ୍ଣୁଙ୍କୁ ଅନ୍ନ ଦାତା ଭର । ବାଉନ କୋଟି ଯେ ଭଣ୍ଡାର ॥
ତାହା ବିଷ୍ଣୁରି ହସ୍ତେ ଦେଲୁ । ସମର୍ପି ବୁଝାଇ କହିଲୁ ॥
ସକଳ ଜୀବର ଠାକୁର । ନ ଦେଲେ ତୋତେ ନାହିଁ ପାର ॥
ହରକୁ ପ୍ରଳୟ ପ୍ରଚଣ୍ଡ । ଦେଲୁ କାରୁଣ୍ୟ ଜଳ ଭାଣ୍ଡ ॥
ଶୁଣିଲୁ ଠିକ ହୋ ଭକତ । ପୃଥ୍ୱୀ ରଚନା ଗତାଗତ ॥
ସକଳ ସମର୍ପଣ କଲୁଁ । ଶୂନ୍ୟାଦି ମଣ୍ଡଳେ ରହିଲୁ ॥
ସତ୍ୟ ଯୁଗରେ ବିଶ୍ୱେଶ୍ୱର । କଲୁ ବାମନ ଅବତାର ॥

ତହିଁରେ କତିଷ୍ଟ ଦିନ ଗଲା । ତ୍ରେତୟା ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲା ॥
ପୃଥ୍ୱୀକି ହେଲା ଭାରାଭର । ରଚିଲୁ ରାମ ଅବତାର ॥
ତହିଁରେ ଦିନ ବହିଗଲା । ଦ୍ୱାପର ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲା ॥
ଲହିଲୁ କୃଷ୍ଣ ଅବତାର । ଗୋପୀ କାମନା କରି ପାର ॥
କଳିଯୁଗରେ ମତଶାନ୍ତି । ବଉଦ୍ଧ ରୂପେ ଉତପତ୍ତି ॥
ଚାରିପାଦରେ ଧର୍ମ ଥିଲା । ବୁଡ଼ିଣ ହବଂନାଶ ଗଲା ॥
କଳିଯୁଗରେ ଏକପାଦେ । ମିଛରେ ବୁଡ଼ିଯାଉ ସର୍ବେ ॥
ଜାଣିଲୁ ମନେ ଧ୍ୟାନ କରି । ଧର୍ମ ଗଲାଣି ସବୁ ସରି ॥
ନ ସହି ଭକ୍ତଙ୍କ ଆରତ । ସତ୍ୟରେ ହେଲୁ ଉପଗତ ॥
ଆମ୍ଭର ଅବିକାର ମତ । ଦୀକ୍ଷା ବହିଲୁ ଅବଧୂତ ॥
ଭକ୍ତେ ଯେ ପାଇଲେ କଷଣ । ମୋହର ସୁଖ ନାହିଁ ମନ ॥
ଭକ୍ତଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାରିବା ପାଇଁ । ମୋହର ଦିବାନିଶି ନାହିଁ ॥
ନରତେ ଧର୍ମକୁ ସାଧନ । ଧୂନିକ କରାଇ ଉଦ୍ୟମ ॥
ମୋ ନାମ ଅନାଦି ପୁରୁଷ । ତୋ ଆଗେ କହିଲୁ ବିଶ୍ୱାସ ॥
କାହୁଁ ଚିହ୍ନିବେ ମୋତେ ନର । ଦୀକ୍ଷାକୁ ନିନ୍ଦନ୍ତି ଅପାର ॥
ଶୁଣି ଗୋବିନ୍ଦ ତୋଷମନ । ଭଣେ ଅର୍ଷିତ ଶ୍ୟାମସ୍ଥାନ ॥

ଇତି ଶ୍ରୀ ନିର୍ବେଦ ସାଧନେ ଗୁରୁଶିଷ୍ୟ ବିଗୃରଣେ ବ୍ରହ୍ମା ବିଷ୍ଣୁ
ହରବ୍ରତ କରଣ ଚରିତେ ଅନାଦି ମହାଶୂନ୍ୟରୂପୀ ପୃଥ୍ୱୀ
ଆତଯାତ ବିଧିମତ କଥନେ ଶ୍ରୀ ଅନାଦି ଗୋବିନ୍ଦ
ସମ୍ବାଦେ ନାମ ପଞ୍ଚଦଶୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

* * *

ଷୋଡ଼ଶ ଅଧ୍ୟାୟ

ଗୋବିନ୍ଦ ଉବାଚ

ହେ ପ୍ରଭୁ ଅନାଦି ଅଶେଷ । ଭକତ ରକ୍ଷଣେ ବିଶ୍ୱାସ ॥
ଭକ୍ତ ଭୟକୁ ବଜ୍ର ସେହ୍ନା । ବହିଛ ଅବଧୂତ ବାନା ॥

ହେ ପ୍ରଭୁ ଦୟାଳୁ ପୁରୁଷ । କହ ଭକ୍ତଙ୍କ ଉପଦେଶ ॥
ଶ୍ରୀମୁଖୁ ଶୁଣିଥିବ ମୁହିଁ । କହିବ ସଂଶୟ ଫିଟାଇ ॥

ଅନାଦି ଉବାଚ

କହେ ଅନାଦି ବ୍ରହ୍ମଜ୍ୟୋତି । ଭକତ ଜଗତଙ୍କ ପ୍ରୀତି ॥
ଆମ୍ଭେ ହେ ଅନାଦି ଈଶ୍ୱର । ମର୍ତ୍ତ୍ୟେ ହୋଇଲୁ ଅବତାର ॥
ଜଗାଇ ଜମ୍ବୁଦ୍ୱୀପେ ଧୂନ । ଶବଦେ ଚେତିଲେ ସୁଜ୍ଞାନ ॥
ନିଷ୍କାମେ କଲେ ସେ ଭଜନା । ଯେତେଡ଼ ଭକ୍ତଙ୍କୁ ହେଲ ଜଣା ॥
ଏ କଳି ଯୁଗେ ଯେତେ ନର । ଅବିଜ୍ୟ ଅଧର୍ମ ଆଚାର ॥
ଧର୍ମକୁ ନିନ୍ଦନ୍ତି ବହୁତ । ତିଳ ମାତ୍ରକେ ଯିବେ ହତ ॥
ଧର୍ମ ଅଧର୍ମ ନ ଜାଣିଣ । କୂଟ କପଟେ ନେଲେ ଧନ ॥
ଶୂନ୍ୟ କଳାରୁ ଯେତେ ଜାତ । ସେ ହେବେ ଆମ୍ଭର ଭକତ ॥
ଯେ ଦେହେ ବସ୍ତୁ ତେଜ ନାହିଁ । ସେ ମୋତେ ଜାଣିବଟି କାହିଁ ॥
ଅନେକ ଯୁଗ ବହିଗଲା । ଆସିଣ ଅଷ୍ଟମନୁ ହେଲା ॥
ନବମନୁରେ ଉତପତ୍ତି । ସରିବ ସଂସାର ବିଭୂତି ॥
ନାମ ନିନ୍ଦିବେ ଯେତେ ଲୋକ । ନର୍କରେ ହେବେ କୀଟପୋକ ॥
ନ ଜାଣି ଗୁରୁ ନିନ୍ଦା କଲେ । କଷ୍ଟ ମିଳଇ ଅନ୍ତଃକାଳେ ॥
କଳି ଯୁଗର ଭାବ ଦେଖ । ମେଳଛ ପ୍ରାୟେ ସର୍ବ ଲୋକ ॥
ଭକ୍ତକୁ ବିଘ୍ନ ଉପୁଜାଇ । କହିବେ ଉପହାସ୍ୟ ଦେଇ ॥
କରିବେ ମନକୁ ବିମୁଖ । ହୃଦରେ ନ ଧରିବେ କୋପ ॥
ସହିବେ ପୃଥ୍ୱୀ ପ୍ରାୟେ ହୋଇ । ନାମ ବ୍ରହ୍ମରେ ଚିତ୍ତ ଦେଇ ॥
ସେହୁ କରିବେ ଦ୍ୱନ୍ଦ ବାଦ । ମନରେ ନକର ସମ୍ବାଦ ॥
ଆମ୍ଭେ କପାଇଁ ଶାପ ଦେବା । ତାଙ୍କ ଇଚ୍ଛାରେ ପ୍ରାଣଯିବା ॥
ଆମ୍ଭର ଅବିକାର ମତ । ପାଳିବେ ଯେବଣ ଭକତ ॥
ସମର୍ଥ ହେଲେ ଭଜୁଥାଇ । ନୋହିଲେ ଅପସରି ଯାଇ ॥
କାହାକୁ ଯାଚିଦେବା ନାହିଁ । ନାମ କି ବିକାକିଣା ହୋଇ ॥
ଅନେକ ଯୁଗ କ୍ଷୟ ଯିବ । ଏ ମୋର ନାମ ରହିଥିବ ॥

ନାମଟି ଗୁରିଯୁଗେ ସତ୍ୟ । ନାମ ନଥାଇ କେଉଁ କୃତ୍ୟ ॥
ଜଗତଜନ କଲେ ନିନ୍ଦା । ଭୂଲି ନୋହିବୁ ଶତେ ଧନ୍ଦା ॥
ନାମକୁ ଧରିଥିଲେ ଭିଟି । ସଂଶୟୁ ପକାଇବୁ କାଟି ॥
ନାମଟି ଅମୂଲ୍ୟ ରତନ । ସରି ନୁହିଁଇ ତ୍ରିଭୁବନ ॥
ଅନୁଭବର ଜ୍ଞାନଭେଦ । ସରି ନୁହିଁଇ ଚୁରିବେଦ ॥
ମନେ ଚତୁରି ଥିଲେ ଭଜ । ସାହସେ ପାଇବୁକ ଖୋଜ ॥
ହେଲେ ତୁ ଅବଧୂତ ସୁତ । ପାଇବୁ ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନ ତତ୍ତ୍ୱ ॥
ବ୍ରହ୍ମଟି ଅକର୍ମ ଅକ୍ଷୟ । ସଦା ସର୍ବଦା କର୍ମ କ୍ଷୟ ॥
ନାମର ନାହିଁ ଆଦିଅନ୍ତ । କି ଜାଣି ଭଜିବେ ଭକତ ॥
ଶକ୍ତି ନପାରି କରି ହେଜା । ମନରେ ହେଉଥିବେ ଦୁଯା ॥
ନ ଶକ୍ତି ନପାଇବେ ଅନ୍ତ । ବୋଲିବେ ନୋହେ ଜ୍ଞାନସତ୍ୟ ॥
ଯେ ମୋତେ ନକରେ ଭଜନା । ତାହାର ମନ ବଡ଼ ସିନା ॥
ସୁଖେ ନ ଦେଉ ସୁଖଭୋଗ । ଦୁଃଖିତ ପଣେ କରୁ ଯୋଗ୍ୟ ॥
ସୁଖେ ନ ଦେଉ ଜଳ ଅନ୍ନ । ଦଗଧି କରୁଥାଉ ମନ ॥
ଏଡ଼େ କଷଣେ ଭକ୍ତ ଯେବେ । ନାମକୁ ଭଜଇ ସମ୍ଭବେ ॥
ହୃଦ ପଦ୍ମରେ କରି ଜପ । ଧ୍ୟାନ କରଇ ମୋର ରୂପ ॥
ଯାହାକୁ ଯାହା ଦେଇ ମୁହିଁ । ହର ବ୍ରହ୍ମାହିଁ ନ ଜାଣଇ ॥
ଭକତ ମୋହର ଜୀବନ । ଆମ୍ଭେ ନ କରୁ ଭିନ୍ନାଭିନ୍ନ ॥
ସେହି ଖଟିଲେ ଆମ୍ଭେ ଖଟୁ । ସମାନ ଗୁରୁଶିଷ୍ୟ ଅଟୁ ॥
ଦୁହିଁଙ୍କ ଜାଣ ଏକ ପ୍ରାଣ । ଭକ୍ତରେ ନ କରିବା ରଣ ॥
ହାଡ଼ି ଚଣ୍ଡାଳ ପଛେ ହେଉ । ମୋହର ନାମ ଭଜୁଥାଉ ॥
ତାର ହୃଦରେ ମୋର ବାସ । କରଇ ଜ୍ଞାନ ପରକାଶ ॥
ତେଣୁ ପବନ ତାରକାୟେ । ଛନ୍ଦ କପଟେ ମନ ନୋହେ ॥
କହଇ ନାମ ଗଙ୍ଗାନଦୀ । ତହିଁ ମୁଁ କରେ ଜ୍ଞାନ ସିଦ୍ଧି ॥
ବାହ୍ୟ ଅନ୍ତରେ ମୋ ଭକତ । ଧରେ ଅନ୍ତଥି ଦାଷା ମତ ॥
ସକଳ ଗୃହେ ଅନ୍ନ ଭୁଞ୍ଜି । ମୁଁ ଯହିଁ ଦେଉଥାଇ ଖଞ୍ଜି ॥

ଏ ଧର୍ମ କରେ ମୋ ଭକତ । ଆମ୍ଭେ ହୋ କରୁ ସେହିମତ ॥
ସେହି ଆମ୍ଭକୁ କରେ ସେବା । ଆମ୍ଭେ ତାହାଙ୍କୁ କରୁ ସେବା ॥

ଗୋବିନ୍ଦ ଉବାଚ

ଶୁଣି ଭକତ ମନେ ତୋଷ । ପୁଚ୍ଛଇ ଶ୍ରୀଗୁରୁଙ୍କ ପାଶ ॥
ହେପ୍ରଭୁ ଜଗତ କରତା । କହିଲ ଉଚିତ ଏ କଥା ॥
ତୁମ୍ଭ ସେବାରେ ଯେହୁଥାଇ । ନ ପାରି ଯେବେ ଛାଡ଼ିଦେଇ ॥
ତାହାକୁ କି ଭକତି ହୋଇ । ହେ ପ୍ରଭୁ ମୋତେ ଏହା କହ ॥

ଅନାଦି ଉବାଚ

କହନ୍ତି ଅନାଦି ପୁରୁଷ । ଭକ୍ତି ଅଭକ୍ତି କଥାରସ ॥
ଶୁଣ ଗୋବିନ୍ଦ ମନଦେଇ । ମୋର ସେବାରୁ ଯେ ଛାଡ଼ଇ ॥
ଇହ ପରରେ ନାହିଁ ଭଲ । ତା ସର୍ବ କର୍ମ ଅମଙ୍ଗଳ ॥
ସାଧୁ ବିବେକ ସୁଜ୍ଞଜନ । ତାଙ୍କୁ କରନ୍ତି ଅପମାନ ॥
ମିଶି ନ ପାରେ କେଉଁଠାରେ । ହସନ୍ତି ଦେବଗଣ ତାରେ ॥
ନାମ ଛାଡ଼ିଲେ ଅପରାଧୀ । ନ ଗଚ୍ଛେ ସତ୍ୟ ଧର୍ମ ବିଧି ॥
ଆବର ହୋଏ ଗୁରୁଦ୍ରୋହୀ । କୀଟ ପତଙ୍ଗେ ତାକୁ ଲିହି ॥
ସଂସାରେ ଥାଇ ଯେତେଦିନ । ଚଞ୍ଚଳ ପବନ ପ୍ରାୟ ମନ ॥
ମାୟା ଭ୍ରମରେ ହୋଇ ବାଇ । ସୁବୁଦ୍ଧି ଚେତନା ହରାଇ ॥
ସ୍ନେହ ନ ବଢ଼ଇ କାହାରେ । ନ ଥାଇ ପର ଉପକାରେ ॥
ତାହାଙ୍କୁ ଆମ୍ଭେ ହୋ ନଦେଖି । ତେଣୁ ବୋଲଇ ମହାପାପୀ ॥
ମର୍ତ୍ତ୍ୟ ପାତାଳେ ନାହିଁ ଠାବ । ଆବର କାହିଁ ସ୍ୱର୍ଗ ଭୋଗ ॥
ନେଉ ପରିସ୍ୟେ ପ୍ରାଣରଖେ । ପଡ଼ନ୍ତି ନରକ କୁମ୍ଭୀ ପାକେ ॥
ଶୁଣିଲୁ ଟିକି ହୋ ଗୋବିନ୍ଦ । ନାମ ଛାଡ଼ିବା କୃତ୍ୟ ମନ୍ଦ ॥
ଜଗତଲୋକ ନ ବୁଝନ୍ତି । ନାନାବିଧ ପ୍ରକାରେ ନିନ୍ଦନ୍ତି ॥
ଆମ୍ଭ ନାମ ଅନନ୍ତ ନାହିଁ । ତେଣୁ ବୋଲଇ ମହାମାଇ ॥
ବୋଲନ୍ତି ମିଛା ନୋହେ ସତ୍ୟ । କିସ ପାଇବେ ଆମ୍ଭ ଅନ୍ତ ॥
ନ ଚିହ୍ନି ହେଉଥାନ୍ତି ବାୟା । ନିରତେ କରୁ ଥାଉ ମାୟା ॥

ଆମ୍ଭର ଦୀକ୍ଷା ଯେ ଧରଇ । ସେହୁ ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ଭେଟ ପାଇ ॥
ସେ ପଛେ ଦିଗମ୍ବର ନୋହୁ । ଗୃହରେ ରହି ଜପୁ ଥାଉ ॥
ତାର ପୁରକୁ ଆମ୍ଭେ ଯାଉଁ । କ୍ଷଣେ ହୋଇଲେ ଦଣ୍ଡେ ରହୁ ॥
ଦେଖ ତା ନିଷ୍କାମ ଭକତି । ଆମ୍ଭେ ନ ଛାଡ଼ୁ ତାଙ୍କ କତି ॥
ଏମନ୍ତ ଭାବେ ହେ ଗୋବିନ୍ଦ । ଆମ୍ଭେ ଭକତ ଜଡ଼ ବନ୍ଧ ॥
ଯାହା ବାଞ୍ଛିଲେ ତାହାପାଇ । ଲୋଡ଼ିଲେ ଭକ୍ତ ନ ମିଳଇ ॥
ଭକ୍ତ ଆମ୍ଭର ପ୍ରାଣହିତ । ତେଣୁ ତା ଭାବରେ ମୋହିତ ॥
ଅନେକ ବ୍ରହ୍ମା ଇନ୍ଦ୍ର କଲୁ । ଚନ୍ଦ୍ର ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କୁ ଭିଆଇଲୁ ॥
କେହି ନ ଜାଣିଲେ ମୋ ଭାବ । ମୋହେ ପଡ଼ିଣ ହେଲେ ସର୍ବ ॥
ଯେହୁ ନ ଜାଣେ ନାମଲେଶ । ନିରତେ ଥାଉ ତାର ପାଶ ॥
ଭକ୍ତକୁ ପଡ଼ିଲେ ବିପତ୍ତି । ଜ୍ଞାନଖଡ଼ଗେ ଦେଉଁ ଛେଦି ॥
ଛନ୍ଦ କପଟ ହୃଦେ ନାହିଁ । ତେଣୁ ନିର୍ମଳ ତାର ଦେହୀ ॥
ନିରତେ ଗାଉଥାଇ ନାମ । ତାକୁ ଦେଖିଲେ ଡରେ ଯମ ॥
ନିଷ୍ଠା ନିଷ୍କାମ ତାର କାୟା । ନ ଲଗେ ଜନ୍ମ ମୃତ୍ୟୁ ମାୟା ॥
ନାମେ ଭକ୍ତଙ୍କୁ କରୁ ବଡ଼ । କିସ ଜାଣିବେ କାହୁଁ ମୂଢ଼ ॥
ପାପ ପୁଣ୍ୟକୁ ନ ବିଚାରି । କହନ୍ତି ଫୁଲପଣ କରି ॥
କହି ଉଦଣ୍ଡ କରିଥାନ୍ତି । ଭକତ ଦୀକ୍ଷାହିଁ ଖଣ୍ଡନ୍ତି ॥
ଗୋବିନ୍ଦ ଏ ମାୟା ସଂସାର । ଅଗାଧ ସମୁଦ୍ର ସାଗର ॥
ସିନ୍ଧୁ ଲହଡ଼ି ପ୍ରାୟ ମାୟା । ଭସାଇ ନେଉଅଛି କାୟା ॥
ଏଥିକି ଜାଣି ବୁଝିଥିବୁ । ଭଜନେ ହେଳା ନ କରିବୁ ॥
ଲହଡ଼ାଦେବ ବେଳୁବେଳ । ଘୋଟି ଆସୁଛି ଭବଜଳ ॥
ଏ କଳିଯୁଗ ଲୋକଠାରେ । ସଙ୍ଗତ ନୋହିବ କାହାରେ ॥
କହିଲେ ଆଦିବ୍ରହ୍ମ ଜ୍ୟୋତି । ଗୋବିନ୍ଦ ସମ୍ପାଦେ ଜାଗ୍ରତି ॥
ସେ ଗୁରୁ ଶିଷ୍ୟଙ୍କ ଗୁମର । ଭଣେ ଅର୍ଜିତ ଧାମ ଛାର ॥
ସୁଜନେ ନ ଧରିବ ଦୋଷ । ଅଟେ ମୁଁ ବାଳୁତ ବୟସ ॥

ଇତି ଶ୍ରୀ ନିର୍ବେଦ ସାଧନେ ଭକ୍ତ୍ୟଭକ୍ତ ଭାବ ଚରିତ କଥନେ ଶ୍ରୀ ଗୁରୁଶିଷ୍ୟ ସମ୍ବାଦେ ନାମ ଷୋଡ଼ଶୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

* * *

ସପ୍ତଦଶ ଅଧ୍ୟାୟ

ଗୋବିନ୍ଦ ଉବାଚ

ହେ ନାଥ ଜଗତ କରତା । ମନେ ପଡ଼ିଲା ଆସି କଥା ॥
ତୁ ପରା ଅଟୁ ଇତିପତି । ହେ ନାଥ କହ ଚିତା ବିଭୂତି ॥

ଅନାଦି ଉବାଚ

ଗୋବିନ୍ଦ ମୁଖ ଚାହିଁ ହସି । କହନ୍ତି ଆଦି ବ୍ରହ୍ମରାଶି ॥
ଗୋବିନ୍ଦ ସାବଧାନେ ଶୁଣ । ତୁ ଯାହା କଲୁ ହୋ ପ୍ରସନ୍ନ ॥
ଶୂନ୍ୟମଣ୍ଡଳେ ଆମ୍ଭେ ଥାଉଁ । ଶୂନ୍ୟପୁରୁଷହିଁ ବୋଲାଉ ॥
ଅବନା ମନ୍ଦିରେ ମୋ ବାସ । ଅଣଅକ୍ଷରେ ମୁଁ ପ୍ରକାଶ ॥
ପରମଶୂନ୍ୟେ ଆମ୍ଭେ ଥାଉଁ । ପରମ ପୁରୁଷ ବୋଲାଉଁ ॥
ଠୁଳଶୂନ୍ୟରେ ମୋର ସ୍ଥିତି । ମୋ ନାମ ନିରାକାର ମୂର୍ତ୍ତି ॥
ଧ୍ରୁବମଣ୍ଡଳେ ଆମ୍ଭେ ଥାଇ । ଧ୍ରୁବମାର୍କଣ୍ଡହିଁ ବୋଲାଇ ॥
ମୁରାଠ ମଣ୍ଡଳେ ବିଶ୍ରାମ । ହଂସ ସୁହଂସ ମୋର ନାମ ॥
ମୁରାଠ ମଣ୍ଡଳେ ମୋ ବାସ । ଦେବ ଆଧାନେ ପରକାଶ ॥
ବେଦର ଓଁ କାର ମଧ୍ୟରେ । ମୁଁ ଥାଇ ଶବଦ ଭେଦରେ ॥
ସ୍ୱର୍ଗଭୁବନେ ମୋର ବାସ । ମୁଁ ଇନ୍ଦ୍ରପଣେ ପରକାଶ ॥
ବେଦଭୁବନେ ମୋର ସ୍ଥିତି । ମୋ ନାମ ବିଅନ୍ତ ମୂରତି ॥
କୁବେର ଭୁବନେ ମୁଁ ଥାଇ । ଅଷ୍ଟରତ୍ନକୁ ମୁଁ ସଞ୍ଚଇ ॥
ବରୁଣପୁରେ ମୋ ବିହାର । ଆମ୍ଭେ ବରୁଣ ଦଣ୍ଡଧର ॥
ଦଶଦିଗରେ ପୂରିଥାଇ । ଚଉଦିଗରେ ମୁଁ ବୁଲଇ ॥
ଅମପା ଶୂନ୍ୟ ମୋର ଦେହି । ମୋ ନାମ ଆରତେ ଜପାଇ ॥
ନକ୍ଷତ୍ର ମଣ୍ଡଳେ ମୁଁ ଥାଇ । ନକ୍ଷତ୍ରଗଣହିଁ ବୋଲାଇ ॥

ଆଦିତ୍ୟ ମଣ୍ଡଳେ ମୋ ବାସ । ମୁଁ ସର୍ବତେଜ ପରକାଶ ॥
ସକଳ ଭୂତେ ପୁରିଥାଇ । ମୋ ନାମ ଅଣଗୃଣ ବାଇ ॥
ମୋ ନାମ ଥାଇ ଅଗ୍ନି ମଧ । ମୋ ନାମ ବଷ୍ଣୁଙ୍କର ପଦ ॥
ମୋ ନାମ ସପତ ସାଗର । ପୁର ରହିଛି ଚଉଫେର ॥
କ୍ଷୀର ସିନ୍ଧୁରେ ମୋର ବାସ । ମୋ ନାମ ଅନାଦି ପୁରୁଷ ॥
ଆମ୍ଭେ ହୋ ଆଦିଶକ୍ତି ନାଶ । ପୃଥିବୀ ଧରନ୍ତୁ ଆବୋରି ॥
ଅନନ୍ତ ନାଗଟି ବୋଲଉଁ । ସପ୍ତଫେଣାରେ ପୃଥ୍ୱୀବନ୍ଧ ॥
ମାଳଗିରିରେ ମୋର ବାସ । ଚତୁର୍ଦ୍ଧାମୂର୍ତ୍ତି ମୋର ବେଶ ॥
ଯେ କପିଳାସ ଗିରିବନ । ମୁଁ ଲିଙ୍ଗରୂପେ ଆଭରଣ ॥
ମୋ ନାମ ଗଙ୍ଗା ଭାଗୀରଥି । ସର୍ବ ତୀର୍ଥଙ୍କ ଅଧିପତି ॥
ଆମ୍ଭେ ଯମୁନା ସରସ୍ୱତୀ । ସଦା ସର୍ବଦା ବହୁ ଫାଟି ॥
ଆମ୍ଭେ ବୋଲଉ ସ୍ତ୍ରୀଜାତି । ମାସକେ ଥରେ ରଜୋବତୀ ॥
ରୂପେ ବୋଲଉ ସ୍ତ୍ରୀ ଅଙ୍ଗ । ପୁରୁଷରୂପେ କରୁ ସଙ୍ଗ ॥
କରତାରୂପେ ଦେଉ କର । ହରତାରୂପେ ନେଉ ହରି ॥
ମାତାରୂପରେ କରୁଁ ଜନ୍ମ । ଭରସାରୂପେ କରୁ କର୍ମ ॥
ଏ ସବ ପ୍ରକୃତିର ହେତୁ । ଆମ୍ଭେଟି ଅଟ ଜନ୍ମ ମୃତ୍ୟୁ ॥
ମୋ ନାମ ଅଟେ ଯମରାଜା । ପାପୀଙ୍କି ଦେଉଁଥାଉ ସଜା ॥
ମୁହିଁ ଅଟଇ ରାଜ୍ୟ ରାଜା । ଆବର ଅଟୁ କୁଳପ୍ରଜା ॥
ରାଜାପଣରେ ଦିନନେଉ । ମନ୍ତ୍ରିପଣରେ ବୁଝିଥାଉ ॥
ସେବକରୂପେ ଆଜ୍ଞାକରି । ସାମନ୍ତରୂପେ ଥାଉଁ ବସି ॥
ପାପଭାରରେ ମୁହିଁ ଥାଇଁ । ମୁଁ କାଳରୂପେ ସଂହାରଇ ॥
ସକଳ ଭୂତେ ମୋର ବସା । ମୁହିଁ ମଧୁର ମୁହିଁ କଷା ॥
ମୁଁ ଅଗରୁ ଚନ୍ଦନ ବାସ । ମୁଁ ଗନ୍ଧ ପ୍ରକଟଇ ବିଷ ॥
ମୁହିଁ କରଇ ଉଇବାଟ । ମୁହିଁ ସତ୍ୟାଦି ମୁହିଁ ମିଛ ॥
ଆମ୍ଭେ ହୋ ଖଟମିଛ କହୁଁ । ବୁଡ଼ାଇ ଆପେ ବୁଡ଼ିଯାଉ ॥
ଜଟାରେ ବନ୍ଧୁ ଛଡ଼ବଡ଼ । ହାରିବା ପଦେ ଦେଉଁ ମାଡ଼ ॥

ସମ୍ପଦେ ସାଧୁତ ବୋଲଉଁ । ଭୈରବଙ୍କ ରୂପେ ଧେନପାଉଁ ॥
ମୋ ନାମ ଅଟେ ଗୁରମେଘ । ପାଳୁଛୁ ସଂସାର ସମୁଦ୍ର ॥
ଫଳଙ୍କ ମଧ୍ୟେ ମୁହିଁ ଧାନ । ସଞ୍ଚ ସକଳ ପିଣ୍ଡ ପ୍ରାଣ ॥
ମୁଁ ରତ୍ତ କାମିନୀକ ଯୋଗ୍ୟ । ଆମ୍ଭେ ହୋ ଅଟୁ କାମଦେବ ॥
ଜଳରେ ଜୀବରୂପେ ଥାଉଁ । ପବନ ପରମ ବୋଲଉ ॥
ଆମ୍ଭେ ବୋଲଉଁ ନିଶାପତ୍ତି । ପକ୍ଷେ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ପକ୍ଷେ ରତ୍ତ ॥
ଚନ୍ଦ୍ରର ବନେ ଆମ୍ଭ ସ୍ଥାନ । ପକ୍ଷେ ଉଦୟ ପକ୍ଷେ ଲୀନ ॥
କାଳ ବିକାଳ ଆମ୍ଭ ନାମ । ମୃତ୍ୟୁ ଭେଦକୁ ଅଟୁ ଯମ ॥
ଅଙ୍ଗକୁ ଅଟୁ ରୋଗ ବ୍ୟାଧି । ବୋଲଉ ମନ୍ତ୍ର ମଉଷଧି ॥
ତେଣୁ ଅନାଦି ଆମ୍ଭ ନାମ । ମୁଁ ଅଟେ ସକାମ ନିଷ୍କାମ ॥
ମୁହିଁ ଅନାଦି ଅବଧୂତ । ସକଳ କରୁ ସମାପତ ॥
ଗୋବିନ୍ଦ ବୁଝୁ ଅବା ମନ୍ଦ । ଆମ୍ଭେ କରଉଁ ଛନ୍ଦ ବନ୍ଦ ॥
କୁଟ କପଟେହିଁ ନ ଦେଉଁ । ସତ୍ୟ ପଦରେ ଶ୍ରୋତା ବନ୍ଧୁ ॥
ଭୂମି ସଙ୍ଗତେ ମିଶି ଯାଉ । ପୃଥିବୀ ମେଦିନୀ ବୋଲଉଁ ॥
ଆମ୍ଭେ ବୋଲଉଁ ଗୁରୁଯୁଗ । ଆମ୍ଭେ ଅର୍ଜିଲୁ ନାନା ଭୋଗ ॥
ସତ୍ୟାଦି ଯୋଗର ଭକତ । ତପ ଯୁଗକୁ ହେଲୁ ସତ୍ୟ ॥
ଆବର ଯୋଗେ ଯେତେ ମୁନି । ସତ୍ୟ ଯୁଗକୁ ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନୀ ॥
ହେଲୁ ବାମନ ଅବତାର । ଭକ୍ତେ ମୋ ଥିଲେ ସଙ୍ଗତର ॥
ଭ୍ରମ ସେ ଯୁଗେ ଧନନେଲୁଁ । ବେଶରେ ଗୋପନେ ରହିଲୁଁ ॥
ସତ୍ୟରେ ଭକତ ଯେତକ । ତ୍ରେତୟା ଯୁଗେ କପିରୂପ ॥
ମୁହିଁ ପ୍ରକାଶ ରବିତଳେ । ଦୁଷ୍ଟଙ୍କୁ ସଂହାରଣ କଲେ ॥
ଯେଉଁ ସଙ୍ଗତେ ଭକ୍ତଗଣ । ଲଙ୍କାରେ ମାଇଲୁ ରାବଣ ॥
ତ୍ରେତୟା ଯୁଗେ ଭକ୍ତ ମୋର । ଜନ୍ମିଲେ ଦ୍ୱାପର ଯୁଗର ॥
ତପସ୍ୟା କରିବାର ବେଳେ । ଗୋପ କାମିନୀ ବୋଲାଇଲେ ॥
ଅନେକ କଲୁ ବଇଭୋଗ । ପ୍ରବେଶ ହେଲା କଳିଯୁଗ ॥
ମୁଁ ଅଟେ ଭକ୍ତଭାବେ ବଶ । ମୁହିଁ ଶ୍ରୀଗୁରୁ ମୁହିଁ ଶିଷ୍ୟ ॥

ଆମ୍ଭେ ହେ ଅଟୁ ବେଦବ୍ରହ୍ମା । ପିଣ୍ଡକୁ କରୁ ସରଜନା ॥
ଆମ୍ଭେ ବୋଲଉ ଭଗବାନ । ସକଳ ଦେବାଦେବୀ ଗଣ ॥
ମୁହିଁ ଅଟଇ ମହାଦେବ । ପ୍ରକୃତି ପ୍ରଳୟ ସ୍ୱଭାବ ॥
ମୋ ନାମ ଅଟେ ଜପ ତପ । ଷଟ୍‌ବିଂଶ ବୃତ୍ତେ ଜ୍ୟୋତିରୂପ ॥
ମୋ ନାମ ଅଟେ ଜ୍ଞାନ ଧ୍ୟାନ । ଗୋବିନ୍ଦ କର୍ଣ୍ଣ ଦେଇ ଶୁଣ ॥
ସକଳ ପ୍ରକୃତିରେ ଧନ୍ଦ । ମୋର ମାୟାରେ ମୁହିଁ ବନ୍ଦୀ ॥
ମୁହିଁ ଅର୍ଜିଲି କ୍ରିୟା କର୍ମ । ମୋ କଲ କର୍ମେ ହେଲ ଭ୍ରମ ॥
ଅନେକ ଜୀବଜନ୍ତୁ ଠାରେ । ବାସ ମୋ ସକଳ ଶରୀରେ ॥
ଯେତେ କହିଲି ତୋର ଆଗେ । ମନରୁ ନ ପାଶୋର ବେଗେ ॥
ତିନ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ଏକ କର । ବୁଝିବୁ ଯେବେ ମନେ ଧର ॥
ସାର ଅସାର ଦୋଷ ଯେତେ । ଭାଙ୍ଗି ନ ପାରେ କଦାଚିତେ ॥
ଆବର କଥା ଏକ ତୋତେ । କହିବା ତୋହର ଅଗ୍ରତେ ॥
ଶୁଣି ଗୋବିନ୍ଦ ତୋଷ ଚିତ୍ତ । ଭଣଇ ଭୀମ ଅରକ୍ଷିତ ॥
ସୁଜନେ ଦୋଷ ନ ଧରିବ । ଚିତ୍ତ ମୋ ବାଳକ ସ୍ୱଭାବ ॥

ଇତି ଶ୍ରୀ ନବେଦ ସାଧନେ ଗୁରୁ ଶିଷ୍ୟ ସମ୍ବାଦରଣେ ସାରସାର ଭେଦାଭେଦବିଧି ଚରିତ କଥନେ ନାମ ସପ୍ତଦଶୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

—o—

ଅଷ୍ଟାଦଶ ଅଧ୍ୟାୟ

ଗୋବିନ୍ଦ ଉବାଚ

କହନ୍ତି ଆଦି ବ୍ରହ୍ମ ସାର । ଗୋବିନ୍ଦ ଶୁଣ ବାକ୍ୟ ମୋର ॥
ଏ କଳିଯୁଗେ ଆମ୍ଭେ ଉଦେ । ଘୋଷା ବହିଲୁ ନିରବେଦେ ॥
ସ୍ଥାପିଲୁ ଜମ୍ବୁଦ୍ୱୀପେ ଧୁନି । ଚୌଷଠି ସିଦ୍ଧ ସଙ୍ଗେ ଘେନି ॥
ଭକ୍ତଙ୍କୁ ଘେନି ସଙ୍ଗତର । କରିବୁ ସୃଷ୍ଟିର ବିଚାର ॥
ଜଗତେ ହେଲ ଟଳଟଳ । ନ ରହିବ ସତ୍ୟଧର୍ମ କୁଳ ॥

ଧର୍ମସ୍ଥାପନ କଲି ଆଣି । ନିନ୍ଦିତ କରନ୍ତି ନ ଜାଣି ॥
ଆମ୍ଭର ନିର୍ବେଦ ସାଧନା । ନ ଜାଣି ସର୍ବେ ହୋନ୍ତି ବଣା ॥
ଆମ୍ଭର ଯେବଣ ବିଭୂତି । ଚନ୍ଦ୍ର ସୂର୍ଯ୍ୟହିଁ ନ ଜାଣନ୍ତି ॥
ମାୟାରେ ସର୍ବେ ଅଗୋଚର । କାହାକୁ ନୁହଇ ଗୋଚର ॥
ଯେ କୃପା ଦ୍ୱାପର ଯୁଗରେ । ଜନ୍ମିଲୁ କୃଷ୍ଣ ଅବତାରେ ॥
ରମଣ ଗୋପୀଭୁଲେ କଲୁ । ଗୋପୀକି ଅଷ୍ଟପୁତ୍ର ଦେଲୁ ॥
ତହୁଁ ଦ୍ୱାରକାପୁରେ ବାସ । ଘେନାଇ ଚଳୁଁ ସର୍ବ ଶିଷ୍ୟ ॥
ତହିଁରେ କଳିଦ୍ୱନ୍ଦ ଅନ୍ତେ । ଉପାୟୁ ରଚି ଆମ୍ଭ ଚିତ୍ତେ ॥
କୁଠ କପଟରେ ଅଇଲୁ । ଛନ୍ଦ ବିବାଦ ଆଚରିଲୁଁ ॥
ଯୁଦ୍ଧ ଆଚରି ପରକାଶ । ପୁତ୍ରଙ୍କୁ ଆମ୍ଭେ କଲୁ ନାଶ ॥
ଗତି ମୁକତି କରିବାରେ । ଛେଦନ କଲୁ ଯେ ଚକ୍ରରେ ॥
ଘେନିଲୁ ଯଦୁବଂଶ ପ୍ରାଣ । ମୋ ଅଙ୍ଗ ମଧ୍ୟେ ହେଲେ ଲୀନ ॥
ଆମ୍ଭର ଅଙ୍ଗେ ଥିଲେ ପଶି । ତାହାକୁ କହିଲୁ ବିଶ୍ୱାସୀ ॥
ଆମ୍ଭ ଆଶାରେ ତୁମ୍ଭେ ଯାଅ । ମର୍ତ୍ତ୍ୟରେ ଜନ୍ମ ଲଭି ଥାଅ ॥
କଳି ଉତ୍ପତ୍ତି ପରକାଶ । ଚୈରିଲକ୍ଷ ବତିଶସହସ୍ର ॥
କଳି ଚୈରିଯୁଗ ହୋଗାନ୍ତେ । ଯେ ବତିଶ ସହସ୍ର ଅନ୍ତେ ॥
ତହିଁ ମଧ୍ୟରେ ଅବତାର । ନିର୍ବେଦ ଦୀକ୍ଷା ଅନୁସର ॥
ବେଶ ଧରିବୁ ଅବଧୂତ । ସେ କଳିଯୁଗରେ ଉଦିତ ॥
ପିଣ୍ଡ ଆଚରି ଜନ୍ମ ହେବ । ମୋହ ଅଚେତା ହୋଇଥିବ ॥
ବ୍ରହ୍ମ କର୍ମକୁ ସଙ୍ଗେ ଘେନି । ସ୍ଥାପିବୁ ଜମ୍ବୁଦ୍ୱୀପେ ଧୂନି ॥
ନାମକୁ କରିବୁ ବିଖ୍ୟାତ । ମହିମା ସାଗର ଉଦିତ ॥
ଧୂନି ସ୍ଥାପିବୁ ପୂର୍ବ ମୁଖେ । ଘୋଟିବୁ ତିନିପୁର ଯାକେ ॥
ତେଣୁ ଯେ ମାୟାଗିବ ଫାଟି । ନାମ ଧରିବେ ତେଣୁ ରଟି ॥
ମୋ ଦେହୁଁ ଯେତେକ ଉଦିତ । ଦୀକ୍ଷା ବହିବେ ଅବଧୂତ ॥
ଗୋବିନ୍ଦ ମୋର ଆଜ୍ଞାବନେ । ତହୁଁ ମୋ ଭକ୍ତ ଜନ୍ମ ହେଲେ ॥
ଏହାଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାରିବା ପାଇଁ । ତେଣୁ ପ୍ରକାଶ ହେଲୁଁ ମହୀ ॥

ଯେତେକ ମୋର ଭାଷାଅଂଶ । ଜାଣ ଗୋବିନ୍ଦ ଯଦୁବଂଶ ॥
ଯାହାର ଥିବ ପୂର୍ବ ଭାଗ୍ୟ । ନାମକୁ ସେହୁ ହେବ ଯୋଗ୍ୟ ॥
ଯେହୁ ଧରେ ଚିତ୍ତେ ସରାଗେ । ନ ପଡ଼େ ଜନ୍ମ ମୃତ୍ୟୁ ଭାଗେ ॥
ଯେ ପ୍ରାଣୀ ମୋର ଅଂଶେ ନାହିଁ । ନିର୍ବେଦେ ପଶିବେ ସେ କାହିଁ ॥
ଏ ବଡ଼ ନିଗୂଢ଼ ଭକତି । ହର ବ୍ରହ୍ମାଦି ଡରୁଛନ୍ତି ॥
ଭକତ ନିମନ୍ତେ ଯେ ମୁହିଁ । ସାଧୁଛି ନୀର କ୍ଷୀର ଖାଇ ॥
ନ କରି ସୁଖ ଭୋଗ ବାଞ୍ଛା । ଧର୍ମ ସ୍ଥାପନ ମନେ ଇଚ୍ଛା ॥
ନାହିଁ ମୋ ବଡ଼ ପଦେ କାର୍ଯ୍ୟ । ଭକ୍ତେ ମୋ ହେଲେ ଅଧୈର୍ଯ୍ୟ ॥
ତାହାଙ୍କ ପାଇଁ ମୋ ସାଧନ । ବେଶ ଧରିଛି ଅପ୍ରଚ୍ଛନ ॥
ସତ୍ୟକୁ ସ୍ଥାପିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତେ । ଦଣ୍ଡେହୋ ସୁସ୍ଥ ନାହିଁ ମୋତେ ॥
ଗ୍ରୀଷ୍ମ ବରଷା ମୋତେ ନାହିଁ । ଶୀତ ଶିଶିର ନ ଜାଣଇ ॥
ଅତିଥିରୂପେ ଏ ଜଗତେ । ଭ୍ରମୁଛି ଶୁଭାଶୁଭ ପଥେ ॥

ଗୋବିନ୍ଦ ଉବାଚ

ହେ ପ୍ରଭୁ ଜଗତ ଧାରଣ । କହିଲ ନିର୍ବେଦ ସାଧନ ॥
ଶୁଣି ହୋଇଲି ମୋକ୍ଷଭାଗୀ । ବେଦ ମୁକତି ମାର୍ଗ ଲଭି ॥
ମନରେ ପାଇଲି ପରତେ । ମନ କଳ୍ପନା ମୋର ଯେତେ ॥
ତୁମ୍ଭ ମହିମା ପରକାଶ । ବିଦିତ ହେଲା ଦଶଦିଶ ॥
ଭକତ ସାଧିବେ କିରୂପେ । ଏହା କହିବ ମୋତେ ଆପେ ॥
ଶ୍ରୀମୁଖୁ ଶୁଣିଥିବି ମୁହିଁ । ଆଜ୍ଞାରେ ତାହା କରିବଇଁ ॥

ଅନାଦି ଉବାଚ

ବୋଲନ୍ତି ଶୁଣ ଗୋବିନ୍ଦାଇ । ଶୁଣ ସାଧନା କର୍ଣ୍ଣ ଦେଇ ॥
ବାହ୍ୟରେବେଦ ଆଚରିବୁ । ମନରେ ନିର୍ବେଦ ସାଧିବୁ ॥
ଚିହ୍ନି କରିବୁ ମାନ୍ୟ ଧର୍ମ । ଯେ ଛନ୍ତି ବେଦର ବଚନ ॥
ଯେ ଧର୍ମେ ଯେଉଁ କାଷ୍ଠାତତ୍ତ୍ୱ । ତାଙ୍କୁ ଯଥାର୍ଥ ବୋଲି ସତ୍ୟ ॥
ନୋହିଲେ ପକାଇବୁ ଲେଟ୍ଟି । ଆମ୍ଭର କସ ଯାଉଅଛି ॥

ଗୋବିନ୍ଦ ଉବାଚ

ହେ ପ୍ରଭୁ କେମନ୍ତେ କହିଲ । ଯେ କାଷ୍ଠ ସତ୍ୟ ନ ଲେଖିଲ ॥
କଲେ ସେ ଯେଉଁ ଧର୍ମ କୃତ୍ୟ । କି କର୍ମ ବୋଲାଇବେ ସତ୍ୟ ॥

ଶ୍ରୀ ଅନାଦି ଉବାଚ

ଭକ୍ତ ବଚନ ମନେ ରଖି । ସେ ଯେ ଅନାଦି ଶୂନ୍ୟରୂପୀ ॥
ବୋଲନ୍ତି ଶୁଣରେ ଗୋବିନ୍ଦ । ଯେ ତତ୍ତ୍ୱ ସତ୍ୟ ସନ୍ଧି ଭେଦ ॥
ସର୍ବଦା ବଦନେ ନାମ ଝୁଲ । ତାହାକୁ ସିନା ସତ୍ୟ ବୋଲି ॥
ଚନ୍ଦ୍ର ସୂର୍ଯ୍ୟ ଯେ ଉଦେ ଅସ୍ତ । ତାହାକୁ କର୍ମ ବୋଲି ଖ୍ୟାତ ॥
ସିନ୍ଧୁ ଯେ ରହିଅଛି ପୂରି । ତୋ ଧର୍ମ ସତ୍ୟେ ଲେଖା କରି ॥
ବାସୁକି ପୃଥ୍ୱୀ ଅଛି ଧରି । ତା ଧର୍ମ ସତ୍ୟେ ଲେଖା କରି ॥
ଯେ ପ୍ରାଣୀ ସତ୍ୟେ ଅଛି ରହି । ତାକୁ ଧର୍ମାଦି ବୋଲି କହି ॥
ଯେ ଧର୍ମ ସ୍ଥିର ଯୁଗେ ଅଛି । ତାକୁ ଲୋଡ଼ିବା ମନେ ବାଛି ॥
ଯେ ଧର୍ମ କାଷ୍ଠଶ୍ରୁତି ଜପ । ଏ ଭବେ ହୋଇଛନ୍ତି ହତ ॥
ଯେ କର୍ମ ଅଳ୍ପଦିନେ ନାଶେ । ସେ ଆମ୍ଭ ଲେଖାକୁ ନ ଆସେ ॥
ବହି ଗଲେଣି ବେଦଗାଇ । ଭେଦଟି ନ ଜାଣନ୍ତି କେହି ॥
ଫଳ ଶ୍ରୁତିରେ ସର୍ବେ ବାୟା । ନ ଜାଣି ଛନ୍ଦ ମୋହମାୟା ॥
ଯେତେ ମୁଁ କହିଲି ଗୋବିନ୍ଦ । ମନ୍ତର ନ ରଖିବୁ ଭେଦ ॥
ନୋହିବୁ ପ୍ରକୃତିରେ ଧନ୍ଦା । ପଛେ ନ ଦେବୁ ମୋତେ ନିନ୍ଦା ॥
ଲଙ୍ଘିବୁ ନାହିଁ ସୁରନଦୀ । ହୋଇବୁ ଗୁରୁ ଅପରାଧୀ ॥
ପଦେ ନୋହିବୁ ବଡ଼ି କହି । ଆବର ହେବୁ ବିପ୍ର ଦ୍ରୋହୀ ॥
ନରେ କରିବେ ଉପହାସ । ସକଳ ଧର୍ମ ଯିବ ନାଶ ॥
ଏହା ତୁ ନ କହିବୁ କାହିଁ । ସାଧୁଛି ତିନ ପୁର ମୁହିଁ ॥
ଜଗଉଅଛି ଖଳ ବଳ । ଚଳେ ଛେଦିବୁ ଦୁଷ୍ଟବଳ ॥
ନବେଦ ସାଧନା ଏ ପଦ । ଅନାଦି ଗୋବିନ୍ଦ ସମ୍ବାଦ ॥
ପୃଥ୍ୱୀ ହେଲଣି ଛଟପଟ । ଲାଗିଛି ବେଦ ନଟକୂଟ ॥
ବେଳକୁ ବେଳ ଅପ୍ରମାଣ । ଲାଗିବ ଦ୍ୱନ୍ଦ ଗୋଳଠାଣ ॥

ସୁର ଅସୁର ଏକ ହୋଇ । ପାଦରେ କମ୍ପୁଥିବ ମହୀ ॥
କେହି କାହାକୁ ନ ମାନିବେ । ମୂର୍ଖପଣରେ ହନନେବେ ॥
ଧର୍ମ ଅଧର୍ମ ନ ବିଚାରି । ସୁକର୍ମ ପଥ ନ ଆଚରି ॥
ଏକ ଆରେକ ଅନ୍ୟୋଅନ୍ୟି । କାହା ବଚନ କେ ନ ମାନି ॥
ଆପ ବଡ଼ିମା ଆପେ କରି । ଦ୍ରୋହ କର୍ମରେ ଯିବେ ସରି ॥
ସତ୍ୟ ଧର୍ମକୁ ନ ମାନିବେ । ମଦ ମାଂସରେ ହନ ନେବେ ॥
ବିଷ ହୋଇବ ସତ୍ୟପଦ । ଭକ୍ତିରେ କରିବେ ବିବାଦ ॥
ଅନର୍ଥ ହେବ ଦିନୁଦିନେ । ଏକାଙ୍ଗ ଆତ୍ମା ଭକ୍ତ ଗୁଣେ ॥
ସ୍ତ୍ରିରି ପୁରୁଷ ଏକ ମତେ । ପରମ ଶାସ୍ତ୍ର ଭାଗବତେ ॥
ଗାୟନ କରି ସୁସ୍ୱରେ । ଏ ଘୋର କଳିକାଳ ଯୁଗେ ॥
ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ତାରଣ ନିମନ୍ତେ । ଭକ୍ତେ ମୋ ଫେରିବେ ଜଗତେ ॥
ସକଳଠାରେ ସମଚିତ୍ତ । ବିସ୍ତରି ପଞ୍ଚ ଆତ୍ମାତତ୍ତ୍ୱ ॥
ସକଳ ଦ୍ୱାରେ ଭିକ୍ଷାମାଗି । ସାତ୍ତ୍ୱିକ କର୍ମେ ଥିବେ ଜାଗି ॥
ହବିଷ୍ୟ ପାତ୍ରରେ ଭୁଞ୍ଜିବେ । ଭୂମି ଆସନେ ହନନେବେ ॥
ଏ ଧର୍ମ ପରକାଶ ହେବ । ଏ କଳିଯୁଗ କ୍ଷୟ ଯିବ ॥
ବହୁତ ରଣଗୋଳ ଉଠି । ଉଲକାପାତ ହେବ ସୃଷ୍ଟି ॥
ଅନନ୍ତ କୋଟି ସାଧୁଗଣ । ଚୌଷଠି ସିଦ୍ଧ ଋଷିମାନ ॥
ଜନମ ଲଭି କଳିକାଳେ । ଏ ଘୋର ଯୁଗକାଳବଳେ ॥
ସଂଖ୍ୟା କଲରେ ଶଙ୍ଖେ ଭକ୍ତ । ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡେ ହୋଇବେ ବିଦିତ ॥
କଷାବସନ ଅଙ୍ଗେ ଲଇ । ଆତ୍ମର ଆଜ୍ଞା ଶିରେ ବହି ॥
ଧର୍ମ ପାଳିବେ ପ୍ରତିଦିନ । ଭକ୍ତଙ୍କୁ ପଡ଼ିବ କଷଣ ॥
ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଲେ ଭକ୍ତକୁଳ । ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡେ ଉଠିବ କହଳ ॥
ଜନ୍ମି ଅଛନ୍ତି ବୀରମାନେ । ଗୁପ୍ତରେ ନରଦେହେ ପଣେ ॥
କଥା ହୋଇବ ଅସମ୍ଭାଳ । ବଚନେ ନ ଯିବେ ସମ୍ଭାଳ ॥
ବୋଲିବେ ନବଦ୍ୱୀପ ମହୀ । ଦୁଷ୍ଟଙ୍କୁ ପକାଇବେ ଦହି ॥
ଧରି ମାରିବେ କରି ଚୂନା । ଗୋବିନ୍ଦ ଶୁଣିଥାଅ ସିନା ॥

ଯାହା ମୁଁ କହୁଅଛି ତୋତେ । ମନରେ ନ ହୁଅ ଅପ୍ରତେ ॥
ମହୀରେ ଦୁଷ୍ଟବଳ ଥିବେ । ଭକ୍ତ ମୋ ଗୋଡ଼ାଇମାରିବେ ॥
ଅନର୍ଥେ ଯୁଦ୍ଧ ଆରମ୍ଭିବେ । ପର ଦୁହିତା ହରନେବେ ॥
କରିବେ ଘରେ ଘରେ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ । କାଢ଼ିଛେଣି କରି ମାଲବନ୍ଧ ॥
ଦୁଷ୍ଟହିଁ ନ ରହିବେ କେହି । ତେଣୁ ଉଶ୍ୱାସ ହେବ ମହୀ ॥
ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଚରଣକୁ ଧ୍ୟାନ । ଭଣେ ଅକ୍ଷିତ ଖିମ ହୀନ ॥

ଇତି ଶ୍ରୀ ନବେଦ ସାଧନେ ଗୁରୁଶିଷ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣରଣେ ଯଦୁବଂଶ ଭକ୍ତ
ଚରିତ କଅନେ ସତ୍ୟଚନ୍ଦ୍ର ବର୍ଣ୍ଣନେ ଅନାଦି ଗୋବିନ୍ଦ
ସମ୍ବାଦେ ନାମ ଅଷ୍ଟାଦଶୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

—o—

ଊନବିଂଶ ଅଧ୍ୟାୟ

ଗୋବିନ୍ଦ ଉବାଚ

ହେ ପ୍ରଭୁ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ କରତା । ଅଶେଷ ଜନ ପିତା ମାତା ॥
ତୁମ୍ଭର ନାହିଁ ଆଦିଅନ୍ତ । ତେଣୁ ବୋଲଅ ଅବଧୂତ ॥
ମହିମା ଘୋଷା ଏ ସଂସାରେ । ପ୍ରକାଶ ତିନ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡରେ ॥
ଏ କଳିଯୁଗ ଯେବେ ଯିବ । ପୃଥ୍ୱୀକି କେଉଁ କଥା ହେବ ॥
ଏହା କହିବା ମୋର ଆଗେ । କି କି କରିବ ସତ୍ୟଯୁଗେ ॥
ନର ଦେହରେ ଜନ୍ମପାଇ । କି କଥା ହେବ ନ ଜାଣଇ ॥
ତୁମ୍ଭେ ଯେ ସଦଗୁରୁ ମୋର । ଶୁଣି ମୁଁ ଥିବି ଶ୍ରୀମୁଖର ॥

ଅନାଦି ଉବାଚ

ଶୁଣ ଗୋବିନ୍ଦ ଶୁଦ୍ଧଚେତା । ସେ ସତ୍ୟବ୍ରତର ବାରତା ॥
ଅନନ୍ତ କୋଟି ସାଧୁସିଦ୍ଧ । ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡେ ହୋଇବେ ଉଦିତ ॥
ଚୌଷଠି ସିଦ୍ଧ ଋଷିଗଣ । ସେ ନର ଦେହେ ଉତପନ୍ନ ॥
ଯେ ଷଡ଼ବ୍ରହ୍ମବାସୀ ଯେତେ । ନର ଦେହରେ ଉତପତ୍ତି ॥
ସେ ନବ ଋଷି ଜନ୍ମପାଇ । ନର ଦେହରେ ଛନ୍ତି ରହି ॥

ସେ ଗୃହ କବି ରହିଥିଲେ । ମୋ ସଙ୍ଗେ ଅବତାର ହେଲେ ॥
ସେ ଗୃହଶାଖା ଗୃହଭାଇ । ଅଛନ୍ତି ଚଉଦଗେ ରହି ॥
ଗୃହ ପଣ୍ଡିତ ସେ କରଣ । ଜନମ ଲଭିଛନ୍ତି ଜାଣ ॥
ରାଜପୁରୁଷ ଦେବଲୋକ । ନର ଦେହରେ ଜନ୍ମ ଦେଖ ॥
ବେଦ ପୁରୁଷ ଗୋପଲୋକ । ଜନମ ଲଭି ସଇଲୋକ ॥
ଯେ ମୁନି ବ୍ରହ୍ମଲୋକମାନ । ନର ତନୁରେ ଛନ୍ତି ଜାଣ ॥
ଯେ ରାଜକନ୍ୟା ଦେବକନ୍ୟା । ଲୀଳା ଅଙ୍ଗକୁ ଏ ସର୍ଜନା ॥
ଦେବନ୍ତ ସ୍ତ୍ରିଶି ବ୍ରହ୍ମସ୍ତ୍ରିଶି । ଏ ଜମ୍ବୁଦ୍ୱୀପେଛନ୍ତି ପୂରି ।୨୦। ॥
ଆମ୍ଭର ଆଜ୍ଞାପାଇ ସର୍ବେ । ଜନମ ଲଭିଛନ୍ତି ଭବେ ॥

ଗୋବିନ୍ଦ ଉବାଚ

ହେ ପ୍ରଭୁ ଅନାଦି ଅନନ୍ତ । ଯାହା କହିଲ କଥା ସତ ॥
ସ୍ୱରୂପ କେମନ୍ତେ ଜାଣିବା । କେବଣ ଲକ୍ଷଣେ ଚିହ୍ନିବା ॥
ଅନେକ ଅଛନ୍ତି ସଂସାରେ । ପ୍ରଭୁର ତିନି ଭୁବନରେ ॥
କେତେ ଆଗୃରେ କେଉଁ କର୍ମ । କେମନ୍ତେ ଜାଣିବା ଏ ଧର୍ମ ॥

ଅନାଦି ଉବାଚ

ଶୁଣ ଗୋବିନ୍ଦ ନିରନଇ । ଜାତିଲକ୍ଷଣ ଦେବା କହି ॥
ଯେବଣ ନର ରାଜଗୁଣ । ପର ଧନରେ ଥାଇ ମନ ॥
ବୋଲଏ ବଡ଼ ଲୋକନୀତି । କରନ୍ତି ଯଥାର୍ଥ ଭକତି ॥
ନ ଥାଇ ଗୁରୁପାଦେ ଭାବ । ଇହ ପରରେ ମତ୍ତଗର୍ବ ॥
ନାମକୁ ଭଜି ନ ପାରନ୍ତି । ସୁଖ ଭୋଗରେ ଦିନନ୍ୟନ୍ତି ।୩୦।
ଏ ରାଜଲକ୍ଷଣ ବିଧାନ । ଶୁଣ ଗୋବିନ୍ଦ ଦେଇ ମନ ॥
ଦେବ ଲୋକଙ୍କ କଥା ଶୁଣ । ବିଚ୍ଛନ୍ଦେ ପଶିଥାଇ ମନ ॥
ନୃତ୍ୟ ଗୀତରେ ବନ୍ଦୀଚିତ୍ତ । ବାସନା ଯେନନ୍ତି ବହୁତ ॥
ଫୁଲ ଚନ୍ଦନ ମଣ୍ଡି ଅଙ୍ଗେ । ଭୂଷା କହନ୍ତି ନାନାରଂଗେ ॥
ନାନାଦି ଫୁଲପଣ କରି । ବଳେ ହରନ୍ତି ପରନାରୀ ॥
ନ ଥାଇ ସୁବୁଦ୍ଧି ଆଗୃର । ଶୁଣ, ଗୋବିନ୍ଦ ହେତୁ କରି ॥

ବେଦାନ୍ତ ଲୋକ ଯେଉଁମାନେ । ଧର୍ମ ଆସ୍ଥିର ଅନୁକ୍ଷଣେ ॥
କରନ୍ତି ବସ୍ତୁତ ବିଚାର । ବେଦାନ୍ତମତେ ଅଧିକାର ॥
ସ୍ନାନ ଶଉଚେ ଆଗମନ । ଶ୍ଳୋକ ସ୍ମୃତି ଉଦ୍ୟାପନ ॥
କହନ୍ତି ଅରଥ ସଂବାଦ । ମନରେ ବଡ଼ିମା ଉନ୍ମାଦ ।୪୦ ॥
ବଢ଼ାନ୍ତି ନାନାକର୍ମମାନ । ନ ଥାଇ ସଦଗୁରୁ ଜ୍ଞାନ ॥
ବେଦାନ୍ତ ଲକ୍ଷଣ ଯେମନ୍ତ । ଶୁଣ ଗୋବିନ୍ଦ ଜଗନ୍ନାଥ ॥
ଗୋପଲୋକଙ୍କ ନ୍ୟାୟ ଶୁଣ । ଛୋ ଆଗେ ଫେଡ଼ଦେବାଗୁଣ ॥
ମନ ଗୁପତଭାବେ ଥାନ୍ତି । ଚୋର ସ୍ୱଭାବରେ ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ୍ତି ॥
ମନର ଭିତରେ ମଜନ । କେହି ନ ଜାଣେ ତାଙ୍କ ଗୁଣ ॥
ଠାରନ୍ତି ନେତ୍ରପଥେ କଥା । ପାପ ପୁଣ୍ୟକୁ ନାହିଁ ଚିନ୍ତା ॥
ଯହିଁରେ ଇଚ୍ଛା ତହିଁ ଯାନ୍ତି । ସକଳ ଘରରେ ପଶନ୍ତି ॥
ଗୋପଲୋକଙ୍କ ଏ ଆସ୍ଥିର । ଶୁଣ ଗୋବିନ୍ଦ ଦାମୋଦର ॥
ମୁନିଲୋକଙ୍କ ଯେତେ ରୀତି । ଶୁଣ କହିବା ସେ ବିଭୂତି ॥
ମନରେ ଧରିଥାନ୍ତି ଆଣ୍ଠ । ସୁଜ୍ଞାନ ଗୁରୁ ଧର୍ମ ବାଟ ॥
ତାହାଙ୍କ କାହିଁ ଆଦି ଅନ୍ତ । ନାମ ଭଜନାରେ ସାମର୍ଥ ॥
ଧୀର ସୁସ୍ଥିର ସତ୍ୟବୁଦ୍ଧି । ବଚନ କରୁଣା ବାରିଧି ॥
ଉଦ୍ଧାର ହୁଅନ୍ତି ସେ ଅପେ । ନ ପଡ଼ି ନର୍କ କୁମ୍ଭୀପାକେ ॥
ମୁନିଲୋକର ଏ ଲକ୍ଷଣ । ଗୋବିନ୍ଦ ହେତୁ କରି ଜାଣ ॥
ବ୍ରହ୍ମଲୋକଙ୍କ ଯେ ଆସ୍ଥିର । ଶୁଣ ଭକତ ବୀରବର ॥
ମହାଶୂନ୍ୟରେ ଥାଇ ମନ । ଅରୂପ ନାମ ଦରଶନ ॥
ଉଦେ ଅସ୍ତରେ ନିତି ପ୍ରତି । କରନ୍ତି ସେବା ଧର୍ମଭକ୍ତି ॥
ବ୍ରହ୍ମ ଖେଳଇ ତାର ଅଙ୍ଗେ । ସକଳେ ଖଟିଥାନ୍ତି ସଙ୍ଗେ ॥
ଦୟାଦୃଷ୍ଟିରେ ସେ ସମାନ । ନାହିଁ ନ କରି ଭିନ୍ନାଭିନ୍ନ ॥
ଭୋଜନ ଶାନ୍ତିରେ ସୁଶୀଳ । ସହିବାପଣେ ସିନ୍ଧୁଜଳ । ୭୦ ॥
ସକଳ ସମାନ ଦେଖନ୍ତି । ଗୁରୁ ଚରଣେ ରଖି ମତି ॥
ଏ ବ୍ରହ୍ମଲୋକଙ୍କ ବ୍ୟବସ୍ଥା । ଶୁଣ ହୋ ବଜ୍ରଗିରୀ କଥା ॥

ଉତ୍ତମ ଲକ୍ଷଣ ଆସ୍ଥର । ମଦ୍ଧରୁ ନୁହଇ ବାହାର ॥
ଖଟାଇ ଥାଇ ପଶବାସୀ । ବହୁ ଲକ୍ଷଣ ମନେ ଧରି ॥
ମଧୁର କରି କହେ କଥା । ବଡ଼ ପଦରେ ଥାଇ ଶ୍ରୋତା ॥
ରାଜକନ୍ୟାଙ୍କର ଏ ଭାବ । ଶୁଣ ଦେବକନ୍ୟାଙ୍କ ଲଭ ॥
ଚନ୍ଦ୍ରପ୍ରାପ୍ୟେକ ତାଙ୍କ ମନ । ପ୍ରେମ ରସରେ ଛନ୍ନ ଛନ୍ନ ॥
ଅଟନ୍ତି ଦେବ ସହଚରୀ । ଭୋଗ କରନ୍ତି ଧରି ଧରି ॥
କାହିଁ ନ ରହେ ତାଙ୍କ ଚିତ୍ତ । ଶୃଙ୍ଗାରେ ଏକା ତାଙ୍କ ମତ ॥
ଦେବସ୍ତ୍ରିରୀଙ୍କ ଏହି ବାଣୀ । ଗୋବିନ୍ଦ ଏହା ଥାଅ ଶୁଣି ॥
ଦେବକନ୍ୟାଙ୍କ ଯେଉଁ ବିଧି । ହୃଦେ ସଞ୍ଚରେ ବହୁବିଧି ॥
ଯଥା ବିଧିରେ ଭକ୍ତି ସେବା । ସ୍ୱାମୀ ସେବାରେ ଚିତ୍ତ ଥିବା ॥
ଦେବତା ପ୍ରାପ୍ୟେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ । ମାନି ସେ କରଇ କର୍ମକୁ ॥
ଫଳ ଶ୍ରୁତିରେ ଥାଇ ବାଞ୍ଛା । ଗୁରୁଜନରେ ଅଳ୍ପ ଇଚ୍ଛା ॥
ଗୋପସ୍ତ୍ରିରୀଙ୍କ ଯେଉଁ ଭାବ । ଶୁଣ ଭଗବାନ ମାଧବ ॥
ମନରେ ଝୁରନ୍ତି ପୁରୁଷ । ନୋହୁ ନା ଯୁବାଙ୍କ ବୟସ ॥
ଛାଡ଼ି ଆପଣ ପତିଅଙ୍ଗ । ପରେ ପୁରୁଷେ କରି ସଙ୍ଗ ॥
କିଛି ନ ଜାଣି ଭଲମନ୍ଦ । ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତେ ଦଣମଣ୍ଡ ॥
ଗୁପତେ କରନ୍ତି ପୀରତି । ଲଭ ହାନିରେ ଯେଉଁ କାଗିଁ ॥
ଗୋପକନ୍ୟାଙ୍କ ଏହି ମତ । ଶୁଣ ମୁନି କନ୍ୟାଙ୍କ ଜାତ ॥
ମହା ପୋଷର ଚିତ୍ତବୁଦ୍ଧି । ହୃଦରେ କଥାକୁ ସମାଧି ॥
ଧରି ସମ୍ଭାଳ ଵନ ନେଇ । ହୃଦରେ କପଟ ନଥାଇ ॥
ସେବା କରନ୍ତି ଅନୁକ୍ଷଣ । ସ୍ୱାମୀ ଚରଣେ ଥାଇମନ ॥
ଏକରୁ ନ ଜାଣନ୍ତି ଦୁଇ । ପତି ଭକତା ତାଙ୍କୁ କହି ॥
ସେବାଭକ୍ତିରେ ଚିତ୍ତ ମଜ୍ଜି । ଭାବନ୍ତି ସର୍ବ କର୍ମ ତେଜି ॥
ତାହାଙ୍କ ହସ୍ତରେ ଯେ ଜଳ । ପିଇଲେ ଖଣ୍ଡେ ରୋଗକାଳ ॥
ଏତେ ଲକ୍ଷଣ ମୁନି ସ୍ତିରୀ । ତାହାଙ୍କ ହସ୍ତ ଥିବ ଧରି ॥
ପୁଣ୍ୟ ପ୍ରକାଶ ବେଳୁବେଳେ । ଆଶା ବଢ଼ଇ ଗୃହ କଲେ ॥

ବନ୍ଦିତ କୃପା ସେ କରନ୍ତି । ସତ୍ୟ ଧର୍ମରେ ହିନ ନ୍ୟନ୍ତି ॥
ଶୁଣିଲଟିକ ହୋ ଭକତ । ମୁନି କନ୍ୟାଙ୍କ ବୁଦ୍ଧିମତ ॥
ବ୍ରହ୍ମ କନ୍ୟାଙ୍କ ଗୁଣ କହୁଁ । ତୋ ମନୁ ସଂଶୟ ଫିଟାଉ ॥
ଶୂନ୍ୟ ପୁରୁଷ ଅଲେଖଙ୍କୁ । ଆଶ୍ରୟ କଲେ ଅରୂପଙ୍କୁ ॥
ସ୍ୱାମୀ ଚରଣେ କରି ପ୍ରୀତି । ନାମ ବ୍ରହ୍ମରେ ଥାଇ ମତି ॥
ସେ ନାରୀ ତାରି ଆପେ ତାରେ । ସପତ ପୁରୁଷ ଉଦ୍ଧରେ ॥
ଏମନ୍ତ ଗୁଣ ଯେ ଯୁବତୀ । ନ ପୁଚ୍ଛ ତାର ଗୋସ ଜାତି ॥
ଯେତେ ଦୂରକୁ ପଛେ ହେବା । ପ୍ରଦାନ ପଦେ ହେବ ବସା ॥
ଶୁଣିଲୁଟିକ ହୋ ଗୋବନ୍ଦ । ଗୁପତ ଲୀଳା ରସ ଛନ୍ଦ ॥
ଷୋଳ ସହସ୍ର ଯେ କାମିନୀ । ଜନ୍ମି ଅଛନ୍ତି ଦେହ ଘେନି ॥
ସେ ଅଷ୍ଟପାଟବଂଶୀ ନାରୀ । ସମସ୍ତେ ନରଦେହ ଧରି ॥
ରାଧିକା ଦୁତୀ ବୃନ୍ଦାବତୀ । ନର ଦେହରେ ରହିଛନ୍ତି ॥
ଯେ ବ୍ରହ୍ମା ବିଷ୍ଣୁ ଶିବ ତିନି । ଜନ୍ମି ଅଛନ୍ତି ଦେହ ଘେନି ॥
ସଂଖ୍ୟା ଯୋଗକୁ ଲଭିବାରେ । ଜନ୍ମି ଅଛନ୍ତି ସର୍ବ ଘରେ ॥
ବାଆନ୍ ପାଟକ ଜାତି ସର୍ବେ । ଏକାନ୍ତ ପଙ୍ଗରେ ଭୁଞ୍ଜିବେ ॥
କହେ ଅର୍ପିତ ଭୀମ ହୀନ । ସୁମରି ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଚରଣ ॥

ଇତି ଶ୍ରୀ ନବେଦ ସାଧନେ ଅନାଦି ଗୋବନ୍ଦ ସମ୍ବାଦେ
ଗତ ଆଗତ ଚରିତ ବର୍ଣ୍ଣନେ ନାମ
ଊନବିଂଶୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

* * *

ବିଂଶ ଅଧ୍ୟାୟ

ଗୋବନ୍ଦ ଉବାଚ

ହେ ପ୍ରଭୁ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ କାରଣ । ଜଗତେ ପ୍ରଳୟ ପାଳଣ ॥
ଏକାନ୍ତ ପଙ୍ଗେ ଭୁଞ୍ଜିବାର । ଏକଥା ମୋତେ ଅଗୋଚର ॥
କେମନ୍ତ ବେଳେ ଏହିଭାବ । ଏକାନ୍ତ ପଙ୍ଗେ ଯୋଗାଇବ ॥

ଏକଥା ଶୁଣିଥିବ ମୁହିଁ । ସଂଶୟ ଫେଡ଼ଦେବ କହି ॥
ଶୁଣିଲେ ନ ଯାଇ ପରତେ । ହୋଇବ କେତେ ଦିନ ଅନ୍ତେ ॥

ଅନାଦି ଉବାଚ

ଶୁଣ ଗୋବିନ୍ଦ ମନଦେଇ । ସଂଶୟ ଫେଡ଼ଦେବା କହି ॥
ଏ କଳିଯୁଗ ଯେବେ ଯିବ । ସତ୍ୟଯୁଗ ଯେ ପ୍ରକାଶିବ ॥
ମୋ ଭକ୍ତବୃନ୍ଦ ଦାସଦାସୀ । ବସ୍ତୁ ତେଜରେ ପରକାଶି ॥
କେତେ ଏ ବଡ଼ ଲୋକମାନ । ତେଜକୁ କଲେଣି ହରଣ ॥
ଲକ୍ଷେ ରାଜାର ଛତ୍ରବାନା । ଗାତରେ ପୋତାଯିବ ସିନା ॥
ଆମ୍ଭେ ବସିବୁଁ ରାଜପଦେ । ଅଶେଷ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡର ମଧ୍ୟେ ॥
ଲକ୍ଷେ ଚାମର ଲକ୍ଷେ ଛତ୍ର । ଲକ୍ଷେହିଁ ସାରଥିର ମୂର୍ତ୍ତି ॥
ଲକ୍ଷେ ଖଞ୍ଜଣି ଲକ୍ଷେ ଗିନି । ଲକ୍ଷେକ ଜୟ ଶଙ୍ଖ ଧ୍ୱନି ॥
ଲକ୍ଷେ ମର୍ଦ୍ଦଳ ଲକ୍ଷେ ତାଳ । ଲକ୍ଷେ ଚନ୍ଦନ ଲକ୍ଷେ ଫୁଲ ॥
ଲକ୍ଷେ ଦାଉଣ୍ଡି ଲକ୍ଷେ ଭେରି । ଲକ୍ଷେକ ସିଂହହିଁ ନ ଫେରି ॥
ଲକ୍ଷେ ଦୁନ୍ଦୁଭି ଲକ୍ଷେ ହୁଳି ଲକ୍ଷେ ନାଟକ ଲକ୍ଷେ ଲୀଳା ॥
ଲକ୍ଷେ ମନ୍ଦିର ଲକ୍ଷେକୁମ୍ଭ । ଲକ୍ଷେକ ଚବ୍ଳ ଆରମ୍ଭ ॥
ଲକ୍ଷେ ପାରୁଆ ଦଧିମାଛ । ଲକ୍ଷେକ ରମ୍ଭା ତରୁ ଗଛ ॥
ଲକ୍ଷେ କଳସ ଲକ୍ଷେଚୂତ । ଲକ୍ଷେ ଡାହାଣାବର୍ତ୍ତ ଶଙ୍ଖ ॥
ଲକ୍ଷେ ଚାନ୍ଦୁଆ ଲକ୍ଷେ ଶେଯ । ଲକ୍ଷେ ଭଣ୍ଡାର ଲକ୍ଷେ ରାଜ ॥
ସଂଖ୍ୟା କଳିରେ ଯେତେ ଭକ୍ତ । ହୋଇବ ଖେଳ ଅପ୍ରମିତ ॥
ଚଉଦବାର୍ଷୀ ଖୋଲାଯିବ । ସୁବର୍ଣ୍ଣ ପାବଚ୍ଛ ବସିବ ॥
ନେତ ପତାଙ୍କ ଉଡ଼ୁଥିବ । ଆକାଶୁ ପୁଷ୍ପ ବୃଷ୍ଟି ହେବ ॥
ଷୋଳବଖର ଯେ କବାଟ । ଲଗିବ ଅଷ୍ଟରତ୍ନ କାଷ୍ଠ ॥
ସୁବର୍ଣ୍ଣ ପାରୁଆ ବସିବ । ହୀରର ଟୋପି ବସିଥିବ ॥
ନବରତ୍ନରେ ଘର ତୋଳି । ପଡ଼ିବଚଶ କମଳି ॥
ଷୋଳ ମଣ୍ଡପରେ ଷୋଳ କଳା । ହେଗ୍ୟ ଏକାନ୍ତ ଠାବ ହେଲା ॥
ରାଜାମାନଙ୍କ କଳା ସେହି । ବପୁ ଭାଙ୍ଗିବ ତେଜ ରହିଁ ॥

ତିନବଖରା ଘର ହେବ । ତ୍ରିପୁର ହସ୍ତକୁ ଆଣିବ ॥
ସପ୍ତବଖରା ଘର ହେବ । ଆମ୍ଭର ହସ୍ତରେ ରହିବ ॥
ଚଉଦବଖରା ମନ୍ଦିର । ଚଉଦ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ଆମ୍ଭର ॥
ବତିଶ ବଖୁରୀ ଆମ୍ଭର । ଆମ୍ଭେ ରହିବୁ ଭକ୍ତ ବୀର ॥
ଅଷ୍ଟ ବଖରା ଘର ହେବ । ପାତାଳ ଭୁବନ ଆସିବ ॥
ତିନଶ ବଜାର ବସିବ । ନଗ୍ରକୁ ବାଟୁ ହଆସିବ ॥
ପଡ଼ିବ ସାତପୁର ଚଉଡ଼ । ସିଂହ ଦୁଆର ହେବ ଗାଢ଼ ॥
ଏକୋଇଶ ବଖରା ମନ୍ଦିର । ଏକାନ୍ତେ ଭୁଞ୍ଜିବା ସଂସାର ॥
ସର୍ବ ଭୁଞ୍ଜିବ ଏକଠାରେ । ଅଶେଷ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ଭିତରେ ॥

ଗୋବିନ୍ଦ ଉବାଚ

ହେ ସ୍ୱାମୀ ଜୀବର କରତା । ଶ୍ରୀମୁଖେ କହିଲ ଯେ କଥା ॥
ପ୍ରଭୁ ଯେ ଭିକ୍ଷୁ ବାସୀ ହୋଇ । ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡେ ଭ୍ରମୁଛ ଗୋସାଇଁ ॥
ଏତେ ସମ୍ପଦ କାହୁଁ ହେବ । କେମନ୍ତେ କାହିଁରୁ ଆସିବ ॥
ଏକଥା ବଡ଼ ଅଗୋଚର । କେହି ନ ଜାଣେ ବ୍ରହ୍ମାସୁର ॥
ଏ ନରଲୋକେ କି ଜାଣିବେ । କେମନ୍ତେ ପରତେ ପାଇବେ ॥

ଅନାଦି ଉବାଚ

ଯାହା ମୁଁ କହୁଅଛି ତୋତେ । ଶୁଣ ଗୋବିନ୍ଦ ଏକଚିତ୍ତେ ॥
ଏ ରାଜାମାନେ ଖଟିଥିଲେ । ସମସ୍ତେ ଆଜ୍ଞାରେ ଚଳିଲେ ॥
ସେମାନେ ତୋଳିବେ ମନ୍ଦିର । ଛାମୁରେ ହୋଇବେ କିଙ୍କର ॥
ବାଉନକୋଟି ଯେ ଭଣ୍ଡାର । ରକ୍ଷିବେ ଆମ୍ଭର ଛାମୁର ॥
ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡେ ପରୀକ୍ଷା ପାଇବେ । ଧନରତନ ଆଣିଦେବେ ॥
ପୁତ୍ର ଦୁହିତା ସମର୍ପଣ । ଏ ରାଜ୍ୟଘର ସିଂହାସନ ॥
ସବୁ ସମର୍ପି ମୋ ଛାମୁରେ । ସେବା କରିବେ ନିରନ୍ତରେ ॥
ଗୁରିଦଗରୁ ରତ୍ନଧନ । ଏମନ୍ତେ ଠୁଳ ହେବ ଜାଣ ॥
ସୁବର୍ଣ୍ଣ ବେଢ ନର୍ଭୀହେବ । ମାଣିକ୍ୟ ରୁଖା ବସିଥିବ ॥
ଅଷ୍ଟରତନ ବସି ତହିଁ । ବିଚିତ୍ର କର୍ମରେ ନଭାଇ ॥

ଏକୈ୍ୱଶ ଭୁବନର ଲୋକ । ଏକାନ୍ତେ ଠୁଳହେବେ ଦେଖ ॥
ସପତଦ୍ୱନ ସାତଗ୍ରହ । ମହାନୃତ୍ୟରେ ଖେଳା ମାତ୍ର ॥
ସୁବେଶ ହୋଇ ଅଳଙ୍କାର । ଲେପ ଚନ୍ଦନ କର୍ପୂରର ॥
ପାଠପଡନ ପିନ୍ଧଥିବେ । ନୃତ୍ୟକୁ ଆଗଭର ହେବେ ॥
ଅନନ୍ତ ମଣ୍ଡଳେ ଖଞ୍ଜିର । ବଜାଇ ଗିନି ବାଦ୍ୟଭେରୀ ॥
ଯଦୁବଂଶରେ ବୀରବଂଶୀ । ପତ୍ରକାହାଳୀ ସିଂହାଘୋଷି ॥
ଦେବଲୋକଙ୍କ ବାଦ୍ୟନାଦ । ବାଜିବ ଦୁନ୍ଦୁଭି ଶବଦ ॥
ତାଣ୍ଡବନୃତ୍ୟରେ ମର୍ଦ୍ଦଳ । ବାଜେ ଅନେକ ଝାଞ୍ଜିତାଳ ॥
ସକଳ ଋଷିଗଣ ମିଳି । ଶିରରେ ଶତାମୃତ ଢାଳି ॥
ବର୍ଦ୍ଧିବେ ଆମ୍ଭ ଅଭିଷେକ । ଭକ୍ତ ମୋ ହେବେ ରାଜ ନୃପ ।
ଲକ୍ଷେରାଜନ ବାହାରିବେ । କଷାବସନ ସେ ଲାଇବେ ॥
ବିଭୂତି ଜଟା କାନ୍ଥଠାଇ । କୁଙ୍କୁମ କର୍ପୂର ଜଡ଼ାଇ ॥
ସମର୍ପି ଦେବ ପଞ୍ଚବସ୍ତ୍ର । ବନ୍ଦାଇଯୋଡ଼ି ଯୋଡ଼ି ପାଠ ॥
ଧନବସନ ରତ୍ନମାନ । ଦେବଇଁ ଯେ ମାଳ ଚନ୍ଦନ ॥
ଏତେ ପ୍ରକାରେ ଖେଳହେବା । ଭକ୍ତଙ୍କୁ କରିବଇଁ ବଶ ॥
ଯାହାର ଯହିଁ ବାଞ୍ଛାଥିବ । ଆମ୍ଭେ ହୋ କରାଇବୁ ଯୋଗ ॥
ସମସ୍ତେ ନୂଆ ନବତନ । ଭକ୍ତେ ମୋ ହେବେ ସନମାନ ॥
ସର୍ବଦା ବସନ୍ତ ବହିବ । ନବୀନରୂପ ପ୍ରକାଶିବ ॥
ସ୍ତିରୀପୁରୁଷ ଏକରୂପ । ସୁନ୍ଦର ଏକକୁ ଆରେକ ॥
ହୋଇବେ ପତିଭକ୍ତା ନାରୀ । ଗୁରୁସ୍ତପାଦେ ସେବାକରି ॥
ଗୁରୁବାନ୍ଧବ ଇଷ୍ଟ ଧର୍ମ । କରିବେ ସେବା ଭକ୍ତକର୍ମ ॥
ବନ୍ଧିତକର୍ମେ ବନନେବେ । ଗୃହକୁଟୁମ୍ବ ଆବୋରିବେ ॥
ହୋଇବେ ପତି ସଉଭାଗୀ । ଦେଖ ସମସ୍ତେ ଲୀଳାଅଙ୍ଗୀ ॥
ବତିଶ ଲକ୍ଷଣେ ଝଳିବେ । ସତୀସାଧବୀ ସର୍ବେ ହେବେ ॥
ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଥାଳୀରେ ଭୁଞ୍ଜିବେ । ରତ୍ନ ପଲଙ୍କେ ପହୁଡ଼ିବେ ॥
ଖଟିବେ ଦାସୀ ପରିବାରୀ । ଚାମର ଶ୍ରୀ ଅଙ୍ଗରେ ଧରି ॥

ଭଜଲେ ଗୁରୁପାଦ ଦ୍ୱନ୍ଦ । ପାଇବେ ସଣୀ ଫଣ ପଦ ॥
ସାଧୁସଙ୍ଗତେ ନେବେ ଧନ । ଆତ୍ମାରେ ପ୍ରକାଶିବେ ଜ୍ଞାନ ॥
ଦାରୁ ପ୍ରତିମା ନ ପୂଜିବେ । ଆତ୍ମା ଘଟରେ ଧନ ନେବେ ॥
କରିବେ ଅନନ୍ତ ମଣ୍ଡଳୀ । ଗୋଷ୍ଠି କରିବେ ବନ୍ଧୁ ମିଳି ॥
ନ ଥିବ ହୃଦରେ କପଟ । ଲଭି ଏକାନ୍ତ ଧର୍ମବାଟ ॥
ଅକର୍ମେ କେହି ନ ଚଳିବେ । ସତ୍ୟ ଆଗୁରେ ଧନନେବେ ॥
କରିବେ ଶୁଦ୍ଧ ଧର୍ମମାନ । ସତ୍ୟାଦି ଯୁଗର ଲକ୍ଷଣ ॥
ଶୁଣିଲୁଟିକି ହେ। ଭଗତ । ସତ୍ୟାଦି ଯୁଗର ଆଗତ ॥

ଗୋବିନ୍ଦ ଉବାଚ

ହେ ପ୍ରଭୁ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ଠାକୁର । ଯାହା କହିଲେ ମୋ ଆଗର ॥
ଅନନ୍ତ କୋଟି ସାଧୁମାନ । ଚୌଷଠି ସିଦ୍ଧ ଋଷିଗଣ ॥
କେମନ୍ତେ ହେବେ ଏକଠାଇଁ । ଏ କଥା ମୋର ପ୍ରତେ ନାହିଁ ॥
ତୁମ୍ଭେ ମୋ ଗତିପତି ଦାତା । ଅଶେଷ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ କରତା ॥
ନିର୍ଣ୍ଣୟ କର ମୋ ଆଗର । ଶ୍ରୀମୁଖେ କହ ଅଣାକାର ॥

ଅନାଦି ଉବାଚ

ଶୁଣ ଗୋବିନ୍ଦ ମନଦେଇ । ତୋ ଆଗେ ଫେଡ଼ିଦେବା କହି ॥
ଏ ପୃଥ୍ୱୀ କମ୍ପମାନ ହେବ । ଚଉଦ ଭୁବନ ଥରିବ ॥
ବାସୁକି ରଡ଼ିଦେବ ଛାଡ଼ି । ଶୂନ୍ୟ ଛାଡ଼ିବ ଘଡ଼ଘଡ଼ି ॥
ଏ ଦୁଷ୍ଟ ଅସୁରଙ୍କ ଭୟେ । କମ୍ପିବ ଅଡ଼ାଇ ଘଡ଼ିଯାଏ ॥
ଭକ୍ତେ ମୋ ଏକାମ୍ବର ବନେ । ଲୁଚିବେ ଗହନ କାନନେ ॥
ପୃଥ୍ୱୀ ଉଲ୍କାପାତ ହେବ । ଚଉଦ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ କମ୍ପିବ ॥
ଶୂନ୍ୟ ପୁରୁଷେ ଡାକଦେବ । ଆଗରେ ଶଙ୍ଖ ବାଜୁଥିବ ॥
ସେତିକବେଳେ ମୋ ଭକତ । ମନରେ ହୋଇବେ ସଚେତ ॥
ଆତଙ୍କ ମନରେ ଡାକିବେ । ନାମରେ ଶରଣ ପଶିବେ ॥
ଦକ୍ଷିଣ ଦିଗରୁ ଭକତ । ଆଣିବ ଖର୍ବ ପାଞ୍ଚଶତ ॥
ଉତ୍ତରଦିଗରୁ ଆସିବେ । ଲେଖାରେ ନବଲକ୍ଷ ହେବେ ॥

ପୂର୍ବଦିଗରୁ ଦଶଲକ୍ଷ । ଏକାନ୍ତଠାରେ ସର୍ବେ ଯୋଖ ॥
ପଶ୍ଚିମ ଭକ୍ତ ଅଗଣିତ । ଅନ୍ତ ନୁହଇ ତାଙ୍କ କଥା ॥
ସମସ୍ତେ ଆତୁର ନ ହୁଅ । ଟିଆକଣ୍ଠକୁ ଟାକଥାଅ ॥
ଏକ୍ୱୈଶ ଅଙ୍କରେ ପ୍ରମାଣ । ଏ କଳି ହଟପଟ ଜାଣ ॥
ବିହନ ରହିବେ ଭଗତ । ହୋଇବ ସତ୍ୟାଦ୍ଧ ଜଗତ ॥
ସେ ଗୁରୁଶିଷ୍ୟ ପାଦଗତେ । ମୋ ଚିତ୍ତ ରହୁ ଅନୁବ୍ରତେ ॥
ଶ୍ରୀଗୁରୁଚରଣେ ଶରଣ । ଭଣେ ପାମର ଖିମ ହୀନ ॥
କରୁଣାକଲେ ନାରାୟଣ । ଲେଖିଲ ନିର୍ବେଦ ସାଧନ ॥

ଇତି ଶ୍ରୀ ନିର୍ବେଦ ସାଧନେ ଅନାଦି ଗୋବିନ୍ଦ ସମ୍ବାଦେ
ସାରସାର ବିସ୍ତରଣେ ଗତଆଗତ ବର୍ଣ୍ଣନେ
ନାମ ବିଂଶୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

ସ ମା ପ୍ତ

ମୁଦ୍ରକ—ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରିଣ୍ଟିଂ ୱାର୍କସ୍, ମିଶନ ରୋଡ଼, କଟକ-୧

ବିଜ୍ଞାପନ

ଶ୍ରୀମଦ୍ଭେଇ ଗ୍ରନ୍ଥାବଳୀ ଟ୬୫-୦୦
ଭାଗବତ ସାର ସତ୍ୟଧର୍ମ ଟ୧୫-୦୦
ସତ୍ୟମହିମା ଧର୍ମ ଇତିହାସ ଟ୧୨-୦୦
ବିଷ୍ଣୁ ଗର୍ଭ ପୁରାଣ ଟ୧୫-୨୦
ଶଙ୍କରାଚାର୍ଯ୍ୟ ଗ୍ରନ୍ଥାବଳୀ ଟ୪୦-୦୦
ହିନ୍ଦୁଧର୍ମ ସର୍ବସ୍ୱ ଟ୧୨-୦୦
ପାତଞ୍ଜଳ ଯୋଗଦର୍ଶନ ଟ୬୦-୦୦
ଅଣାକାର ବ୍ରହ୍ମ ସଂହିତା ଟ୪-୦୦
ସତ୍ୟ ମହିମା ଧର୍ମ କାର୍ତ୍ତିକଳ୍ପ ବା
ମହିମାଧର୍ମ ୨ୟ, ୩ୟ, ୪ର୍ଥ ଟ୧୨-୦୦
ଗୀତା (ବଳରାମଦାସ) ଟ୨-୦୦
ଉଦ୍ଧବ ଗୀତା ଟ୨-୦୦
ଯୋଗତତ୍ତ୍ୱ ନିଧି ଟ୧-୫୦
ବିଶ୍ୱନାଥ ବାବା (ଇଂରାଜୀ) ଟ୧୦-୦୦
ସତ୍ୟମହିମାଧର୍ମ (ଇଂରାଜୀ) ଟ୬-୦୦
ଭୃଗୁ ସଂହିତା ୧ସେଟ୍ ଟ୩୦୦-୦୦
ବିହାରଲାଲ ଗୀତା ଟ୭୦-୦୦
ଅଲକ୍ଷ ଲୀଳା ଟ୧୫-୦୦

ସ୍ମୃତି ଚନ୍ଦ୍ରାମଣି ଟ୧୦-୦୦
ସ୍ମୃତି ଚନ୍ଦ୍ରାମଣି (ପକେଟ) ଟ୧୦-୦୦
ତୁଳସୀ ଦାସ ରାମାୟଣ
ବା
ରାମ ଚରିତ ମାନସ ସେଟ୍ର
ମୂଲ୍ୟ ଟ୧୧୫-୦୦
ଚଉତିଶା ଗ୍ରନ୍ଥାବଳୀ ଟ୧୦-୦୦
ସତ୍ୟ ମହିମାଧର୍ମ ପ୍ରତିପାଦକ ଟ୧୫-୦୦
ଗାୟତ୍ରୀ ସାର ସଂଗତ ଟ୨୦-୦୦
ଫାଲ୍ଗୁଣ ମାହାତ୍ମ୍ୟ ଟ୪-୦୦
ନିର୍ବେଦ ସାଧନ ଟ୪-୦୦
ଶିବ ସ୍ୱରଦାୟ ଟ୪-୦୦
ଚଉଷଠି ପଟଳ ଟ୧୦-୦୦
ମନୁ ସଂହିତା ଟ୪୦-୦୦
ନାରଦ ଭକ୍ତି ସୂତ୍ର ଟ୪-୦୦
ଭାଗବତତତ୍ତ୍ୱ ପରମାର୍ଥ ଟ୨୦-୦୦
ବାୟୁଗୀତା ଟ୧୬-୦୦

ପ୍ରାପ୍ତିସ୍ଥାନ
ଧର୍ମଗ୍ରନ୍ଥ ଷ୍ଟୋର୍ସ ଅଲିଶାବଜାର କଟକ-୨

ବିଜ୍ଞାପନ

ସପ୍ତଭାଷୀ (ସାତଟି ଭାଷା ଶିଖନ୍ତୁ)	ଟ ୫-୦୦
ରାଷ୍ଟ୍ରଭାଷା (ହିନ୍ଦି, ଇଂରାଜୀ, ଓଡ଼ିଆ)	ଟ ୧୦-୦୦
ରାଜଭାଷା (ଓଡ଼ିଆ, ଇଂରାଜୀ)	ଟ ୧୦-୦୦
ତ୍ରିଭାଷୀ (ହିନ୍ଦି, ଓଡ଼ିଆ, ବଙ୍ଗଳା)	ଟ ୧-୫୦
ସଚିତ୍ର ବର୍ଣ୍ଣବୋଧ	ଟ ୧-୭୫
ଓ୍ୱାଡବୁକ୍	ଟ ୩-୦୦
ପଣିକିଆ ମାଳିକା	ଟ ୧-୫୦
ସହଜ ଇଂରାଜୀଶିକ୍ଷା	ଟ ୨-୦୦
ଗୃହଶାଳୀ ପାଠ	ଟ ୨-୦୦
ମଟର ମେକାନିକ୍ ଶିକ୍ଷା	ଟ ୩୫-୦୦
ମଟର ଡ୍ରାଇଭିଙ୍ଗ୍ ଶିକ୍ଷା	ଟ ୧୫-୦୦
ସହଜ କଟିଙ୍ଗ୍ ମାଷ୍ଟର	ଟ ୧୦-୦୦
ସହଜ ଇଲେକ୍ଟ୍ରିକ୍ ଓ୍ୱାରିଙ୍ଗ ଶିକ୍ଷା	ଟ ୧୦-୦୦

Library IIAS, Shimla
OR 294.56 B 469 N
00081147

ପ୍ର
ଧର୍ମଗ୍ର
କଟକ-୨

ବର୍ଣ୍ଣବୋଧ ମୂଲ୍ୟ—ଟ୧-୫୦ ଏକାଙ୍କାପତ୍ର